

Årsrapport 2008

Fylkesmannen i Vest-Agder

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 3
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringar	Side 7
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 15
Kongehuset	Side 15
Miljøverndepartementet	Side 15
Landbruks- og matdepartementet	Side 18
Kunnskapsdepartementet	Side 24
Barne- og likestillingsdepartementet	Side 35
Justis- og politidepartementet	Side 39
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 43
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	Side 47
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 49
Statens Helsetilsyn	Side 61
Samferdselsdepartementet	Side 63
Utenriksdepartementet	Side 63
Kultur- og kirkedepartementet	Side 64
Fomyings- og administrasjonsdepartementet	Side 64

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket – generelt

1.1.1 Tilstanden i fylket

Miljøvernområdet

De største miljøtruslene i vår tid er økende konsentrasjon av klimagasser i atmosfæren, reduksjon av det biologiske mangfoldet og stadig økende bruk og utslipp av helse- og miljøfarlige kjemikalier. Fylkesmannen har gjennom sitt arbeid med arealforvaltning og miljøvern et særlig fokus på sikring av områder som er viktige for å nå det nasjonale målet om å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2010. Det framstår imidlertid som et tankekors at en liten del av det regionale miljøvernarbeidet er rettet inn mot klimautfordringene. Fylkesmannen mangler fortsatt kompetanse på å følge opp den nasjonale klimapolitikken, og vi erfarer samtidig at kommunene etterlyser faglig bistand fra Fylkesmannen på dette området. Det er avgjørende for å nå målene i den nasjonale klimapolitikken, at Fylkesmannens kompetanse på dette området bygges opp, samt at Fylkesmannens oppdrag og roller i gjennomføring av klimapolitikken blir klargjort.

Vi har også i 2008 hatt fokus på bruk og utslipp av helse- og miljøfarlige kjemikalier i vårt tilsynsarbeid på forurensningsområdet. Dette bør fortsatt være fokusområde for tilsynsarbeidet. I Kristiansandsfjorden ble forsøkene med ulike metoder for å stoppe utlekking av miljøgifter fra forurensete sedimenter, avsluttet i 2007. Resultatene har vært positive, og metodene kan med fordel brukes i andre fjordområder med forurensete sedimenter. Det er imidlertid en utfordring å få kommunene til å engasjere seg i dette arbeidet. Miljøvermyndighetene, både sentralt og regionalt, bør derfor drøfte og utforme en strategi for å få økt lokalt engasjement i dette arbeidet. I dette strategiarbeidet må det inngå bruk av både juridiske, økonomiske og informative virkemidler. Dette er helt avgjørende for å fortgang i arbeidet med å løse denne store nasjonale miljøutfordringen.

Det er et stort utbyggingspress i kyst- og byområdene i Vest-Agder. Det kommer til uttrykk gjennom at vi mottok 1360 plan- og dispensasjonssaker til behandling i 2008. Vi opplever fortsatt at det i mange saker er stor avstand mellom de nasjonale arealpolitiske føringene og kommunenes forslag til arealbruk. Dette gjelder særlig områder av verdi for biologisk mangfold og strandsonen. Dette innebærer at Fylkesmannen må bruke innsigelse og påklaging som virkemiddel for å ivareta de nasjonale hensynene. I 2008 påklaget vi 57 dispensasjonsvedtak og reiste innsigelse til 51 planer. Det blir en hovedutfordring i arealforvaltningen framover å sikre viktige områder for biologisk mangfold. Vi har ikke en tilfredsstillende kartlegging av arealer som er viktig for det biologiske mangfoldet i Vest-Agder. Dette kartleggingsarbeidet vil bli prioritert i 2009. Det er imidlertid fortsatt en utfordring å få kommuner og private utbyggere til å bruke resultatene av denne kartleggingen i arealforvaltningen. Dette bør være et fokusområde for miljøforvaltningen dersom vi skal nå 2010-målet om stans i tapet av biologisk mangfold. Vi opplever også at allmennhetens interesser i stor grad må vike for andre interesser i disponeringen av arealene. Dette gjelder særlig i strandsonen langs sjøen, hvor vi fortsatt opplever en nedbygging som ikke er i samsvar med de føringene som er gitt fra sentralt hold, og de motiver som ligger til grunn for det nasjonale byggeforbudet i strandsonen. Dette vil derfor fortsatt være et prioritert område for Fylkesmannen.

Klagebehandling og rettssikkerhet

Samfunnsavdelingen har ansvaret for ulike sakfelt rettet mot kommunesektoren og mot enkeltpersoners **rettssikkerhet**. Det har i 2008 vært en utfordring å balansere ressursene i avdelingen mellom på den ene side lovpålagte oppgaver som enkeltsaker, klagebehandling og tilsyn og på den annen side utviklings- og veiledningsoppgavene. Prioriteringen av enkeltsakene har ført til at veiledningen og oppfølgingen av enkeltkommuner er blitt nedprioritert. Når Fylkesmannen samtidig ser at noen kommuner har hatt problemer med å rekruttere i fagstillinger, skulle en gjerne hatt bedre tid til oppfølging av kommunene. Fylkesmannens prioritering er også gjort i lys av departementenes mål om tre måneders saksbehandlingstid på sentrale klagesaksområder. Disse fristene er i hovedsak overholdt. Det vises til nærmere beskrivelse i pkt. 1.2.4.

Avdelingen står overfor de samme utfordringene i 2009. Fylkesmannen vil imidlertid sette av ressurser til informasjon overfor kommunene om nye lover som for eksempel offentleglova og ny plan- og bygningslov.

På **barnevernområdet** hadde man i 2008 et landsomfattende tilsyn med kommunale barnevern, helse- og sosialtjenester til barn. Tilsynet ble gjennomført i 6 kommuner. Tilsynet avdekket at tjenestene manglet kunnskap om hverandre og ledelsen fulgte ikke opp tverretattlig samarbeid. Disse erfaringene vil vi i 2009 formidle videre til de øvrige kommunene i fylket. I løpet av 2008 ble 5 kommuner slått sammen til en barneverntjeneste, noe som vil minske sårbarheten på området i disse kommunene.

I 2008 mottok også tre barneverninstitusjoner i fylket enslige mindreårige asylsøkere. Det medførte nye utfordringer for Fylkesmannen i tilsynssammenheng, bla. i forhold til metodikk og bruk av tolk. Vårt inntrykk er at kommunene og institusjonene har taklet de utfordringene det medfører. Vi er imidlertid noe bekymret over at mindreårige flyttes videre til nye institusjoner kort tid etter at det har begynt å finne seg til rette i de midlertidige mottakene.

Kommuneøkonomi

Vest-Agder kommunene har levert svake brutto driftsresultat de siste årene. Foreløpige KOSTRA-tall for 2008 foreligger ikke, men tall for 2007 viser at fylket sett under ett oppnådde et negativt brutto driftsresultat på -0,1 pst. Bare Vestfold hadde et svakere brutto driftsresultat. 9 av 15 kommuner i Vest-Agder oppnådde negative brutto driftsresultat og har med andre ord høyere løpende driftsutgifter enn driftsinntekter. Mange av kommunene har gjort seg avhengige av positive finansinntekter i den løpende driften og er spesielt sårbare for svingninger i finansmarkedet. Det er derfor grunn til å tro at finanskrisen i stor grad vil ramme kommunene i Vest-Agder.

En annen tendens er at flere kommuner i Vest-Agder har vedtatt å innføre eiendomsskatt og/eller utvide skattegrunnlaget og satsene for denne type skatt de siste to årene. Dette kan tyde på at kommunene opplever et stort press for å utnytte inntekspotensialet fullt ut for å møte stadig større forventninger til tjenestetilbudet.

Samtidig er Fylkesmannens hovedinntrykk at kommunene viser god budsjett disiplin og har god økonomistyring, jfr. at Vest-Agder p.t. ikke har noen kommuner innmeldt i ROBEK.

Innen **samfunnsikkerhet og beredskap** anses tilstanden blant kommunene i fylket å være tilfredsstillende. Alle kommunene har risiko- og sårbarhetsanalyser og kriseplanverk, men tilsyn avdekket at noe av dette må revideres og oppdateres. Henvendelser til Fylkesmannen og den løpende kontakten med kommunene viser at beredskapsbevisstheten er høy.

Fylkesmannen og Helsetilsynet i fylket har hatt et godt samarbeid på beredskapsområdet. Felles tilsyn har bidratt til fokusering på helsemessig og sosial

beredskap i kommunene, noe som viser seg nødvendig.

Hendelser i kommunene har vist nytten av Fylkesmannens forebyggende arbeid og kommunenes deltakelse i fullskalaøvelser. Fylkesmannen ønsker i fremtiden å vektlegge denne typen øvelser.

Fylkesmannen vektlegger det å ta beredskapsmessige hensyn i samfunnsplanleggingen fordi det er det beste forebyggende tiltak kommunene kan gjøre.

Fylkesmannen holder god kontakt med regionale etater og virksomheter. 2008 var et aktivt år spesielt innen tele- og kraftsektoren i fylket.

Det var ingen hendelser i fylket i 2008 som krevde spesiell innsats av Fylkesmannen annet enn noe monitorering og rapportering.

Landbruket i Vest-Agder er i likhet med resten av landet preget av en utstrakt nedleggelse av gårdsbruk. Agder og Telemark er i front i utviklingen. Antall driftsenheter i vårt fylke som får tilskudd er nå under 1200. I den grad landbruket skal være et verktøy for helt direkte å levere arbeidsplasser, bosetting og miljøgoder i grendene våre, har dette åpenbare konsekvenser. Men landbruket er også en vareproduserende næring, som må få utvikle seg for å kunne overleve. Dersom de brukene som er igjen kan ta i bruk ny teknologi og vokse seg større og sterkere enn de som legges ned, kan vi alternativt lese utviklingen som en effektivisering av produksjonen. Spørsmålet om vi ser en **avvikling eller en utvikling** av landbruket avgjøres altså ikke av nedleggingstakten først og fremst – men av om det skjer noe med de brukene som blir igjen. Dersom ingen av disse heller investerer for framtida, - da er det grunn til å tenne varsellampene.

Hittil har gjenværende bruk vært i stand til å høste frigjorte arealer slik at lite innmark er gått ut av drift. Fylkesmannen vurderer det slik at vi nå nærmer oss smertegrensen, og at vi gradvis vil se økning i engarealer som ikke lenger høstes. Utfordringen med å opprettholde et åpent kulturlandskap i områder med sterke interesser for friluftsliv og turisme, men som snart er tomme for husdyr, er allerede påtrengende. Ryggraden i landbruket i Vest-Agder i 2008 er de 340 melkeprodusentene med til sammen 5577 melkekyr. Det er av avgjørende betydning for kulturlandskapet og for all nærings- og bygdeutvikling knyttet til landbruket, at mest mulig av denne produksjonen kan opprettholdes i framtida. Produsentmiljøet i kommunene vest i fylket er fortsatt sterkt, kanskje også i en nasjonal målestokk. Nye målsettinger lokalt, og nye virkemidler i jordbruksavtalen har utløst nye investeringer i svineproduksjonen på Agder. Dette er svært gledelig.

Klimamessig har fylket de beste vilkår for **hagebruk**, og vi har flere gode eksempler på ny og til dels svært lønnsom produksjon av bl.a. jordbær og kirsebær med vær-verm. Fylkesmannen støtter dette på ulike måter, og vi ser nå en forsiktig økning av omfang og bedring av lønnsomheten.

Vest-Agder er det vestligste **skogfylket** i Sør-Norge. Avvirkningen og aktiviteten i granskogen har de senere år vært på et nokså høyt nivå, mens ressursene av furu og lauvtre utnyttes i mindre grad grunnet svak lønnsomhet. Skogsveidekningen er rimelig god, men det er stort behov for oppgradering av standarden, og også stort behov for traktorveier av god kvalitet. Styrkingen av virkemidlene i skogpolitikken kombinert med gode tider og økte tømmerpriser de siste par årene har gitt en betydelig økning i skogkulturinvesteringene, spesielt ungskogpleie. Mangel på skogsentreprenører begrenset hogsten i 2007 mens lønnsomheten var på det beste, og hindret sannsynligvis en økning i avvirket volum. Utover i 2008 bidro finanskrisa til å bremse oppgangen vi var inne i.

Det er flere mindre sagbruk i landsdelen som driver godt, og noen er langt framme m.h.t. innovasjon og bruk av ny teknologi. Disse sagbrukene betyr mye for lokalsamfunnene. Aktiviteten innen bioenergi og bondevarme har i stor grad stagnert i vårt område fordi strømpris og andre rammebetingelser ikke er gode nok til at aktuelle prosjekter gjennomføres. I 2008 økte hogsten med 25%, og ved å utnytte muligheter i skog med mye massevirke kunne aktiviteten holdes på et høyt nivå gjennom hele året.

Kommunene er førstelinjen i landbrukspolitikken på alle områder, og den politiske interessen i kommunene for å ta dette handlingsrommet i bruk er økende. I tillegg til jordvern og arealplan, er særlig konsesjonssaker og boplikt viktige spørsmål mange steder. Fylkesmannen er likevel bekymret for at den landbruksfaglige kompetansen kan forvitne i mange kommuner, og at den administrative kapasiteten til å drive næringsutvikling mangler.

Arbeidet med **"Inn-på-tunet"** tilbud i kommunene er godt i gang. Fylkesmannen driver et prosjekt for å bistå kommunene i å oppfylle sine lovpålagte oppgaver, ved å bruke gårdsbruk som en arena for å imøtekomme ulike brukeres spesielle behov – f. eks. innen psykisk helse, arbeidstrening, botrening, tilrettelagt undervisning, familietilsyn, barnevern, ettervern rus med mer.

Barnehage- og utdanningsfeltet

I arbeidet med å fremme statlige mål på **barnehage- og utdanningsfeltet** overfor kommuner, private eiere og fylkeskommune, har Fylkesmannen lagt stor vekt på å presentere institusjonsvirksomheten (barnehager, skoler) som deler av en større helhet. **To utfyllende perspektiver** har vært en ledetråd: Barn, unge og deres oppvekstvilkår – og barnehage og skole som strategiske elementer i en samfunnsbygging på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå (infrastruktur, kompetanse, næringsliv, bosetting). Det er et ubetinget inntrykk at bevisstheten i kommuner og fylkeskommune om dette doble perspektivet er blitt sterkere de siste årene, og at det kommer til uttrykk i holdni og handling. Den nære forbindelsen mellom skolerresultater og utdanningsnivå sammen med debatten omkring dårlige skolerresultater fra nasjonale prøver i Agder-fylkene har forsterket denne bevisstheten. I dette inngår at tverrfaglig og tverretattlig samarbeid lokalt og regionalt om barnehage, skole og oppvekstvilkår er en avgjørende forutsetning for å kunne lykkes

På **barnehagefeltet** har målet om full behovsdekning hatt første prioritet. Antall barn i barnehage har økt til 9699 inkl barn i åpen barnehage.

Alle kommuner er fulgt opp med veiledning med mer om utbygging og finansiering. En kommune antas å ha vansker med å nå målet om full behovsdekning innen utløpet av 2009. Gjennom ny barnehagelov, rammeplan og statlige stimuleringsmidler til utviklingsarbeid og kompetanse, er **innhold og kvalitet** satt i fokus i et nært samarbeid med kommunene. Statlige kvalitetsmidler er fordelt etter søknad fra kommunene, og ser ut til å utløse økt aktivitet og fokus på barnehagekvalitet.

Det er gjennomført tilsyn i tre kommuner.

Tilgangen på førskolelærere har til nå vært til dels svært god i Vest-Agder. I løpet av året har vi sett tydelige tendenser til en vanskeligere rekrutteringssituasjon som vi antar vi forsterke seg. Fylket har foreløpig relativt få dispensasjonssaker fra utdanningskrav.

På **utdanningsområdet** har tilsyn vært en hovedoppgave for Fylkesmannen i 2008. Det er gjennomført tilsyn overfor kommuner, fylkeskommune og privatskoler innenfor flere felt herunder nasjonale tilsyn ang timetall i vg skole og kap 5 om spesialundervisning. Alle tilsyn resulterte i påpekte avvik. Årsaksbildet til dette er sammensatt og krever oppfølging og veiledning. Dialogen mellom Fylkesmannen og skoleeierne på **kvalitetsområdet** er svært god. Kombinasjonen av god juridisk og skolefaglig kompetanse i tilsyns- og veiledningsarbeid på utdanningsområdet anses som helt avgjørende for dialog, legitimitet og autoritet. Dette gjelder både i forhold til skoleeiere og overfor foreldre/elever som ønsker veiledning om rettigheter med mer. Med sikte på bedret

gjennomføring av videregående opplæring har en deltatt i et samarbeid med kommunene og fylkeskommunene om et karriereveiledningsprosjekt og etterutdanningsprogram for rådgivere.

Tilsyn på et tema gjennomført i et lite antall kommuner har en generell effekt også på øvrige kommuner. Dokumentasjon og analyse som grunnlag for all kvalitetsvurdering, har ved flere anledninger vært tema i de regelmessige møtene en har med kommunene i løpet av året. Fylkesmannen har også deltatt i arbeid initiert av KS om dette. Det er vårt klare inntrykk at skoleeiere og skoler på en mer omfattende og systematisk måte legger vekt på **resultatdokumentasjon og analyse** i sine metoder for kvalitetsarbeid i skole og barnehage.

Dårlige resultater på Agder fra nasjonale prøver 2007 resulterte i et sterkt engasjement i kommunene, media og folk flest. Flere verdifulle initiativ der Fylkesmannen har vært sentral, har vært tatt med sikte å endre situasjonen. Resultatene fra nasjonale prøver 2008 viste betydelig bedring i de fleste av kommunene. En positiv side ved dette har vært en betydelig bevisstgjøring av den kommunale skoleeierrollen – og for kompleksitet og sammenheng i forholdet resultater, utdanningsnivå, skolekultur og skolebidrag. Dette følges opp i 2009, samtidig som det aktualiserer denne utfordringen: Hvordan kan en velge tilsynsystema der lovlighetskravet med størst sannsynlighet legger grunnlaget for økt innholdskvalitet?

Fylkesmannen har fulgt opp reformen **Kunnskapsløftet** med vekt på kompetanseutvikling og nye læreplaner. Det er i løpet av året etablert et Skoleeierforum Agder, som er et representativt organ for skoleeiere på Agder med sikte på forbedret koordinering og samarbeid i styrings- og eierrollen. Fylkesmannen deltar aktivt i dette organet sammen med KS og Universitet i Agder.

Befolkning, levekår og helse

Vest-Agder er et fylke med stabilt fødselsoverskudd og netto innvandring. Fruktbarhetsraten er blant de høyeste i landet. Tall på svangerskapsavbrudd ligger lavt, både generelt og blant tenåringer. Befolkningen har en yngre profil enn landsgjennomsnittet med høyere andel personer 0-24 år. For aldersgruppen 30-84 år ligger andelen under landstallet, mens den er på landsnivå for de aller eldste. Det er imidlertid store variasjoner innen fylket. Hovedtendensen er at kommuner i innlandet og vestfylket har en mer alderstung befolkning og problemer med å holde folketallet oppe.

Sammen med nabofylket Aust-Agder har fylket i flere tiår hatt visse særlige utfordringer knyttet til helse og levekår. Sentrale stikkord er høyt forbruk av trygdeytelser, høy andel unge uføretrygdede, høy kreftforekomst, høyt forbruk av vanedannende legemidler, betydelig bruk av illegale rusmidler, høy andel dagligrøykere, samt lave skåre på statistisk sentralbyrås indekser for levekår og likestilling.

På noen av de nevnte problemområdene er der visse positive utviklingstrekk. Siste tall fra Kreftregisteret (perioden 2003-07) viser at Vest-Agder nå ikke ligger helt i tetsjiktet for total kreftforekomst, men på sjetteplass blant menn og på tredjeplass blant kvinner. Det har vært en gledelig utvikling i forekomst av melanom (føflekkreft), den mest alvorlige typen av hudkreft. Men for lungekreft blant kvinner og for hudkreft av ikke-melanom type blant begge kjønn ligger fylket fortsatt høyest i Norge. Andelen dagligrøykere har falt sterkere enn landsgjennomsnittet og lå i perioden 2004-08 på 26 %. Forbruket av legemidler mot røyking var i 2007 det tredje høyeste i landet. Andelen person på LAR-behandling for opioidmisbruk ligger høyt.

Det er etablert et partnerskap for folkehelse, som er felles for de to Agder-fylkene. Dette omfatter begge fylkeskommuner og fylkesmannsembeter, kommuner, Sørlandet sykehus HF, Universitetet i Agder og representanter for frivillige organisasjoner. I Vest-Agder deltar nå alle femten kommuner i partnerskapet.

Fylket har god fastlegedekning og relativt stor stabilitet blant primærlegene. En utfordring er økende gjennomsnittsalder og derved større andel av fastlegene som har fritak for legevaktstjeneste. Det er tre interkommunale legevaktssentraler; lokalisert i Kristiansand, Mandal og Flekkefjord. Pleie- og omsorgstjenester er bygd ut med relativt høy sykehjemsdekning sett i landssammenheng, men med betydelige forskjeller mellom kommunene. Det er en tendens til omgjøring av sykehjems plasser til omsorgsleiligheter, bl.a. ut fra økonomiske insentiver.

Sørlandet sykehus HF dekker (tilnærmet) all spesialisthelsetjeneste i begge Agder-fylkene. I Vest-Agder er hovedsykehuset i Kristiansand. I tillegg er det et lokalsykehus (med akuttfunksjoner og fødeavdeling) i Flekkefjord, som også dekker to kommuner i Rogaland. Både Kristiansand og Arendal (i Aust-Agder) skal være såkalt fullverdige akuttisykehus, men med en viss funksjonsfordeling. Gjennomgang av økonomitall for tidligere Helse Sør og nåværende Helse Sør-Øst RHF indikerer at det har vært en relativt underfinansiering av Sørlandet sykehus. I Kristiansand er det et klart etterslep på vedlikehold og fornying av utstyrsparken.

1.1.2 Tilstanden i embetet

Budsjett 2008

Innføring av ny budsjettfordelingsmodell fra 2005 har rammet Fylkesmannen i Vest-Agder spesielt hardt. Fra 2005 til 2007 var det en reell nedskjæring i tildelingen på 3,5 millioner kroner. Tildelingsbrevet for 2008 ga fylket en ytterligere nedskjæring på kr 750 000. Midtveis i året ble det gitt en tilleggstildeling på kr 500 000 på grunn av feil i datagrunnlaget for tildeling av midler etter faglige oppgaver. Det ble i utgangspunktet budsjettet med et underskudd på kr 700 000, dette for å kunne få til en tilnærmet forsvarlig drift. Tilleggstildelingen sammen med større refusjoner av sykepengene enn budsjettet og større inndekning av administrative kostnader ga til slutt et mindreforbruk på 1,1 million kroner.

Total bemanning pr 31.12.08 på kap 1510-01 var 79,3 årsverk. Til sammenligning var tilsvarende bemanning 92,2 årsverk 1.1.05.

Saksbehandlingstid og rettsikkerhet

Fylkesmannens utfordringer som klageorgan på flere felter er å kunne ha tilstrekkelig ressurser til å overholde departementenes generelle målsetting om at saksbehandlingstiden ikke skal overstige tre måneder. Til tross for nedgangstider mottok Fylkesmannen 362 nye klager etter plan- og bygningsloven i 2008. Dette er en økning på 30 saker (9 %) fra året før.

Samfunnsavdelingen avgjorde totalt 271 klagesaker etter **plan- og bygningsloven** i 2008 mot 321 året før. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for alle sakene var **2,3 måneder** mot 4,1 måneder året før. Klager på reguleringsplaner, saker med oppsettende virkning eller saker som er viktige ut fra sysselsettingsforhold

eller særlige forhold i enkeltkommuner prioriteres. Ved årsskiftet var det 80 klagesaker til behandling.

Det andre store klagesaksfeltet er klager etter **sosialtjenesteloven**. Fylkesmannen avgjorde i alt **144 klager** mot 161 året før. Oppgavene er delt mellom samfunnsavdelingen som har behandlet 93 saker klager etter kap. 5 om økonomisk stønad mens helse- og omsorgsavdelingen behandlet 48 saker etter kap. 4 om sosiale tjenester m.v. og 3 saker etter andre bestemmelser. 114 av klagenes ble avgjort innen 8 uker. Totalt ble **95 %** av alle klagenes etter kap. 4 og 5 avgjort **innen 3 måneder**

Ledelse og personalpolitikk

Embetet gjennomførte i 2007 og 2008 "Embetskolen", et kompetansebyggende opplegg for alle ansatte i embetet. Det var et opplegg som gikk over fire moduler.

I de to første modulene var det en grundig gjennomgang av den enkelte avdelings fagområder. Modul tre hadde roller og omdømmebygging som tema mens modul fire omhandlet målstyring og rapportering.

1.2 Rapportering på ressursbruk

1.2.1 Embetet som helhet

Departement	FMVA		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Kongehuset	5		5	0
Fornyings- og administrasjonsdepartementet	1		1	0
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	164	29	164	29
Barn- og likestillingsdepartementet	180		180	0
Helse- og omsorgsdepartementet	178	116	178	116
Statens Helsetilsyn	151	19	151	19
Justis- og politidepartementet	168		168	0
Kommunal- og regionaldepartementet	171		171	0
Kultur- og kirkedepartementet	5		5	0
Kunnskapsdepartementet	258	49	258	49
Landbruks- og matdepartementet	611	0	611	0
Utenriksdepartementet	6		6	0
Samferdselsdepartementet	1	0	1	0
Miljøverndepartementet	664	126	664	126
Administrasjon	812	175	812	175
Embetsledelse	90		90	0
Sum:	3465	514	3465	514

1.2.2 Det administrative området

Forværelse/ekspedisjon omfatter 80% stilling som sekretær for fylkesmannen. Finansiert på fagkapitler omfatter vår andel av ansatte i Servicetorget i Fylkeshuset. Via leieavtalen som er forhandlet sentralt er vi pålagt å være med i Servicetorgsamarbeidet på Fylkeshuset.

Stillingen som GIS-koordinator er lagt under administrasjonsavdelingen, men kommer ikke fram av denne oversikten.

Område	FMVA		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Embetsledelse (FM og ass. FM)	90		90	0
Administrativ ledelse (adm sjef el. tilsvarende)	45		45	0
Arkiv	359		359	0
Regnskap og lønn	144		144	0
Personal	38		38	0
IKT	158		158	0
Informasjon	32		32	0
Ekspedisjon/forværelse	36	175	36	175
Statens hus (vaktmester, kantinge, sentralbord, renhold mm)			0	0
Landsdekkende oppgaver på administrativt område			0	0
Sum:	902	175	902	175

1.3 Andre forhold

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generelle samordningsoppgaver. Fornyning av offentlig sektor

2.1.1 Generelle samordningsoppgaver

I arbeidet med å formidle det økonomiske opplegget i forbindelse med kommuneproposisjonen og statsbudsjettet får Fylkesmannen sterke signaler fra kommunene om manglende samsvar mellom oppgaver og ressurser. Dette er også et stadig tilbakevendende tema i styringsdialogen med kommunene. I 2008 er det gjennomført sju kommunebesøk der embetsledelsen har møtt kommunens politiske- og administrative ledelse. På møtene har embetsledelsen i lys av kommuneøkonomi og KOSTRA-data utfordret kommunene i forhold til kommunens økonomiske utvikling og strategisk tenkning rundt omstilling og interkommunalt samarbeid. Sentrale temaer har vært kommuneøkonomi, miljø- og arealforvaltning, landbrukspolitiske spørsmål, utdanningspolitikk og helse- og omsorgstjenester. Sammenliknet med 2007 erfarer vi at kommunene i enda større grad i 2008 uttrykker sin frustrasjon over et stadige økende forventningsgap. Kommunene melder om store problemer med å innfri innbyggerens forventninger om et bedre tjenestetilbud på tross av økte rammer. Det er vanskelig å se noen klare effekter av vår rolle som samordner. Vårt inntrykk er at kommunene opplever den statlige styringen som fragmentert og tildels uoversiktlig. Den statlige organiseringen i egne virksomheter, egne systemer og rutiner for kommunekontakt er ikke tilpasset kommunenes egne styringsbehov. Det kreves betydelig mer ressursinnsats på dette området for å oppnå stor grad av samhandling og samordning. Det er også ønskelig at Fylkesmannens rolle som samordner blir tydeliggjort.

2.1.2 Fornyning av offentlig sektor

Etter at omstillings- fornyingsprosjekt ble avsluttet i 2005 har det ikke vært mulighet å prioritere dette arbeidet like høyt innenfor embetets eksisterende rammer. Fylkesmannen har av den grunn valgt å prioritere bruken av skjønnsmidler i fornyingsarbeidet, og begrenset veiledningsarbeidet, erfaringskonferanser og nettverkbygging. Det er Fylkesmannens oppfatning av kommunene driver utstrakt fornyingsarbeid. Mandal kommune mottok i 2008 pris for sitt "Tillitsprosjekt". Prosjektet hører inn under Kvalitetskommuneprogrammet og mottok 280 000 kr i skjønnsmidler i 2008. For kommunene er prosjektskjønnet et viktig, og i mange tilfeller avgjørende, hjelpemiddel for å finansiere nye prosjekt. Vår rolle som formidler av prosjektskjønn gjør at ikke bare de mindre kommunene går sammen om å initiere prosjekt for å utløse midler, men også at regionsamarbeidene har stort fokus på denne typen fornyingsarbeid.

2.2 Velferd, helse og personleg tenesteyting

Gjennom oppfølging av Omsorgsplan 2015 har fylkesmannen arbeidet for at kommunene ved revisjon av sine kommuneplaner innarbeider prognoser for **demografisk utvikling**, både aldersmessig og når det gjelder andel ikkevestlige innvandrere. Fokus på **brukermedvirkning** ved utforming av tjenestetilbud har særlig vært vektlagt gjennom fylkesmannens oppfølging av Opptappingsplanen for psykisk helse. Nødvendig **samhandling** mellom ulike tjenester, etater og forvaltningsnivåer tas opp i mange sammenhenger når fylkesmannen har kontakt med utøvende tjenester og politiske organ, bl.a. i tilknytning til Opptappingsplanen for psykisk helse og ved omtale av viktigheten av at Individuell plan utarbeides for dem som har rett til det. Det foreligger samarbeidsavtaler mellom Sørlandet sykehus HF og alle kommunene i fylket.

Fylkesmannen og helsetilsynet i fylket behandler **rettighetsklager** etter resp. sosialtjenesteloven og helsetjenestelovgivningen (særlig pasientrettighetsloven og kommunehelsetjenesteloven). I all hovedsak blir sakene behandlet innen de frister som er fastsatt av Statens helsetilsyn. Det har vært en nedgang i tallet på klager på vedtak om økonomisk sosialhjelp, men en økning i klagesaker om hjelpeordninger etter sosialtjenestelovens kapittel 4.

Helsetilsynet i fylket gjennomførte **planlagte tilsyn** basert på systemrevisjonsmetodikk etter egen plan i samsvar med retningslinjer fra Statens helsetilsyn. Landsomfatende tilsyn ved psykiske helsetjenester til voksne ved distriktpspsykiatriske sentra (DPS) har vært utført av et felles tilsynsteam for Telemark og de to Agder-fylkene. I Vest-Agder var det i 2008 tilsyn ved Solvang DPS, hvor det ble påvist ett avvik, knyttet til sikring av somatiske tjenester. I 2009 blir det tilsyn med ytterligere to DPS i fylket. På eget initiativ - ut fra en risiko- og sårbarhetsvurdering - utførte helsetilsynet i Vest-Agder tilsyn med radiologisk avdeling Sørlandet sykehus Kristiansand, hvor det ble påvist flere forhold som truet forsvarligheten i de tjenester som leveres.

Med utgangspunkt i Nasjonal strategi for **kvalitetsutvikling** i helse- og sosialtjenestene er kompetanse- og kvalitetsaspektet løftet fram og vektlagt innen for ulike sammenhenger, ikke minst knyttet til oppfølgingen av satsinger som Omsorgsplan 2015, Opptappingsplanen for psykisk helse, Opptappingsplan for rusomsorgen og i folkehelsearbeid. Det vektlegges at kvalitetsarbeidet må integreres i daglig virksomhet og ikke leve sitt eget liv på siden av denne. Seks kommuner er med i kvalitetskommuneprogrammet til KS.

Innen **rusfeltet** har fylkesmannen igangsatt kompetansehevingstiltak på flere nivåer. Det er gitt tilbud om kurs til ansatte i kommunenes helse- og sosialtjenester, inklusiv NAV, og det er startet fagskole innen rus- og avhengighetsproblematikk. Det arbeides med å få til en videreutdanning for høgskoleutdannet personell; Universitetet i Agder kan iverksette dette, men det er behov for finansiering. Fylkesmannen erfarer at kommunene ikke har god nok oversikt over rusituasjonen og stimulerer kommunene til utarbeiding av ruspolitiske handlingsplaner. Svakt tilbud om medikamentfri behandling er en utfordring, spesielt for yngre rusmiddelmissbrukere, noe som kan innebære brudd på krav til forsvarlig virksomhet; Kristiansand kommune er i gang med et forprosjekt for et mulig regionalt behandlingssenter.

Innføring av nytt **kapittel 4A i pasientrettighetsloven** fra 01.01.09 har vært forberedt gjennom informasjonsvirksomhet, bl.a. flere kurs for nøkkelpersonell i kommunene, fylkeskommunens tannhelsetjeneste og spesialisthelsetjenesten. Helsetilsynet i fylket er bekymret for muligheten for å ivareta denne nye oppgaven på forsvarlig vis, sett ut fra den beskjedne ressursøkningen den har utløst.

Fylkesmannen har informert helsetjenesten om muligheten for å søke midler til kompetanseheving om **kjønnslemlesting**. Det er videre formidlet informasjon

om kunstiltbud på dette feltet, ett i Farsund og ett i Kristiansand, det siste i regi av flyktningehelsetjenesten.

For å styrke det tverrsektorielle folkehelsearbeidet har fylkesmannen internt en gruppe "Folkehelse på tvers" med deltakelse fra alle fagavdelingene, som bl.a. behandler plansaker. Fylkesmannen deltar som medlem av styringsgruppen og sekretariatet for Partnerskap for folkehelse i Agder. Fjorten av 15 kommuner i fylket deltar i partnerskapet; som ellers består av de to fylkeskommunene, fylkesmennene, Universitetet i Agder, Sørlandet sykehus og frivillige organisasjoner. Gjennom partnerskapet blir kommunenes folkehelsearbeid fulgt opp ved regelmessige nettverksmøter og annen kompetanseoppbygging. Det er gjennomført 40 timers opplæring for "treningstakter"; et utvidet støttekontakttilbud med vekt på fysisk aktivitet, hovedsakelig for mennesker som har rus- og/eller psykiske problemer. Treningstaktordning er etablert i flere kommuner og én rusinstitusjon. Det videreføres ellers innsats knyttet til ernæring, fysisk aktivitet og tobakk. Samtlige ungdomsskoler hadde skolefruktordning høsten, også 26 barneskoler hadde gratis skolefrukt. Tolv grunnskoler hadde fem timer fysisk aktivitet ukentlig. Flere kommuner arrangerer røykesluttkurs for første gang. Én kommune har gjort politisk vedtak om "røykfri kommune". Samtlige ungdomsskoler deltar i FRI-programmet for røykfrihet. I prinsippet praktiserer alle videregående skoler røykfritt miljø.

Det er etablert en styringsgruppe hos fylkesmannen for arbeidet med **Omsorgsplan 2015**, fylkesmannen, fylkeslegen og utdanningsdirektøren er medlemmer. En prosjektgruppe ivaretar det konkrete arbeidet. For kompetanseløftet er det etablert en resursgruppe med deltakere fra fylkeskommunens utdanningsavdeling, Universitetet i Agder og KSAgder. I Fylkesmannens styringsdialog med kommunene er Omsorgsplan 2015 tema. Når det gjelder **demensplanen**, er det lagt vekt på tilrettelegging av boliger, opprettelse av dagsenter, samt kompetanseheving ved bruk av materiell fra Nasjonalt kompetansesenter. Tretten av 15 kommuner har tilrettelagte plasser for demente i sykehjem, og disse utgjør 34 % av sykehjemsplassene. Fire kommuner har tilrettelagte botilbud i omsorgsboliger, åtte har dagtilbud for demente, sju har organisert pårørendearbeid, 14 har tilbud om avlastning til pårørende. Som oppfølging av **Kompetanseløftet 2015** har fylkesmannen samarbeidet med utdanningsinstitusjoner for etablering av etter- og videreutdanning. Fagskoleutdanning innen eldreomsorg, rehabilitering og rusomsorg er etablert. Det er nært samarbeid med hovedundervisningssykehjemmet for region sør, og gjennom dette er det i 2008 avsluttet fagskoleutdanning i rehabilitering. Fylkesmannen følger utviklingen i antall årsverk og kompetansesituasjonen i kommunene. Fylkesmannen har bistått Husbanken med behovsvurdering av søknader **om investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger**. Det ble tilrådd 59 enheter innenfor 2008-rammen, mens 104 enheter ble anbefalt overført til senere budsjettår, og tolv enheter ikke ble prioritert. Det forventes ytterligere søknader om investeringstilskudd i løpet av 2009.

Opptappingsplanen for psykisk helse har vært fulgt nøye opp gjennom siste året av planperioden, og det har vært vektlagt å se sammenhengen mellom denne og andre aktiviteter, spesielt opptappingsplanen for rusomsorgen, men også kvalitetsutvikling og folkehelsearbeid. Fylkesmannen holdt tilbake kr 4 188 749 av det øremerkede tilskuddet, fordi fem kommuner ikke oppfylte forutsetningene eller hadde ubrukte midler på fond fra 2007. Flere kommuner leverte sine politiske vedtak om bruk langt etter fristen, noe som medførte forsinkelse i arbeidet med andre termins utbetaling. Kommunene fikk tilskudd for i alt 40 studenter for videreutdanning i psykisk helsearbeid i 2008, men for sju personer kunne tilskuddet ikke benyttes og ble returnert. Det er opprettet kompetanseråd i samarbeid mellom NAV Vest-Agder, KS og Fylkesmannen for opplæring om arbeid og psykisk helse

2.3 Oppvekst, barnehagar, utdanning og likestilling

2.3.1 Barnevern

Grunnet det landsomfattende tilsynet ble det ikke gjennomført systemrevisjon i alle institusjonene i 2008. Fylkesmannen gjennomførte etter en ROS-analyse tilsyn med 3 institusjoner. Det ble i løpet av året gjennomført 60 individtilsyn. 19 protokoller ble påklaget. Viser forøvrig til egen rapport som omhandler barneverninstitusjoner og den kommunale barneverntjenesten.

Klagesaker er blitt behandlet fortløpende og Fylkesmannen har ikke noen restanse på klagesaker. Vi ser at det er en økende mengde med tilsynsklager, mens antallet klager på enkeltvedtak er synkende. Det er i 2008 avholdt tre samlinger over 2 dager for barneverntjenestene med tema undersøkelse. Det er også gjennomført et kurs om betalingsrundskrivet. Avdelingen har deltatt i samarbeidsmøter med Bufetat, fagteam, fylkesnemnd, UIA og fylkesmenn i region sør.

Tilstandsvurdering: Fylkesmannen har i de siste årene avholdt kurs i rettighetsforskriften for de private institusjonene. Dette ble ikke, grunnet ressursbehov gjennomført i 2008. En ser at det er mye skifte av ansatte ute i institusjonene og kursing i rettighetsforskriften har medvirket til å heve kvaliteten i arbeidet og bidratt til at rettsikkerheten er blitt bedre ivaretatt. Fylkesmannen vil prioritere å gjennomføre nye kurs i rettighetsforskriften i 2009.

Kommunene Mandal, Mamardal, Åseral, Sirdal og Lindesnes har startet interkommunalt barnevern, med hovedsete i Mandal. Samarbeidet startet opp i oktober 2008.

Kommunene Kvinesdal, Lyngdal, Flekkefjord og Farsund har utredet et mulig samarbeid. Dersom dette blir en realitet vil det bli oppstart i løpet av 2009. Barneverntjenesten har store utfordringer og et samarbeid vil kunne føre til økt kompetanse og mindre sårbarhet.

Utfordringen for Fylkesmannen har vært å klare å følge opp kommunene på den beste måten. Institusjonstilsynet tar en så stor andel av ressursene at det ikke er mulig å følge opp kommunene i den grad man kunne ønske.

2.3.2 Barnehager

På barnehagefeltet har Fylkesmannen fremmet målet om full behovsdekning. Barnehagekapasiteten i fylket har økt slik at 9 278 barn (2007: 8650) nå har plass i til sammen ca 259 barnehager ved utgangen av 2008. I tillegg har 538 barn plass i tilbudet med åpen barnehage. Alle kommuner er fulgt opp med veiledning mm. om utbygging og finansiering. Kommuner som har ligget etter, er fulgt opp spesielt gjennom kontakt fra vår side både på fagavdelings- og embetsnivå. Det gjelder i hovedsak to kommuner. Vi opplever at ansvaret er erkjent, og at det i alle kommuner er en sterk vilje til utbygging og å kunne imøtekomme retten til barnehageplass ved lovfestingen.

Gjennom ny barnehagelov, rammeplan og statlige stimuleringsmidler til utviklingsarbeid og kompetanse er innhold og kvalitet satt i fokus. I dette arbeidet har Fylkesmannen hatt et nært samarbeid med kommunene. Statlige tilskuddsmidler er fordelt i tråd med forutsetningene. Fylkesmannen arrangerte i september 2008 en studietur til Finland for kommunalt barnehageansvarlige, representanter for Universitetet i Agder og representanter for Utdanningsforbundet Vest - Agder. Vi har også arrangert en konferanse i Kristiansand om barnehageutvikling som samlet over 300 deltakere.

Tilgangen på kvalifisert personale (førskolelærere) har tradisjonelt vært god i Vest-Agder, men de første vanskene melder seg nå mht førskolelærere. Temaet er tatt opp med kommunene på "Fylkesmannens barnehagemøter", dvs. møter mellom fagansvarlige på kommuneplan og Fylkesmannen. Det har også vært fast tema på Fylkesmannens kommunemøter, dvs. møter mellom embetsledelse, avdelingsdirektører og kommuneledelse (administrativt, politisk) i ulike sammenhenger.

Fylkesmannen har god og løpende kontakt med Universitetet i Agder om kompetansebehov på barnehagefeltet generelt. Deltaking i et statlig prosjekt, "Menn i

barnehagen”, har hatt god respons.

2.3.3. Utdanningsområdet

Tilsyn på utdanningsområdet har i 2008 vært en hovedoppgave. Det er utført generell og spesiell områdeovervåking, innhenting og analyse av dokumentasjon på drift og resultat og oppfølging i etterkant.

Gjennomførte tilsyn 2008:

- Nasjonalt tilsyn opplæringsloven kap 5 om spesialundervisning.
- Statstilskudd - voksenopplæring: Tre kommuner, tilfeldig utvalg.
- Avslutning og oppfølging av tilsyn gjennomført på alle privatskolene vedrørende inntaksreglement, økonomi og andre relevante forhold.
- Gjennomført tilsyn på 2 skoler godkjent etter privatskoleloven § 6-a. Avsluttende prosedyrer i januar/februar 2009.
- Opplæringsloven §8-2 om gruppestørrelse: Gjennomføring i henhold til oppdrag fra Utdanningsdirektoratet. Gitt et pålegg.
- Gjennomført nasjonalt tilsyn vedrørende timetall i videregående skoler.
- Pilotert kommende nasjonalt tilsyn (2009) i to kommuner vedrørende opplæringsloven § 8-2 (gruppestørrelse, inndeling av elevene i grupper)
- Hendelsesbaserte tilsyn

Fylkesmannen har overfor kommunene og i eget arbeid lagt stor vekt på dokumentasjon og analyse som grunnlag for all kvalitetsvurdering. Skoleporten, Kostra, GSI, barnehagestatistikk med mer har ved flere anledninger vært tema i de regelmessige møtene med kommunene i løpet av året. En har også deltatt i arbeid initiert av KS angående dette. Opplæringsloven § 13-10 (system for analyse og kvalitetsutvikling) har stått sentralt i dette.

Fylkesmannen har fulgt opp reformen **Kunnskapsløftet**, særlig i forhold til kompetanseutvikling. Vi har særlig lagt vekt på aktivt å stimulere til nettverksarbeid mellom skoleeiere, og samarbeid og bistand fra høyskoler og universitet, jf. blant annet strategi for kompetanseutvikling i grunnopplæringen.

Fylkesmannen har vært sentral pådriver og part i etableringen av ”Skoleeierforum Agder”, et samarbeidsorgan for kommuner og fylkeskommuner i begge Agder-fylkene med hensikt å styrke koordinering og samarbeid blant skoleeierne – og styrke kontakten mellom dem og universitetet i Agder.

En arena for politikkformidling, styringsinformasjon og felles drøfting er ”Fylkesmannens utdanningsmøter”, som gjennomføres ca 5 – 6 ganger per år. Deltakere er blant annet representanter for kommuner/fylkeskommune mfl.

Vi har en godt og svært konstruktivt og konfliktfritt samarbeid med KS og fylkeskommunen. Dette medfører blant annet at vi kan brukes hverandres arenaer (rådmannsutvalg etc.) på en god og effektiv måte.

Fylkesmannens landsdekkende oppdrag om internasjonalisering i skolen (United World College, franske gymnas, Trollmidler, tyske stipend med flere), er fulgt opp i tråd med oppdrag fra KD, og rapporteres til Utdanningsdirektoratet. Et visst høydepunkt i 2008 var feiringen av at det er 90 år siden ordningen med at norske gutter kan tas inn på samarbeidsskolen i Rouen kom i stand.

2.4 Arealdisponering og byggesaker

2.4.1 Formidling av nasjonal arealpolitikk

Miljøvernavdelingen deltar i Fylkesmannens kommunemøter, hvor vi redegjør for de nasjonale føringene for i arealpolitikken. I tillegg blir dette redegjort for i våre uttalelser til planer og til dispensasjonssaker. I år har vi prioritert følgende arealpolitiske hensyn: Strandsonen, ivaretagelse av vassdragsområder, villreinens leveområder og andre arealer som er viktige for det biologiske mangfoldet, ATP og klima. Miljøvernavdelingen har avholdt en klimakonferanse i samarbeid med beredskapsenheten vår, og en plankonferanse i samarbeid med Vest-Agder fylkeskommune. Kommunene har vært målgruppe for begge konferansene.

Tilstandsvurdering: Dette arbeidet har hatt høy prioritet i 2008. Det bør vurderes om vi bør ta i bruk andre virkemidler i denne politikkformidlingen, bl.a. bruk av 3D-modeller for å visualisere konsekvensene av ulike arealbruksstrategier. Dette vil antakelig være særlig interessant å vurdere i vår formidling overfor kommunepolitikkerne.

2.4.2 Oppfølging av rpr for areal og transport

Vi har i 2008 spesielt prioritert oppfølging av ATP-planlegging, med deltakelse på Statens vegvesens prosjekt om ”byregioner” og ved aktiv deltakelse i Knutepunkt Sørlandets ATP-prosjekt, som omhandler felles arealplan for alle kommunene i Knutepunktet. Videre tas rpr for areal og transport inn i plansaker der dette er aktuelt.

Tilstandsvurdering: RPR for Areal- og transport er et Fylkesmannens viktigste virkemidler i gjennomføring av den nasjonale klimapolitikken. Vi etterlyser imidlertid en klargjøring fra Miljøverndepartementet om hvordan disse retningslinjene skal brukes i gjennomføring av klimapolitikken. Dette kan for eksempel gjøres ved et eget ”klimabrev” etter modell av tidligere ”strandsonebrev”.

2.4.3 Universell utforming

Vi har prioritert hensynet til universell utforming, ved deltakelse på og ved å holde seminarer. Videre har vi stort fokus på hensynet til universell utforming i planarbeidet. Vi har aktivt formidlet at det er arbeid på gang med rpr for universell utforming, og vi har varslet at manglende vurdering av universell utforming i plansaker vil bli møtt med innsigelse fra fylkesmannen. Fylkesmannen i Vest-Agder ønsker også å bli pilotfylke innen universell utforming.

Tilstandsvurdering: Våre erfaringer fra innføring av tidligere RPR tilsier at vi vil ha en langvarig fase hvor kommunene i liten grad ivaretar hensynet til universell utforming i sin plan- og byggesaksbehandling. Dersom Fylkesmannen skal kunne ivareta de nasjonale føringene på dette viktige området, må vi tilføres ekstra ressurser til arbeidet.

2.4.4 Landbruksinteressene i planarbeidet

Arbeidet med plansaker og areal- og eiendomsforvaltning står for om lag 25% av ressursbruken i Landbruksavdelingen. Sakene behandles innen gjeldende tidsfrister. Vi har et engasjert fylkeslandbruksstyre, som ønsker å opprettholde 6 møter i året, selv om saksmengden har avtatt.

I løpet av året er arbeidet med formidling til kommunene av det nasjonale målet for jordvern og behovet for god planlegging for å løse konflikter prioritert opp. Bevisstheten i kommunene om Regjeringens vektlegging av jordvern, har økt gjennom året. Det er svakere bevissthet om å bruke kommuneplanen aktivt for å tilrettelegge for at landbruket kan utvikle seg som næring, og for å gjøre konkrete og forpliktende grep for kulturlandskapet.

Et pågående arealplanprosjekt for regionen "Knutepunkt Sør" (6 kommuner v/ Kristiansand) tegner til å bli et meget nyttig arbeid, spesielt dersom det fører til en bindende langsiktig fylkesdelplan. Fylkesmannen i Vest-Agder argumenterer nå lokalt for at et tilsvarende arbeid bør igangsettes i Lister-regionen. Vi ber sentrale myndigheter vurdere å bidra til dette, som et forebyggende tiltak mht. framtidige konflikter med både jordvern, kulturminnevern, landskapsvern og klassisk naturvern.

Veilederen "Plan- og bygningsloven og Landbruk Pluss" er tatt i bruk. Det er få konfliktsaker i fylket.

Tilstandsvurdering: Landbruket står generelt relativt svakt i de fleste kommunene i Vest-Agder, men hensynet til de viktigste jordbruksarealene er likevel i stor grad innarbeidet i kommuneplanene. Det er høy oppmerksomhet på jordvernet, men arealer omdisponeres fortsatt til utbygging. Det er behov for nye sterkere virkemidler både for jordvernet og for å kople kulturlandskapsarbeidet nærmere til kommuneplanarbeidet.

2.4.5 Samfunnsikkerhet og beredskap i planleggingen

Det å ta beredskapsmessige hensyn i samfunnsplanleggingen anses av Fylkesmannen å være et av de viktigste forebyggende tiltakene kommuner og utbyggere kan gjøre. Fylkesmannen vektlegger oppfølging av kommune- og reguleringsplaner med hensyn på dette. Det er ønskelig fra Fylkesmannens side at kommunene sikrer seg formalkompetanse innen dette i sine arealplan- og byggesaksmiljøer.

Oppfølgingsansvaret relatert til skredfare synes for oss noe uklart etter at NVE overtok det nasjonale ansvaret 1. januar i år. Det virker som det ennå er et stykke igjen før NVE er fullt ut i stand til å ivareta dette ansvaret.

Fylkesmannen fokuserte i 2008 på klimautfordringen og arrangerte et seminar om dette. Hendelser i fylket viser at risikobildet i forhold til klimautløste hendelser blir stadig mer uforutsigbart. Dette er en utfordring for alle involverte.

2.4.6 Strandsonen

Det er et stort utbyggingspress i strandsonen i Vest-Agder. De fleste klage- og innsigelsessakene våre er i 100-metersbeltet langs sjøen. Det store antall saker legger betydelig beslag på ressurser, noe som går utover oppfølging og veiledning av kommunene. Vi har i våre møter med kommunen aktivt formidlet den nasjonale politikken for forvaltningen av 100-metersbeltet, men det er en utfordring å få kommunene til å endre planleggingen slik at den skjer i tråd med nasjonale føringer. Vi ser at det fremdeles fremmes et stort antall dispensasjonssaker og innsigelsessaker i strid med nasjonale arealføringer for forvaltningen av strandsona. Vi ser også at kommunene ikke prioriterer oppfølging av ulovlige forhold eller følger opp sjikanøse stengsler i strandsonen. Dette er problematisk ut fra likhetshensyn. De som tar seg til rette, får ofte ingen reaksjoner.

Tilstandsvurdering: Dette arbeidet har hatt høy prioritet i 2008. Etter Fylkesmannens vurdering gis det fortsatt for mange og omfattende dispensasjoner i strandsonen. Det er også vår erfaring at kommunale planer ikke ivaretar de nasjonale interessene i strandsonen på en tilfredsstillende måte. Det innebærer at miljøvernnavdelingen må reise innsigelse for at disse nasjonale interessene skal bli ivarettatt. Det gjelder særlig allmenne friluftslivsinteresser i landfaste strandområder, landskapsinteresser samt hensynet til områder som er verdifulle for det biologiske mangfoldet.

2.4.7 Villreinens leveområder – regionale planer

På oppdrag fra Miljøverndepartementet arbeides det med å lage en felles fylkesdelplan for Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei. Disse heieområdene håndteres samlet siden de begge utgjør leveområdet for villreinen hos oss. De berørte fylkeskommunene er planansvarlige. Fylkesdelplanen skal medvirke til en helhetlig og langsiktig samfunnsøkonomisk forvaltning av fjellet. Sikring av villreinens leveområder er et viktig mål i planarbeidet. Norsk Villreinsenter Sør utarbeider i denne sammenheng temakart som skal danne grunnlag for arbeidet. Fylkesmannen deltar i planprosessen for å ivareta de nasjonale villreininteressene. Dette ivaretas gjennom Fylkesmannens deltakelse i prosjektets referansegruppe. Fylkesmannen har primært bidratt i arbeidet med temakartet for villrein.

Tilstandsvurdering: For å sikre at arbeidet holder ønsket framdrift, er det ønskelig at arbeidet med å utarbeide temakart for villreinens leveområder gis prioritet.

2.4.8 Byggesaker

En effektiv og god byggesaksbehandling både internt i embetet og i kommunene er jevnlig i fokus i samfunnsavdelingen. Interne rutiner vurderes fortløpende. I forhold til kommunene har man fokusert på byggesaksbehandlingen i møter med nyvalgte kommunepolitikere. Fylkesmannen har hatt møter med byggesaksansvarlige i enkelte kommuner for å gjennomgå aktuelle problemstillinger fra kommunene.

Det har vært en kommunesamling med tema ny plan- og bygningslov. Den videre opplæringen kommer i 2009.

2.5 Landbruksbasert næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

2.5.1 Biologisk mangfold

Laks og kalking av laksevassdrag

Elvekalking er helt nødvendig for opprettholdelse av de nytablerte laksebestandene i fylket vårt. Selv om flere av elvene har hatt en positiv bestandsutvikling, er det bare i Otra at gytebestandsmålet er oppnådd. Otra er vannrik og har mindre surt vann enn naboelvene. Dette har resultert i mye laks i elva. Imidlertid er det mye feilvandret fisk som går opp slik at bestandsmålet trolig ikke er nådd via stedefen laksestamme. I Mandalselva, Audna og Kvina ligger bestandsnivået nært opp til gytebestandsmålet, mens bestandene i Lygna og Tovdalselva fortsatt ligger et stykke under. Som resultat av kalking i Kvina, Lygna, Audna, Mandalselva og Tovdalselva, samt fangstbegrensning i sjøen og elvene, forventer vi at bestandene vil øke i årene framover. En viktig forutsetning er at kalkingen fortsetter.

Tilstandsvurdering: Reetablering av laks og annet biologisk mangfold i elvene har vært svært vellykket som resultat av kalkingen. Fortsatt kalking er helt nødvendig for en positiv utvikling i tida framover. Laksens vandringsveier og leveområder er negativt påvirket av vannkraftreguleringer. Dette må så langt mulig rettes opp ved revisjoner i manøvreringsreglement og konsesjonsbetingelser.

Rovvilt

Det ble søkt erstatning for 162 sau og 603 lam som tatt av freda rovvilt i Vest-Agder i 2008. Statens Naturoppsyn har vurdert 2 sau og 6 lam som dokumentert eller antatt drept av freda rovvilt. Det er til sammen utbetalt 212 321 kroner i erstatning, mot om lag 230 000 kroner i 2007.

Bjørnen har vært innom Vest-Agder i 2008. Sist gang bjørn ble registrert i fylket var i 1997. Ei søye ble dokumentert tatt av bjørn i Hægebostad i juni 2008. Fire lam ble vurdert som antatt tatt av bjørn i samme kommune i september, mens det ble funnet ei søye som ble vurdert som antatt tatt av bjørn i grensetraktene mellom Hægebostad og Kvinesdal i oktober.

Et lam ble dokumentert tatt av kongeørn i Hægebostad i juni, mens det ble fastslått at et lam var antatt tatt av gaupe sør i Kvinesdal kommune i september. Fylkesmannen behandlet tre søknader om skadefelling på bjørn og ulv i 2008. Alle søknadene ble avslått.

Tilstandsvurdering: Erstatningsutbetalingene for bufe tatt av freda rovvilt var i 2008 omtrent på sammen nivå som i 2007. Bestanden av gaupe antas å være sterkt redusert i fylket de senere årene.

Fremmede arter

Vi mener at fremmede arter er i ferd med å bli et stort problem i fylket. Problemarter er blant andre fiskeartene sørv, ørekyt og gullvederbuk, pattedyret mink og plantartene kjempebjørnekjeks, platanlønn, rynkerose, sitkagran og boersvineblom. Generelt mener vi at vi har for dårlig oversikt over situasjonen, og ønsker derfor å prioritere kartlegging sammen med fjerningstiltak i tida framover.

Tilstandsvurdering: Problemet med fremmede arter øker. Vi har mangelfull oversikt over situasjonen i fylket.

Truede arter

Vi har ikke arbeidet systematisk med aktiv forvaltning av truede arter eller naturtyper. Vi ser da bort fra arbeidet som er gjort med villrein, laks og naturvernområder. Det er et stort behov for aktiv forvaltning av truede planter og naturtyper for eksempel knyttet til strandsonen, edellauvskog og kulturpåvirkede områder. Her er store kunnskapsmangler blant annet om sjeldne sopp og insekter. Det er ønskelig å få utarbeidet handlingsplaner for de viktigste truede artene og naturtypene, for eksempel for planten strandtorn og naturtypen strandeng.

Tilstandsvurdering: Mange av våre sjeldne og truede arter finnes i kystsonen der presset fra gjengroing og nedbygging er stort. Vi har mangelfull oversikt over situasjonen i fylket.

2.5.2 Landbruksbasert næringsutvikling

På området næringsutvikling skjer mye av arbeidet felles for begge Agder-fylkene. Fylkesmannen i Aust-Agder og Innovasjon Norge Agder er som tidligere våre nærmeste samarbeidspartnere. Arbeidet følger den godkjente regionale **næringsstrategien** "Ta Vest-Agder i bruk 2008-09", med tilhørende handlingsplan. Strategien er utarbeidet i fellesskap for begge fylkene. Fra fylkesmannens side legger vi stor vekt på å ha et bredt bygde- og landbruksperspektiv både i veiledning og forvaltning. Vi er opptatt av å bygge ned de til tider litt for tette skott mellom landbruk og øvrig næringsliv.

Vi samarbeider med begge fylkeskommunene når det gjelder generell bygde- og stedsutvikling i Agders indre bygder, bl.a gjennom den årlige felleskonferansen "Framtidsbygda". Det arbeides også med innspill til fylkestinget for å få et mer forpliktende politisk engasjement for landbruksnæringen. Vi har lagt vekt på å delta på arenaer der felles næringsutvikling og strategisk planlegging for Agder-fylkene står på dagsorden. Vi er aktivt med i KS og IN's "Kommuneprosjekt" for koordinering og tydeliggjøring av den såkalte "førstelinjetjenesten". Her har NAV kommet sterkt med. NAV er i tillegg blitt en svært sentral samarbeidspart i "Inn på tunet"-arbeidet vårt. Samarbeidet med organisasjonene i landbruket har tatt seg opp, og faglag og rådgivningstjeneste er aktive prosjekteiere. I forbindelse med utfasing av teknisk planlegging fra FM til forsøksringene, arbeider vi med å få på plass en helhetlig og koordinert rådgivningstjeneste på Agder.

Fylkesmannen i Vest-Agder har fordelt vel 3 mill kr som tilretteleggingsmidler i 2008 fordelt på 30 aktiviteter. IN-Agder har fordelt knapt 9 mill kr på 56 prosjekter i vårt fylke. Tilretteleggingsmidlene er fordelt utover på de ulike satsingsområdene, likevel slik at mat og generell næringsutvikling er de to største postene. Av de bedriftsrettede midlene fra IN går ¼ til området mat, dvs. i hovedsak bygninger for tradisjonell landbruksproduksjon.

Vi fokuserer for tiden sterkt på behovet for investeringer i husdyrbruk i kommunedialogen. Slagordet er: **"Uten husdyr, ingen åpne landskap – uten investeringer, ingen husdyr!"** Det er vårt inntrykk at politisk og administrativ ledelse i kommunene i økende grad er klar over kommunens nye rolle på landbruksområdet, og vi ser en positiv utvikling mht. politisk interesse for sektoren. Vi er likevel urolig for at landbrukskompetansen forvitrer i mange kommuner, og at kapasiteten til å arbeide med landbruksaker synker fordi personalet tillegges mange andre oppgaver. Dette går særlig ut over næringsutviklingsarbeidet.

Vi har i 2008 gjennomført revisjon av det regionale miljøprogrammet **RMP**, samt tatt initiativ til revisjon av tiltaksstrategier og overordna retningslinjer for prioritering av SMIL-søknader inkludert kobling mellom RMP- og SMIL- tiltak. Det er utarbeidd forvaltningsplan for flere spesielt verdifulle kulturlandskap gjennom prosjekt "Arvesølv". Disse områdene blir nå fulgt opp gjennom RMP.

Vest-Agder har felles arbeidsgruppe for **økologisk landbruk** med Aust-Agder. Det er utarbeidet en Handlingsplan for økologisk landbruk

på Agder for perioden 2006-2010, og det blir årlig satt opp tiltaksplaner. Gjennomførte tiltak i 2008 omfatter:

Tilskott til prosjekt "Økomat Agder"

Tilskott til storskalafelt for spredning av husdyrgjødsel og dyrking av proteinrikt grovfor

Fagtur for 3 landbruksskoler

Økomattur til lærere og barnehagetilsatte

Støtte til magasinet "Ren mat".

Arbeidet med "**Inn på tunet**" i Vest-Agder er organisert gjennom et treårig prosjekt. Fokuset for prosjektet er å arbeide med kjøpersiden av IPT-tilbudene, dvs. kommuner og NAV. Formålet er å gi informasjon om mulighetene som finnes, og å være en pådriver for til utprøving av ulike tilbud. Videre er kontakt med tilbydere og generell kompetanseheving en målsetting.

Vinteren 2008 ble det arrangert en studietur til Rogaland for ansatte i kommunene, NAV og tilbydere, med over 20 deltakere, og en Tilbydersamling for gårdbrukere. Videre arrangerte vi sammen med FMAA en nasjonal Inn på tunet-konferanse i Kristiansand 3.-4. Juni 2008 med 200 deltakere. Første dagen deltok Nasjonalt kompetansesenter for demens med kunnskaper og erfaringer om mulighetene Inn på tunet representerer for demente i en tidlig fase av demensutviklingen. Siste dagen av konferansen stod samarbeid med NAV, arbeidstrening og psykisk helse i fokus. Inn på tunet Vest-Agder har bidratt til etablering av et prosjekt "Veien til arbeidslivet" i samarbeid med NAV fylke (Vilje Viser Vei plasser), Lyngdal kommune, Nav Lyngdal, attføringsbedriften Kvavik Verksted og gårdbruker høsten- 07. Erfaringer fra dette arbeidet ble lagt frem på den nasjonale konferansen i juni-08. I forkant av den nasjonale konferansen, ble det arrangert nettverkssamling for fylkesmennenes IPT-kontakter. Inn på tunet Vest-Agder samarbeider tett med NAV i fylket, og to av våre kommuner ønsker å delta i et nasjonalt prosjekt i regi av Nasjonalt kompetansesenter for demens.

Utstrakt kalking over mange år samt redusert tilførsel av "sur nedbør" resulterer nå i at ferskvannsfisken vender tilbake til Agder. Reetableringen av laks i sørlandselvene er et eventyr, og gir betydelige økonomiske ringvirkninger. FMVA har også lagt ned betydelig innsats for å få til næringsutvikling basert på **innlandsfisk**, men dette har ikke vært like vellykket, i alle fall ikke målt i bedriftsetableringer. I mangel av aktører på området ligger vi nå litt på vinden på dette feltet.

I **skogbruket** har avvirking og aktivitet i granskogen de senere årene vært rimelig god, mens ressursene av furu og lauvtre i mindre grad er utnyttet grunnet svak lønnsomhet. Skogbilveidekningen er relativt god, men det er behov for oppgradering av standarden, og stort behov for traktorveier med god bæreevne. Styringen av virkemidlene i skogpolitikken kombinert med gode tider og økte tømmerpriser de siste par årene har gitt en betydelig økning i skogkulturinvesteringene, spesielt ungsogopleie. Mangel på skogsentreprenører begrenset hogsten i 2007, mens lønnsomheten var på det beste, og hindret økning i hogstkvantum i 2007. I 2008 er hogstkvantumet økt med 25 % i forhold til fjoråret. Ved å dreie over til skog med større andel massevirke kunne aktiviteten holdes oppe hele året på tross av store endringer i tømmermarked i andre halvår. Vi har vært med å stimulere faghjelpstillinger i samarbeid mellom flere kommuner og AT SKOG. Dette gir god effekt på skogkulturaktivitet, og også på hogstaktiviteten.

Det er flere mindre sagbruk i landsdelen som driver godt, og noen er langt framme m.h.t. innovasjon og bruk av ny teknologi. Disse sagbrukene betyr mye for lokalsamfunnene. Aktiviteten innen bioenergi og bondevarme har i stor grad stagnert i vårt område fordi strømpris og andre rammebetingelser ikke er gode nok til at aktuelle prosjekter gjennomføres.

Det er svært stor interesse fra kommuner og skognæring for **skogbruksplaner og miljøregistreringer**. Kommunalt organiserte prosjektgrupper står for utforming av takstprosjekt, og vi ser gang på gang at dette skaper engasjement og aktivitet. Miljøregistreringer er ferdig i 10 av 15 kommuner. Resultatene fra risikobasert foryngelseskontroll etter den nye skogloven er mer positive enn antatt på forhånd. På grunn av skifte av alt personale på skogområdet er aktiviteten for tiden lav, men er vedtatt styrket fra andre halvår 2009.

Prosessene med å overføre ansvaret for **veterinærtjenester** til kommunene har så langt Fylkesmannen kjenner til gått rimelig greit. Det er fire vakt-distrikter i fylket, og i hvert av disse er det inngått skriftlige avtaler om at en av kommunene administrerer tilskuddet for hele distriktet. Hele vakttilskuddet blir brukt.

Det kom inn tre søknader om stimuleringstilskudd, to fra enkeltkommuner og en felles for ett vakt-distrikt med fire kommuner. De tildelte midlene er benyttet til å styrke og videreføre tidligere etablerte ordninger med driftsstøtte fra kommunene. Det er klart behov for denne støtten for å opprettholde veterinærtilbudet.

Vi er glad for at det nå er kommet et nytt regime for arbeidet med **kontroll av tilskuddsordningene** i landbruket. Våre to "kontrollører" har deltatt i opplæring i regi av SLF, og har veiledet kommunene i det samme. Det er i 2008 gjennomført forvaltningskontroll i 2 kommuner med fokus på produksjonstilskudd, og spesielt rutiner for godkjenning av utmarksbeite. Det ble ikke funnet avvik. Kontrollene er lagt opp etter mal fra opplæringen i regi av SLF. Kontrollen i 2008 har også omfattet dokumentkontroll og løpende kontakt med alle kommunene, kombinert med at våre svært erfarne medarbeidere har stor og til dels detaljert kunnskap om landbruket i fylket vårt. Vi antar at vi gjennom god kontakt med kommunene over tid, og relativt små og gjennomsiktede forhold, har god kontroll med det som skjer. Foreløpig er erfaringene med det nye opplegget for begrenset til å gjøre ytterligere vurderinger. Vi har ikke hatt ressurser til egne bedriftskontroller, men har sett til at kommunene gjennomfører 5% kontrollen på en rimelig god måte.

Videre går arbeidet med innføring av gårdskart svært godt i fylket vårt, og verktøyet brukes mye i kommunene og ellers.

Tilstandsvurdering: Politisk og administrativ ledelse i kommunene synes i økende grad å være klar over kommunens nye rolle på landbruksområdet, og vi ser en positiv utvikling mht. politisk interesse for sektoren. Vi er likevel urolig for at landbrukskompetansen forvitrer i mange kommuner, og at kapasiteten til å arbeide med landbrukssaker synker fordi personalet tillegges mange andre oppgaver. Dette går særlig ut over næringsutviklingsarbeidet.

2.5.3 Forvaltning av verneområder

Forvaltningsplaner for Oksøy-Ryvingen- og Flekkefjord landskapsvernområder ble sendt til Direktoratet for naturforvaltning for faglig gjennomgang i august 2008. Planene er tiltaksrettet og dokumenterer behov for skjøtselstiltak i størrelsesorden 1,5-2 mill. kr pr. år fram mot 2015.

Etter oppdrag fra Direktoratet for naturforvaltning ble trusselbildet og behov for tiltak og skjøtelsesplaner gjennomgått i november 2008. Verneverdiene i 45 av Vest-Agders 115 verneområder er truet. Gjengroing, fremmede arter, næringsmangel, forstyrrelser og forurensning er blant de viktigste truslene. Det er behov for akutte tiltak i 20 områder og omfattende behov for faglige utredninger og dialog med grunneierne for å bevare viktige verneverdier gjennom aktiv skjøtsel og tiltak.

Tilstandsvurdering: Mange verneområder i fylket trues av gjengroing. Det er behov for aktiv forvaltning av områdene. Det må settes inn en langt større innsats i forvaltningen av verneområdene enn det som har vært mulig i 2008.

2.5.4 Kartlegging av biologisk mangfold

Dette arbeidet har hatt høy prioritet i geodataarbeidet også i 2008. Naturtypedata fra 14 av 15 kommuner og viltdata fra 12 kommuner er nå importert i Naturbase. Agder naturmuseum fikk i 2008 i oppdrag å revidere områdebeskrivelser og verdivurderinger for naturtypedatasettet fra Vennesla for å få dette i samsvar med gjeldende standard. Arbeidet skal være ferdig i løpet av mars 2009. Ny viltkartlegging i Lyngdal og Vennesla ble igangsatt i 2008 og skal være ferdig i løpet av første kvartal 2009. Revisjon av grensene for villreinens leveområder pågår, se pkt. 2.4.8.

Datasettene er av ulik kvalitet og det er betydelig behov for supplerende kartlegging. Dette er vedtatt igangsatt i 2009.

Naturtypedata fra Audnedal og Marnardal, samt andre enkeltstående områder, er oppdatert i henhold til nye krav til dokumentasjon av områdebeskrivelse og verdivurdering. Det er behov for å gjøre dette for flere kommuner med allerede godkjente data også i 2009. Dette arbeidet vil bli videreført i 2009 for tilførte budsjettmidler øremerket dette formålet.

Vi har mottatt og kvalitetssikret naturtypedata fra ulike utredninger i forbindelse med skogvern: Bekkekløftregistreringer, frivillig vern (to områder) og prestegårdsskogene. Det er også mottatt data fra Lindesnes (ifm kommuneplanlegging) og KU-arbeid for E-39.

Det er ikke gjort større endringer i data om biologisk mangfold i ferskvann i VannInfo.

Fylkesmannen deltar også i kartleggingsprosjekt for marint biologisk mangfold. Dette arbeidet ble startet høsten 2006 av Vest-Agder fylkeskommune og er nå samordnet med det nasjonale kartleggingsprogrammet. Kartleggingen er ferdig i Kristiansand, Søgne og Mandal. Data fra disse kommunene ble ferdigstilt i 2008 og er lagt inn i Naturbase. Det er særlig forekomster av ålegress som er registrert og verdivurdert, da disse har stor betydning for mange arter.

Kartleggingsarbeidene er påbegynt i Lindesnes, Lyngdal og Farsund. Data skal leveres i løpet av 2009. Videre er det gjennomført oppstartsmøter i Kvinesdal og Flekkefjord, og kartleggingen starter der i 2009. Framdriften er i henhold til plan.

Tilstandsvurdering: Første generasjons kartlegging av naturtyper og artsområder (viltkart) vil være gjennomført i alle kommuner i løpet av mars 2009. Viltkartdata skal vurderes i 2009 og bør revideres de kommende år da datasettene begynner å bli gamle. Dekningen av naturtypekartleggingen er for dårlig i de fleste kommunene. Supplerende nykartlegging av naturtyper vil bli iverksatt i 2009. Det er behov for omfattende opplæring av brukerne om informasjonen i datasettene. Spesielt gjelder dette kommunenes planmedarbeidere.

2.5.5 Vanndirektivet

Fylkesmannen i Vest-Agder er vannregionmyndighet for vannregion Sør-Vest. Vi har i 2008 koordinert arbeidet fram mot høringen av første forvaltningsplan. Høringen gjennomføres første halvår 2009 og planen omfatter de to utvalgte vannområdene Otra og Figgjo. En vesentlig del av planarbeidet var høring av plandokumentet "Viktige spørsmål i vannområdene" som ble gjennomført i første halvår 2008. Forslag til inndeling av vannregionen i 11 nye vannområder foreligger, og oppstart av organisering og karakterisering i disse områdene planlegges siste halvår 2009. Mer om arbeidet med vanndirektivet i vannregion Sør Vest kan leses på www.vannportalen.no/sorvest.

Tilstandsvurdering: Fylkesmannen i Vest-Agder er vannregionmyndighet for Aust-Agder, Vest-Agder og Rogaland. Dersom arbeidet fortsatt skal kunne gjennomføres i samsvar med den nasjonale framdriftsplanen, må Fylkesmannen tilføres ekstra ressurser for å kunne utføre oppdragene som er lagt til vannregionmyndigheten. Så langt har det ikke vært tilstrekkelig ressurstilgang til å sikre en tilfredsstillende gjennomføring av oppdraget.

2.5.6 Kommunalt klimaarbeid

Klimaplan er utarbeidet for kommunene som deltar i det interkommunale samarbeidet "Knutepunkt Sørlandet". I Vest-Agder gjelder det kommunene Kristiansand, Songdalen, Søgne og Vennesla. Flekkefjord kommune har utarbeidet en egen energi- og klimaplan. I tillegg er Listerregionen godt i gang med en felles energi- og klimaplan for kommunene Lyngdal, Hægebostad, Farsund, Kvinesdal, Flekkefjord og Sirdal. Planen vil bli ferdig i 2009. Fylkesmannen har deltatt i arbeidet med energi- og klimaplan for Listerregionen gjennom arbeidet i "Livskraftige kommuner", der også den regionale medarbeideren til KS har deltatt.

Tilstandsvurdering: Arbeidet er godt i gang. Kommunene i Lindesnesregionen (Mandal, Lindesnes, Marnardal, Audnedal og Åseral) bør om mulig sikre økt framdrift i dette arbeidet.

2.5.7 Forurensningstilsyn

Fylkesmannen har fulgt opp de nasjonale føringene om styrking av tilsynet på forurensningsområdet. Fylkesmannen har deltatt i alle de nasjonale tilsynsaksjonene, og i tillegg gjennomført tilsyn i tråd med egen tilsynsplan. Tilsynet er primært rettet mot industri og næringsliv, med særlig fokus på farlig avfall og helse- og miljøfarlige stoffer. Det ble i 2008 gjennomført følgende tilsynsaksjoner:

- Elektrisk og elektronisk avfall, forhandlerkontroll av småelektronikk
- Avløp/reuseanlegg
- Kjemikaliehåndtering og håndtering av farlig avfall i småbåthavner
- Helseinstitusjoner
- Sanering av PCB- holdige komponenter (isolerglass + lysarmaturer)
- Kommunene som miljøvernmyndighet. Undersøkelse/tilsyn(revisjon) i to kommuner

Til sammen er det gjennomført 76 tilsyn med virksomheter i 2008. De fleste i forbindelse med nevnte aksjoner. Det er også gjennomført inspeksjoner med virksomheter uten organisasjonsnummer. Disse er ikke registrert i saksbehandlingsverktøyet Forurensning. I tillegg er det mottatt og behandlet årsrapporter/egenrapporter fra ca 15 bedrifter ekskl. avfallsanleggene. Det har til tider vært mye telefonveiledning og arbeid ved overgang til rapportering til Altinn. Det har vært vanskelig å avsette tilstrekkelig ressurser til tilsyn.

Nytt i 2008 er at det er gjennomført tilsyn med kommunene som miljøvernmyndighet. Det er gjennomført full revisjon av Audnedal og Lyngdal kommuner innen områdene "ulovlig avfallshåndtering" og "sjikanøse stengsler". Innen disse områdene har kommunene omfattende miljøvernmyndighet.

Samarbeidet med de andre statlige tilsynsetatene er videreført i 2008. Det har vært avholdt to møter i felles tilsynsgruppe i regi av Arbeidstilsynet samt kurs i risikoanalyse og risikovurdering. Det er ikke gjennomført felles tilsyn med Arbeidstilsynet i 2008. Samarbeidet vil bli videreutviklet i 2009.

Tilstandsvurdering: De nasjonale tilsynsaksjonene er fulgt opp i tråd med føringene fra SFT. Det har ikke vært mulig å nå SFTs måltall om 1,3 årsverk til tilsyn. Erfaringene fra tilsynsaksjonene tilsier at det er behov for økt tilsyn for å øke bevisstheten omkring riktig håndtering av miljøfarlige kjemikalier. Behovet er tidligere anslått til minimum 2 årsverk. Med den bemanningen og de faste oppdrag vi i dag har på forurensingsområdet, er det ikke mulig å avsette mer en ca 1 årsverk til tilsyn.

2.5.8 Forurensete sedimenter

Kristiansand

Pilotprosjekt Kristiansandsfjorden ble avsluttet i 2007. I 2008 ble prosjektsamarbeidet i koordineringsgruppa (industrien, kommunen, havna, Fylkesmannen) videreført gjennom arbeidet med vanddirektivet, og en fjordgruppe ble opprettet. Fjordgruppen diskuterte miljømål for fjorden mht. forvaltningsplan (direktivet), og forslag til videre overvåking ble også diskutert. Vi har også opprettet dialog med Mattilsynet (Seksjon for fisk og sjømat) for vurdering av foreliggende resultater for om mulig å endre kostholdsråd og også veiledning for å ha opphevelse av kostholdsråd som miljømål for fjorden.

Farsund

Det er utført grunnundersøkelser på to ulike steder (ved kommunekaia og Naudodden småbåthavn) for å verifisere om det er kilder på land som bør fjernes. Videre undersøkelser blir utført i 2009 knyttet til Elkem sitt kjølevannsinntak ved kommunekaia i Lundevågen. Undersøkelsene skal søke å avklare om dette kan påvirke sedimentene i området.

Fedafjorden

SFT har gitt pålegg til Tinfos jernverk om undersøkelser av miljøtilstanden i fjorden, og vurdering av sine utslipp. Fylkesmannen har gitt pålegg til Flekkefjord slipp og Borregaard Trelandsfos. For Borregaard Trelandsfors gjelder dette deponier. Bedriftene har blitt anmodet om å samarbeide om mulige oppryddingstiltak.

Tilstandsvurdering: Kristiansandsfjorden. Oppryddingstiltak i Marvika og Torsvika (som var en del av pilotprosjektet) ble startet opp senhøsten 2008. Området skal sugemudres 70 daa, og avsluttes i løpet av 2009. Mudring utenfor dokkporten til Bredalsholmen veteranskipsverft er lagt til side i påvente av at oppryddingstiltak på land skal bli avsluttet i tillegg til at verftet må få kontroll over sine utslipp. Verftet har fått pålegg og miljøvernavdelingen vil følge opp videre i 2009. For fjorden generelt vil det utarbeides en ny/revidert tiltaksplan. Det vil også bli igangsatt overvåking.

Farsund. Fylkesmannen vil sørge for å være en faglig veileder for kommunen og også pådriver dersom det er nødvendig for videre tiltak ved kommunekaia og Naudodden småbåthavn.

Farsund, Fedafjorden og Flekkefjord – Lister. Høsten 2008 ble det lyst ut stilling som prosjektleder for opprydding i forurensete sedimenter i Listerregionen. Stillingen er fortsatt ubesatt, men Fylkesmannen er i dialog med kommunene for å få tilsatt en prosjektleder tidligst mulig i 2009. Kommunene i Listerregionen har vist svært positiv vilje til å følge opp sedimentarbeidet. Det er avgjørende at Fylkesmannen følger opp dette lokale initiativet med faglig støtte.

2.5.9 Miljøstatus

Det er opprettet en ny Miljøstatusredaksjon med to redaktører og tre redaksjonsmedlemmer, ett fra hver av faggruppene plan, forurensning og naturforvaltning. Disse er gitt opplæring i bruk av publiseringsverktøy og retningslinjer for produksjon av nettsider. Vi har gjennomført revisjon av 30 sider. Faktaopplysningene er oppdatert fra 2005 med nye data der dette har vært tilgjengelig. Disposisjon, språk og bilder er gjennomgått. Alle lenker er sjekket og revidert. Det er ikke gjennomført spesielle markedsføringstiltak i 2008. Plan for vedlikehold av Miljøstatus er oppdatert og videreutviklet.

Tilstandsvurdering: Det er behov for oppdatering og nyutvikling av om lag 20 sider. Dette gjelder særlig Klima, Friluftsliv, Kulturminner og Arealbruk. Oppdatering og nyutvikling vil skje innen 1.juni 2009. Nøkkeltallsinngangen skal oppdateres i henhold til embetsoppdrag for 2009.

2.6 Samfunnstryggleik og beredskap

2.6.1 Samfunnssikkerhets- og beredskapsmessige utfordringer

Tilstandsvurdering: Fylkesmannen har hatt et høyt aktivitetsnivå overfor kommuner og regionale etater og virksomheter i 2008 og har god oversikt over de samfunnssikkerhets- og beredskapsmessige utfordringene i fylket. Av spesielle utfordringer ønsker Fylkesmannen å trekke fram klimautviklingen og de utfordringer den gir i forhold til risiko- og sårbarhetsvurderinger knyttet til arealutvikling. Videre ønsker Fylkesmannen å trekke fram skogbrann i lys av erfaringene etter brannen i Froland. Fylkesmannen ønsker også å rette fokus mot trafikksikkerhet på veiene i fylket, og da primært E39. Problemstillingen er tredelt – sikkerhet for liv og helse på veien, leveransesikkerhet for gods som transporteres (herunder farlig gods) og CO2-utslipp fra trafikken. Etter Fylkesmannens mening må trafikksikkerhet betraktes som en samfunnssikkerhetsutfordring, spesielt i lys av de mange som omkommer i trafikken årlig.

2.6.2 Risiko- og trusselbildet i fylket

Tilstandsvurdering: Fylkesmannen har god oversikt over risiko- og trusselbildet i fylket. Regelmessig kontakt med aktørene på regionalt nivå har bedret Fylkesmannens kunnskap om dette. Fylkesmannen har hatt tett kontakt med kraftbransjen gjennom øvelser og seminar og har deltatt i ROS-prosjekt i regi av Post- og teletilsynet. Hendelser og henvendelser i 2008 ga en påminnelse om at klimautviklingen gjør trusselbildet mer uoversiktlig enn tidligere. Behovet for ansvarsavklaring har økt, og Fylkesmannen har bidratt til avklaringer i denne sammenhengen. På kommunenivå har det i 2008 vært mye godt ROS-arbeid.

2.6.3 Oppfølging av helse- og beredskapsplanen

Tilstandsvurdering: I 2008 har helse- og omsorgsavdelingen, Fylkesmannen i Vest-Agder / Helsetilsynet i Vest-Agder gjennomført prosesser med å sikre at 2 kommuner får akseptable helsemessige og sosiale beredskapsplaner. Helsetilsynet har i tillegg gjennomført tilsyn med helsemessig og sosial beredskap sammen med beredskapsseksjonen i 3 kommuner. Det er påvist avvik i alle 3 kommunene som følges opp slik at de kan lukkes.

2.6.4 Klimahensyn i sikkerhets- og beredskapsarbeidet

Tilstandsvurdering: Fylkesmannen har i 2008 hatt fokus på klimahensyn i sikkerhets- og beredskapsarbeidet. Embetet arrangerte seminar om klimatilpasning for kommunene i fylket i april. I november gikk det et ras over rv 43 ved Kvås. Raset satte fokus på den økte uforutsigbarheten i forbindelse med naturuføste hendelser som følger av klimautviklingen. Det satte også fokus på ansvarsforhold mellom Statens vegvesen og kommunen i forhold til sikring av veistrekninger og områdene i tilknytning til disse. Fylkesmannen har også fokusert på klimautviklingen i det løpende arbeidet med arealplansaker og i forbindelse med tilsyn.

Kapittel 3 - Resultatområder

Kongehuset

Resultatområde 00.1 Kongelige besøk

Resultatområde 00.2 Tildeling av ordener og medaljer

I Vest-Agder har det i 2008 blitt delt ut hedersbevisninger som følger:

St. Olavs orden: 1
HM Kongens fortjenestemedalje i gull: 7
HM Kongens fortjenestemedalje i sølv: 14

Ressursrapportering

Resultatområde	FMVA	Sum	
	1510	Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 00.1 og 00.2	5	5	0
Sum:	5	0	5 0

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 Naturens mangfold og friluftsliv

01.1 Bærekraftig bruk og beskyttelse av leveområder

01.2 Bærekraftig bruk og beskyttelse av arter, bestander og genressurser

01.3 Fremmede arter og GMOer

01.4 Friluftsliv

Resultatområde 02 Bevaring av kulturminner

02.3 Kulturmiljø

Resultatområde 03 Rent hav og vann og giftfritt samfunn

03.1 Helhetlig hav- og vannforvaltning

03.2 Overgjødning og nedslamming

03.3 Oljeforurensning

03.4 Miljøgifter

03.5 Avfall og gjenvinning

Resultatområde 04 Et stabilt klima og ren luft

04.1 Klimaendringer

04.4 Lokal luftkvalitet og støy

Resultatområde 05 Internasjonalt miljø samarbeid og miljø i nord- og polarområdene

05.1 Miljø samarbeid i internasjonale miljøfora, herunder EUs miljø samarbeid og UNEP

05.2 Geografisk rettet miljø samarbeid, herunder miljø bistand

05.3 Miljø samarbeid i nord- og polarområdene

Resultatområde 06 Panlegging for en bærekraftig utvikling

06.1 Ansvar for at nasjonal politikk formidles og ivaretas

06.2 Fylkesmannen som styringsmessig bindeledd og rettssikkerhetsgarantist

Fylkesmannen gir gjennom skriftlige uttalelser og ved muntlige henvendelser veiledning om planbehandling, herunder at risiko- og sårbarhetsanalyser blir gjennomført og samfunns-sikkerhet ivaretatt. Alle kommuneplaner blir juridisk kvalitetssikret. Når det gjelder gjennomgang av reguleringsplaner/-bestemmelser er det blitt nedprioritert av kapasitetshensyn.

Fylkesmannen mottok i 2008 5 innsigelsessaker. Mekling er avholdt i 2 saker, en kommuneplan og en reguleringsplan. Det ble her enighet. 2 saker er oversendt MD uten mekling i 2008. MD har pr. 31.12.08 avgjort disse. Innsigelsene ble her tatt til følge. 1 sak kom inn like før årsskifte og mekling vil bli berammet til februar. Det var i 2008 en stor nedgang i antall meklingssaker i forhold til 2007.

Fylkesmannen behandlet 40 klager på regulerings- og bebyggelsesplaner i 2008 (46 saker i 2007). 37 planer ble stadfestet, 2 planer opphevet og 1 sak avvist. Saksbehandlingstiden registreres i Sysam sammen med byggesakene, jf. res.omr. 66. Gj. sn. saksbehandlingstid for planklagene isolert sett var 3 uker i 2008.

Retts sak. En settefylkesmannssak om gyldigheten av Fylkesmannens vedtak ble behandlet av Jæren tingrett i april 2008. Saken gjaldt dispensasjon og oppføring av erstatninghytte i Sandnes kommune i strid med byggetillatelse. Staten ble frifunnet i saken.

Det har vært en sak om **forlengelse av bygge- og deleforbud**. Det gjelder Flekkefjord kommune, Abelnas industriområde, der forbudet er forlenget til 18.01.11

06.3 Samordning av statlige interesser

06.4 Kart og geodata

Resultatområde 07 Tverrgående virkemidler og oppgaver

07.2 Kunnskapsoppbygging og miljøinformasjon

07.3 Virkemidler og prosesser

Ressursrapportering

Vi har rapportert 664 ukeverk på kap. 1510 under Miljøverndep. Her ligger hele miljøvernavdelingens faste bemanning på 630 ukeverk, samt 34 ukeverk fra Samfunnsavdelingen på res.omr. 06. For samfunnsavdelingen omfatter dette arbeidet med uttalelser til planer, veiledning, meklinger osv. Ressursene til ordinær klagesaksbehandling er medregnet under resultatområde 66.1.

Det er også rapportert 126 ukeverk på fagkap. Dette er engasjementsstillinger og gebyrfinansiert stilling i miljøvernavdelingen

Resultatområde	FMVA	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 01	232 36	232 36
Resultatområde 02	0 0	0 0

Resultatområde 03	89	67	89	67
Resultatområde 04	8	0	8	0
Resultatområde 05	0	0	0	0
Resultatområde 06	228	0	228	0
Resultatområde 07	107	23	107	23
Sum:	664	126	664	126

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

21.1 Jordbruk

De viktigste utfordringene i fylket innen jordbruksområdet

Se beskrivelse i kaptlene 1.1, 2.4 og 2.5 foran i rapporten

Rovviltkompensasjon – gjennomførte tiltak

Vest-Agder mottar ikke midler til rovviltkompensasjon fra LMD.

Landbruksavdelingen deltar i arbeidet under den regionale rovviltnemnda og er representert i Kontaktutvalget for rovviltsaker i fylket. Rovvilterstatning og midler til forebyggende tiltak forvaltes av miljøvernavdelingen. Konfliktnivået i 2008 var relativt lavt, men noen bjørneskader utløste en del erstatningssøknader. Av totalt 30 kadaver av sau og lam som ble undersøkt av Statens Naturoppsyn, er 6 lam og 2 sau dokumentert eller antatt tatt av fredet rovvilt. Det ble søkt erstatning for 162 sau og 603 lam som tatt av freda rovvilt i Vest-Agder i 2008. 19 sau og 94 lam er erstattet (212 321 kr).

Fylkesmennene i Agderfylkene har solgt sitt sett med dødelighetssendere til Bioforsk Tjøtta. Fylkesmannen i Vest-Agder støttet senest i 2007 dødelighetssenderprosjektet i Flekkefjord, Sirdal og Lund (i Rogaland). I 2008 ble det ikke prioritert å gi økonomisk støtte til prosjektet da det i 2007 fikk to ganger omsøkt beløp i støtte.

Utviklingen i beitebruk og tapsstatistikk

I 2008 er det registrert 20 beitelag som er med i organisert beitebruk (OBB) i Vest-Agder. Dette er en reduksjon på et lag fra 2007. Lagene har til sammen 340 medlemmer og av disse er 255 dyreeiere aktive. Tallet på aktive dyreeiere har bare gått ned med 5 stk fra 2007, noe vi må se positivt på. Det er sendt 32.874 sau og lam, 770 storfe og 45 geit på beite i utmark..

Tapstallene for 2008 var på ca. 5,6 % noe som er ca 0,6 % lavere enn året før, og det laveste tapet som er registrert for fylket siden 1995. Tapene var betydelig lavere i Sirdal, Flekkefjord og Åseral enn det var i 2007. Kvinesdal var den eneste kommunen der det ble registrert en økning fra i fjor. De andre kommunene hadde mindre forandringer.

Tallet på sau i som beiter i utmark er uendret i forhold til i fjor, storfetallet er større. Nedgangen i tallet på sau fortsetter i Sirdal, Kvinesdal og Hægebostad, men Åseral har i år hatt en betydelig økning slik at tallet på slepte dyr for fylket viser en økning på ca.100 dyr fra i fjor. Antall storfe på beite viser en økning på 15% fra 2007.

Mange av beitelagene er svært små, hele 12 av lagene har under 10 aktive medlemmer, av disse er det 6 i Sirdal og 5 i Hægebostad.

Beskrive status for overføring av ansvaret for veterinærtjenester til kommunene

Prosessen har så langt Fylkesmannen kjenner til gått rimelig greit. Det er fire vakt-distrikter i fylket, og i hvert av disse er det inngått skriftlige avtaler om at en av kommunene administrerer tilskuddet for hele distriktet. Hele vakttilskuddet blir brukt.

Det kom inn tre søknader om stimuleringsstilskudd, to fra enkeltkommuner og en felles for ett vakt-distrikt med fire kommuner. De tildelte midlene er benyttet til å styrke og videreføre tidligere etablerte ordninger med driftsstøtte fra kommunene. Det er klart behov for denne støtten for å opprettholde veterinærtilbudet.

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2008	2007
FMVA	12727	20147	54	3,46	6,95	5,6	6,17
Sum	12727	20147	54	0	0	0	

21.2 Skogbruk

I **skogbruket** har avvirkingen og aktiviteten i granskogen de senere år vært på et nokså høyt nivå, mens ressursene av furu og lauvtre utnyttes i mindre grad grunnet svak lønnsomhet. Skogsveidekningen er relativt god, men det er behov for oppgradering av standarden. Styrkingen av virkemidlene i skogpolitikken kombinert med gode tider og økte tømmerpriser de siste par årene har gitt en betydelig økning i skogkulturinvesteringene, spesielt **ungskogpleie**. Mangel på skogsentreprenører begrenset hogsten i 2007 mens lønnsomheten var på det beste, og hindret økning i hogstvolum i 2007. I 2008 er hogstkvantumet økt med 25 % i forhold til fjoråret. Ved å dreie over til skog med større andel massevirke kunne aktiviteten holdes oppe hele året på tross av store endringer i tømmermarked i andre halvår. Vi har vært med å stimulere faghjelpstillinger i samarbeid mellom flere kommuner og AT SKOG. Dette gir god effekt på skogkulturaktivitet, og også på hogstaktiviteten.

Det er flere mindre sagbruk i landsdelen som driver godt, og noen er langt framme m.h.t. innovasjon og bruk av ny teknologi. Disse sagbrukene betyr mye for lokalsamfunnene. Aktiviteten innen bioenergi og bondevarme har i stor grad stagnert i vårt område fordi strømpris og andre rammebetingelser ikke er gode nok til at aktuelle prosjekter gjennomføres.

Det er svært stor interesse fra kommuner og skognæring for **skogbruksplaner og miljøregistreringer**. Kommunalt organiserte prosjektgrupper står for utforming av takstprosjekt, og vi ser gang på gang at dette skaper engasjement og aktivitet. Miljøregistreringer er gjennomført i 10 av fylkets 15 kommuner, og under arbeid i fire kommuner. Resultatene fra risikobasert foryngelseskontroll etter den nye skogloven er mer positive enn antatt på forhånd. På grunn av skifte av alt personale på skogområdet er aktiviteten i avdelingen for tiden lav, men er vedtatt styrket fra andre halvår 2009.

21.3 Bygde- og næringsutvikling

På området næringsutvikling skjer mye av arbeidet felles for begge Agder-fylkene. **Fylkesmannen i Aust-Agder og Innovasjon Norge Agder** er som tidligere våre nærmeste samarbeidspartnere. Arbeidet følger den godkjente regionale næringsstrategien "Ta Vest-Agder i bruk 2008-09", med tilhørende handlingsplan. Strategien er utarbeidet i fellesskap for begge fylkene. Fra fylkesmannens side legger vi stor vekt på å ha et bredt bygde- og landbruksperspektiv både i veiledning og forvaltning. Vi er opptatt av å bygge ned de til tider litt for tette skott mellom landbruk og øvrig næringsliv.

Vi samarbeider med begge **fylkeskommunene** når det gjelder generell bygde- og stedsutvikling i Agders indre bygder, bl.a gjennom den årlige felleskonferansen "Framtidsbygda". Det arbeides også med innspill til fylkestinget for å få et mer forpliktende politisk engasjement for landbruksnæringen. Vi har lagt vekt på å delta på arenaer der felles næringsutvikling og strategisk planlegging for Agder-fylkene står på dagsorden. Vi er aktivt med i **KS** og **IN's** "Kommuneprosjekt" for koordinering og tydeliggjøring av den såkalte "førstelinetjenesten". Her har **NAV** kommet sterkt med. NAV er i tillegg blitt en svært sentral samarbeidspart i "Inn på tunet"-arbeidet vårt. Samarbeidet med organisasjonene i landbruket har tatt seg opp, og **faglag og rådgivningstjeneste** er aktive prosjekteiere. I forbindelse med utfasing av teknisk planlegging fra FM til forsøksringene, arbeider vi med å få på plass en helhetlig og koordinert rådgivningstjeneste på Agder.

Arbeidsfordelingen har over tid vært at FMAA har en større rolle på skogsiden, inkludert bioenergi, mens FMVA har tatt ansvar på bl.a. hagebruk, Inn på tunet mm. Vi følger en tradisjonell rolledeling mellom fylkesmennene og IN. Fylkeskommunene er mest aktivt inne på energi og ny bruk av tre, samt arrangementer mm. KS har på Agder sjelden kapasitet til å utføre annet enn sekretariatstjenester i våre sammenhenger. Organisasjonene har relativt små ressurser.

Bruk av BU-midlene

Fylkesmannen i Vest-Agder har behandlet 34 søknader, avslått 4 og gitt 30 tilsagn på tilsammen 3,11 mill kr i 2008. IN-Agder har behandlet 64 søknader, avslått 8 og innvilget 56 saker helt eller delvis i vårt fylke, med et samlet tilskudd på 8,84 mill. kr. Våre tilretteleggingsmidler er fordelt utover på de ulike satsingsområdene, likevel slik at mat og generell næringsutvikling er de to største postene. Av de bedriftsrettede midlene fra IN går ¼ til område mat, dvs. i hovedsak bygninger for tradisjonell landbruksproduksjon.

21.4 Verdiskapingsprogrammene

Treprogrammet:

Treprogrammet er i stor grad rettet inn mot innovasjon i trebearbeidende bedrifter, og har fokus på samarbeidet i denne delen av verdikjeden. IN er en kompetent og sentral aktør her. Fylkesmannen og fylkeskommunen i begge fylker har etablert et samarbeid på skog- og tresektoren, bl.a. om arrangementet Trebiennalen (Risør 2008, Flekkefjord 2010). En verdiskapingsanalysen av verdikjeden skog/tre på Agder er ventet ferdigstilt i begynnelsen av 2009. Fagfelt skog har vært underbemannet i store deler av 2008 grunnet sykdom og generasjonsskifte, og det proaktive arbeidet har dermed vært nedprioritert.

Matprogrammet:

Matprogrammet forvaltes av IN, med FM i en pådriverrolle som "matkontakt" og med Norconserv i Stavanger som faglig nav for Agder og Rogaland. Aktiviteten har vært på det jevne i år. Det arbeides på tvers av fylkene med en felles satsning fra 2009 for å få flere småskala-/korteiste/økologiske matspesialiteter inn i markedet.

Resultatområde 22 Miljøtiltak i landbruket

22.2 Tiltak for å redusere forurensninger

Hovedelementer i Fylkesmannens arbeid

Vest-Agder har relativt lite problemer med landbruksforurensning. I det regionale miljøprogrammet har vi videreført ordningen med tilskott til endra jordarbeiding og vi har etablert en ordning med tilskott til vegetasjonssoner langs gytebekker for sjøørret.

Andre tiltak som blir utført for å redusere miljøbelastningen fra jordbruket er behandling av saker etter forskrift om gjødsel av organisk opphav, markdager og autorisasjonskurs for rett bruk av plantevernmidler mm.

Vurdering av tilstand og utvikling

Forurensningsbelastningen fra landbruket er liten fordi landbruks-arealene i de fleste områdene utgjør en liten del av nedbørfeltene, og fordi hovedproduksjonen er relativt ekstensiv dyrking av gras. I normale vintre vil områder med åpen åker være utsatt for erosjon, særlig langs kysten. Økende grovforareal bak hvert grovforetende dyr pluss gjennomførte miljøtiltak forventes å gi en mindre miljøbelastning fra landbruket.

Behov for konkrete tiltak og virkemiddelbruk

Vi ser ikke behov for nye tiltak nå. En ny rapport om eutrofiering av fjordene på sørvest-landet er publisert av SFT i slutten av 2007. Eventuelle konsekvenser for landbruket må avklares gjennom videre undersøkelser av mulige kilder og tiltaksanalyser. Både dette og eventuelle helt lokale problemer vil etter hvert bli tatt opp i arbeidet etter vannrammedirektivet. Pilotarbeidet med Otra har hittil ikke avdekket vesentlige landbruksrelaterte problemer.

22.3 Miljøprogram og miljøplan

Prioriteringer og tiltak i tilknytning til regionalt miljøprogram

Hovedprioriteringen i revidert miljøprogram for Vest-Agder er tiltak for å motvirke gjengroing av verdifulle kulturlandskap, tap av kulturminner og biologisk mangfold knyttet til kulturlandskapet. Fylkesmannen har i samarbeid med kommunene valgt ut verdifulle kulturlandskap for ekstra tilskudd og økt oppmerksomhet i kommunalt planverk.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2008 etter søknadsomgang 2007 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Gjengroing	Avrenning til vassdrag	Kulturminneverdier	Tilgjengelighet og friluftsverdier	Verdifulle kulturlandskap	Plantevernmidler	Avfallsinnsamling	Annet
FMVA	4243471	833400	280145		49800			110289
Sum	4243471	833400	280145	0	49800	0		

22.4 Økologisk landbruk

Økologisk landbruk

Vest-Agder har felles arbeidsgruppe for økologisk landbruk med Aust-Agder. Det er utarbeidd Handlingsplan for økologisk landbruk på Agder for perioden 2006-2010, og det blir årlig satt opp tiltaksplaner. Gjennomførte tiltak i 2008 omfatter:

- Tilskott til prosjekt "Økomat Agder"
- Tilskott til storskalafelt for spredning av husdyrgjødsel og dyrking av proteinrikt grovfor
- Fagtur for 3 landbruksskoler
- Økomatturne til lærere og barnehagetilsatte
- Støtte til magasinet "Ren mat".

22.5 Tre og miljø

Økt bruk av tre og bioenergi

På grunn av personalsituasjonen har vår innsats på dette området vært liten i 2008, og vi har tildels vært avhengig av at FMAA også representerer oss i VA. Prosjektet "Trebiennalen" videreføres sammen med Fylkesmannen i Aust-Agder, Aust- og Vest-Agder fylkeskommune og Innovasjon Norge. Tredje arrangement blir i Flekkefjord i 2010. Arbeidet med en verdiskapningsanalyse for tre er under ferdigstilling i regi av Agder tresenter.

Prosjektet "Grønn varme på Agder" er videreført sammen med Fylkesmannen i Aust-Agder, Aust- og Vest-Agder fylkeskommune og Innovasjon Norge. AT Skog deltar også i styringsgruppen. Prosjektet har deltatt i arbeidet med regional fylkesdelplan for energi, og ellers er veiledning, rådgiving, nettverksbygging og kompetanseoppbygging sentrale stikkord. Målgruppe til prosjektet er aktører i landbruksnæringen, og kommunene som eier av flest bygg med vannbåren varme. Den generelle utviklingen i energimarkedet med lave strømpriser, har gjort arbeidet tyngre det siste året. Flere interesserte velger å "sitte på gjerdet" og se an utviklingen, istedenfor å gå videre med planlagte prosjekter.

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

23.2 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Klagesaker behandlet i Fylkeslandbruksstyret i 2008:

Vi hadde 10 klagesaker etter jordlovens § 12. De fleste av sakene gjaldt fradeling av arealer og hus. I 8 tilfeller opprettholdt vi kommunens vedtak, 2 ble omgjort. Vi hadde en klage etter jordlovens § 9, som ble avslått.

Vi hadde 4 klagesaker etter konsesjonsloven. 1 av klagenes gjaldt avslag på konsesjon fordi prisen var for høy, en gjaldt klage på konsesjonsvilkår og 2 av klagenes gjaldt avslag på konsesjon generelt. 1 av disse fikk medhold.

Vi hadde 4 klagesaker vedrørende bo og driveplikt etter odels- og konsesjonsloven for konsesjonsfrie erverv. 3 fikk medhold i klagen og 1 fikk opprettholdt kommunens vedtak.

Vi har i 2007 ikke overprøvd saker etter fvl § 35.

Vi hadde 2 saker hvor det var satt frem krav om saksomkostninger etter forvaltningslovens § 36. En ble innvilget fullt ut og det andre kravet ble betydelig redusert. Dette er påklaget til SLF.

Vi har ikke hatt klagesaker vedrørende 0-konsesjon. Det samme gjelder saker om odelsfrigjøring og nydyrking.

Vi hadde 3 saker vedrørende konsesjon og/eller deling hvor kommunen er part i saken. Alle søknadene ble innvilget.

Vi har 3 saker som verserer hos Sivilombudsmannen. 2 angår bo- og driveplikt og 1 angår deling. En av sakene er ferdigbehandlet hos ombudsmannen.

Resultatområde 24 Inntekts- og velferdspolitiske tiltak

Kontroll med forvaltningen av tilskuddsordningene

Vi er glad for at det nå gjennom kontrollprosjektet er kommet nytt regime for dette arbeidet. Videre går arbeidet med innføring av gårdskart svært godt i fylket vårt, og verktøyet brukes mye i kommunene og ellers. Kontrollenheten hos oss består av de to personene som er saksbehandlere innen tilskuddsforvaltning. Begge har deltatt i opplæring i regi av SLF, og har veiledet kommunene i det samme.

Det er i 2008 gjennomført forvaltningskontroll i 2 kommuner med fokus på produksjonstilskudd, og spesielt rutiner for godkjenning av utmarksbeite. Det ble ikke funnet avvik. Det var planlagt kontroll i 4 kommuner, men på grunn av sykefravær ble dette redusert. Kontrollene er lagt opp etter mal fra opplæringen i regi av SLF.

Kontrollen i 2008 har også omfattet dokumentkontroll og løpende kontakt med alle kommunene, kombinert med at våre svært erfarne medarbeidere har stor og til dels detaljert kunnskap om landbruket i fylket vårt. Vi antar at vi gjennom god kontakt med kommunene over tid, og relativt små og gjennomsiktige forhold, har god kontroll med det som skjer. Foreløpig er erfaringene med det nye opplegget for begrenset til å gjøre ytterligere vurderinger. Vi har ikke hatt ressurser til egne bedriftskontroller, men har sett til at kommunene gjennomfører 5% kontrollen på en rimelig god måte. Videre går arbeidet med innføring av gårdskart svært godt i fylket vårt, og verktøyet brukes mye i kommunene og ellers.

Omorganisering av landbruksvikartjenesten

Situasjonen i vårt fylke er oversiktlig, og status er tilfredsstillende. Vi har nå et stort avløserlag, Landbruketstjenester Sør, som dekker hele Aust-Agder og nesten hele Vest-Agder. Bare Sirdal Avløserlag valgte ikke å gå inn i dette laget, de har i stedet fusjonert med Lund Avløserlag i Rogaland. Vest-Agder er tildelt 6 årsverk til landbruksvikar av de til sammen 240 årsverkene på landsbasis. Mellom avløserlagene er fordelingen slik at Landbruketstjenester Sør har fått 5,5 årsverk og Lund Avløserlag 0,5 årsverk. Begge lagene har sendt søknad om tilskudd til landbruksvikarvirksomhet i 2009.

Klager og dispensasjonssøknader

Dette gjelder søknadsomgangene om produksjonstilskudd pr. 31.07.07 og pr. 01.01.08 som begge er utbetalt i 2008. Sistnevnte søknadsomgang inkluderer også ferie/fritidsordningen. Det er nå om lag 1150 driftsenheter i fylket, som mottar i størrelsesorden 170 mill. kr i ordinære tilskudd. Fylkesmannen har utført 99 manuelle utbetalinger som er basert på vedtak kommunene har gjort etter klage fra søkerne. Bare 2 slike klager har gått videre til Fylkesmannen som klageinstans og blitt endelig avslått.

Fylkesmannen har innvilget 54 dispensasjoner. Her er medregnet samdriftsmedlemmer som får en dispensasjonskode for å kunne føre innmarksarealene på sin egen søknad, eller for å kunne ha egen grovforproduksjon til andre dyreslag enn det samdrifta har. Ellers gjelder dispensasjonene unntak fra krav om minimum omsetning av varer og tjenester.

Årsrapport 2008 Fylkesmannen i Vest-Agder - Innhold:

For veterinærenes reiser blir hver sak kontrollert mot vaktlister og det tas stikkprøver av oppgitte reiselengder. Vi har holdt tilbake midler i ett tilfelle. For velferdsordningene kontrolleres bilagene i hvert tilfelle.

I 2008 er det ikke kommet nye søknader om tidligpensjon.

Det ble utbetalt og kontrollert 112 saker med til sammen 2,1 mill. kr i avløsertilskudd ved sykdom m.v. Det er innvilget 3 søknader om dispensasjon fra forskriften. To avslag er påklaget. SLF opprettholdt FMLA's vedtak i begge.

Erstatninger

Ingen saker om vinterskade på eng i 08.

Det er behandlet 3 søknader om avlingsskadetrygd. En av disse gjelder bær og to gjelder grovfor. Samlet erstatning ble kr. 435.000.

En klage på en sak fra 07 er avslått.

Det er her mottatt 30 søknader om erstatning for tørkeskader sommeren 08. disse er til behandling.

Tre søknader om erstatning for off. pålegg ifbm. planteskadegjørere er avgjort med en samlet erstatning på kr. 3,5 mill. kr. en av sakene ble påklaget og klagen delvis tatt til følge. Disse sakene er vanskelige og krever mye arbeid.

To søknader om erstatninger for tap av sau på beite i 07 er avgjort – et avslag og en innvilget med knapt 26.000 i erstatning.

SMIL og NMSK midlene

Det er løyvord/registrert til sammen for disse ordningene 5,46 mill. kr fordelt på 178 saker, og utbetalt 210 saker med 5,01 mill. kr. Det har ikke vært 1 klage på SMIL og 3 for RMP, men ingen dispensasjoner.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2008 - antall

Klagebehandling

Embeter	Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
FMVA	0	2	0	4	0	2
Sum	0	2	0	4	0	2

Dispensasjonssøknader

Embeter	Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
FMVA	54	0	0	0	0	0	3	0	0
Sum	54	2	0	4	0	2			

Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

25.1 Kompetansesenter

Kompetansesenter

Avdelingen prioriterer arbeidet med å være kompetansesenter for kommunene svært høyt. Vårt motto er at FMLA skal være kommunens førstevalg når de har spørsmål. Vi arrangerer flere samlinger og møter for kommunene hvert år, og har prioritert opplæring av nye folkevalgte svært høyt. Kontakt mot kommunene er en sentral del av arbeidet på hele avdelingens område. Vår jurist har dette som sitt viktigste arbeidsområde, og vi øker tidsbruken til dette i virksomhetsplanen for 08.

Bruk av kommunerettede midler

Avdelingen fikk 100.000 kr til dette i 2008. Vårt embete har i lengre tid vært i en svært vanskelig budsjettssituasjon med stadige reelle nedskjæringer av budsjettet over kap. 1510, som følge av den nye budsjettmodellen. Pengene er derfor benyttet til å styrke arbeidet overfor kommunene ut over det som ville vært mulig uten en slik bevilgning. Vi har i 2008 benyttet midlene til å delfinansiere den årlige to-dagers fagsamlingen for kommunene med hovedtema næringsutvikling, fagsamling innen skogbruk for kommunene, og en økt reisevirksomhet for å følge opp kommunene innen næringsutvikling (skog, mat, reiseliv mm.) og på det juridiske området.

25.2 Landbrukspolitisk dialog med kommunene

Landbrukspolitisk dialog med kommunene

Avdelingen gir høyeste mulige prioritet til alle åpninger for å delta på møter med kommunenes ledelse, kommunestyre og politiske utvalg. Landbruksdirektøren deltar fast med en sekvens om landbrukspolitikken og kommunens rolle og oppgaver på embetsledelsens kontaktmøter med kommunenes ledelse. Alle kommunene blir dekket i løpet av en syklus over to år.

Vi deltar i tillegg til dette på møter med kommunene i avdelingens egen regi, bl.a. med innlegg og fordrag om lovverket, eiendomsforvaltningen og arealpolitikken. Dette har hatt særlig stort omfang i begynnelsen av året ifbm. slutføring av opplæring av nye politikere i de siste kommunene.

Vi arbeider for å få en mer aktiv rolle tidlig i kommuneplanprosessene, men dette er krevende. Vi har i 2008 brukt mye tid på det interkommunale arealprosjektet i Knutepunkt Sør (6 kommuner rundt Kristiansand).

Avdelingen er aktivt med i samarbeidet om næringsutvikling, herunder om en stor årlig "Framtidsbygda-konferanse" sammen med fylkeskommunen, landbruksorganisasjonene og KS for hele Agder. Denne er svært godt besøkt av ordførere og rådmenn. KS representerer kommunene i partnerskapet på BU-området. Vi har årlige regionvise møter med kommunene sammen med IN Agder om BU-arbeidet.

Ressurssituasjonen i kommunene

Fylkesmannen er generelt bekymret for kommunenes kapasitet og kompetanse på landbruksområdet, og forsøker å bidra til drøftinger omkring dette. Mange ansatte opplever sterkt arbeidspress. Vi ønsker å stimulere til ulike tiltak også på tvers av kommunene, som kan gi fagmiljø og kraft til utadrettet virksomhet for næringsutvikling. Vi har ikke data som tilsier at situasjonen er ytterligere forverret siste år, heller at det er noen positive trekk.

Samarbeidet med KS

Vi har god kontakt med KS, særlig om konkrete prosjekter, men KS Agder har begrensede ressurser og landbruk er ikke høyt på deres dagsorden.

25.3 Miljøvirkemidlene i jordbruket og de økonomiske virkemidlene i skogbruket

Aktiviteten på områdene er rapportert gjennom fagsystemene, og i brev til SLF i desember 2008. Ordningene forvaltes i det vi oppfatter som en svært god dialog med kommunene, og vi ser at kommunene tar ordningene mer aktivt i bruk. Ordningene er viktige for landbrukets posisjon internt i kommunene, og det gjennomføres svært mange gode prosjekter som bl.a. har stor betydning for næringens omdømme i resten av samfunnet. De siste årene har forbruket av midler vært større enn bevilgningen, og oppsparte midler er nær brukt opp. Det er viktig for fortsatt kommunalt engasjement at bevilgningene til disse ordningene opprettholdes og helst øker, slik at ikke aktiviteten må reduseres i '09 og '10.

Resultatområde 26 Jord- og landskapsressurser

26.1 Jordvern og kulturlandskap

Behov for konkrete tiltak og endret virkemiddelbruk

Hovedutfordringen både for jordvernet og kulturlandskapet er etter vår oppfatning å sikre en tilfredsstillende kvalitet på arbeidet som kommunene gjør innen arealforvaltning, herunder å koordinere arbeidet etter jordloven og plan- og bygningsloven på en fornuftig måte. Kommunene mangler ofte både kompetanse og kapasitet, og styringsviljen kan være svært variabel. Vedvarende liberal dispensasjonspraksis til tross for gjentatte avgjørelser hos settefylkesmann er et stort problem i flere kommuner.

Bindende langsiktige arealplaner etter modell av fylkesdelplanen for Nord-Jæren kan være en fruktbar modell. Vi har også hatt mye lokalpolitisk fokus på det uheldige i at landbrukets egne bygg er unntatt fra vanlig byggesaksbehandling, og kan være svært uheldige ifht. jordvernet.

Det er generelt vanskelig å få reflektert kulturlandskaps hensynet i kommuneplanene på en konstruktiv måte. Det er behov for konkret veiledning om dette.

Utfordringer for å nå nye nasjonale mål

Begge målene må konkretiseres og operasjonaliseres med indikatorer, slik at måloppnåelsen kan angis, i alle fall på fylkesnivå. Målene må i tillegg gis en tolkning som benytter begrepsbruken i pbl, slik at det klargjøres konkret hva som er hhv. nasjonale, regionale og lokale interesser ifht. til disse målene.

Fylkesmannen i Vest-Agder har hovedfokus på at jordvernkonflikter løses best gjennom god planlegging, med analyse av ulike lokaliseringer og klare begrunnelser for de omdisponeringer som foreslås. Vi legger de største ressursene i oppfølgingen av et fåtall kommuner som både i liten grad styrer etter plan og har betydelige sentrumsnære arealer hvor det kan dyrkes matkorn. Videre arbeid med forslagene i Jordverngruppas rapport vil bli sentralt.

Spesielt verdifulle kulturlandskap – tiltak og dokumentasjon

Vest-Agder har 9 områder som er registrert i nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap. For tre av disse områdene er det utarbeidd forvaltningsplan og det er gjennomført flere SMIL-tiltak. Ellers er kunnskapen om og status til områdene noe uklar. **"Arvesølv-prosjektet"** pågår og vi bidrar sterkt på dette feltet, med vekt på konkrete skjøtelsesplaner for de områdene med store biologisk mangfold-verdier som mottar SMIL-midler. Vi har i 2008 tatt initiativ til revisjon av tiltaksstrategier og overordna retningslinjer for prioritering av SMIL-søknader samt kobling mellom RMP- og SMIL- tiltak. Det er utarbeidd forvaltningsplan for flere spesielt verdifulle kulturlandskap gjennom prosjekt "Arvesølv". Disse områdene blir nå fulgt opp gjennom RMP.

26.2 Samfunnsplanlegging

Landbrukets arealinteresser i samfunnsplanleggingen

Vi bruker betydelige ressurser på dialog med kommunene om kommuneplanarbeidet generelt og jordvernet spesielt. Dette er tema på de fleste møter og samlinger, inkl. en egen årlig arealpolitisk samling vi har felles med fylkeskommunen.

I vekstområdene tror vi bindende langsiktige arealplaner for regioner av flere kommuner er en mulighet. Et slikt planarbeid er nå i gang i Kristiansands-regionen (Knutepunkt sør). Vi har positive forventninger til dette arbeidet. Utpeking av framtidige utbyggingsretninger er et avgjørende grep. Koplingen mot infrastruktur er sentral mange steder, jf. Gandsfjordbrua ifht. "Grønn strek" på Jæren. Vi vil oppfordre sentrale myndigheter til å bidra til at tilsvarende arbeid med interkommunal plan eller fylkesdelplan kan komme i gang i Lister-regionen, hvor konfliktene mellom utbygging og jordvern, natur og kulturminnevern er akutte ifht. utbyggingsmønsteret som har vært hittil. Det er også viktig at fylkesdelplan og RPR for kjøpesenter ikke slår negativt ut for jordvernet gjennom å hindre nødvendige nye plangrep ifht. jordvern.

Vi har et positivt og konstruktivt samarbeid med miljøvernavdelingen om pågående arbeid med forvaltingsplan for landskapsvernområdet for ytre kystsoner. Det er skrikende behov for midler til skjøtsel av disse områdene gjennom å opprettholde landbrukets drift - over begge sektorenes budsjetter. Det er økende fokus på og godt samarbeid om næringsutvikling knyttet opp mot verneområdene både i fjellet og langs kysten.

Arbeidet med frivillig vern av skog er inne i et meget godt spor i hele AT-Skog området. Det pågår ikke andre større vernesaker eller KU-saker for tiden.

I 2008 la vi fram for Fylkeslandbruksstyret 4 plansaker med forslag om til sammen 5 innsigelser. Alle unntatt 1 ble vedtatt. Styret påklaget 5 og fylkesmannen ytterligere 1 dispensasjonsvedtak i kommunene etter pbl § 7, jf § 15. Vi har fått medhold i samtlige landbrukssaker som er avgjort av settefylkesmann siste 3,5 år.

Geovekst og "Norge digitalt"

Bruken av GIS og geodata er i stadig utvikling. Egen GIS-koordinator i embetet har samordnet og videreutviklet bruken i embetet. Data benyttes i daglig aktivitet der det er krav til arealinfo. Flere og flere kommuner benytter digitale kart i tilskuddforvaltning, og FKB-data er en nødvendig forutsetning for utarbeidelse av skogbruksplaner.

Embetet har deltatt i Geovekst og Norge digitalt-samarbeidet i regionen. Det er etablert felles utvalg for begge Agder-fylkene. Samarbeidet fungerer godt. Kartdekningen i fylket er relativt god. Laser ser ut til å komme for fullt som nytt samarbeidsfelt (forbedring av høydebase/bedre skogregistreringer).

Ressursrapportering

Resultatområde	FMVA		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.		
Resultatområde 21	308	0	308	0
Resultatområde 22	33	0	33	0
Resultatområde 23	36	0	36	0
Resultatområde 24	108	0	108	0
Resultatområde 25	49	0	49	0
Resultatområde 26	77	0	77	0
Sum:	611	0	611	0

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet

31.1 Tilsyn

Tilsyn har i 2008 vært en hovedoppgave for Fylkesmannen på utdanningsområdet. Oppgaven består av generell og spesiell områdeovervåking, innhenting og analyse av dokumentasjon vedrørende drift og resultat, gjennomføring av tilsyn og oppfølging i etterkant. Vedr. tilsynsrapporter og tidsbruk vises til egne rapportpunkt.

Gjennomførte tilsyn 2008:

- Nasjonalt tilsyn opplæringsloven kap 5 om spesialundervisning.

Årsrapport 2008 Fylkesmannen i Vest-Agder - Innhold:

- Statstilskudd - vokseopplæring: Tre kommuner, tilfeldig utvalg. Avsluttes i 2009.
- Avslutning og oppfølging av tilsyn gjennomført på alle privatskolene vedr inntaksreglement, økonomi og andre relevante forhold.
- Gjennomført tilsyn på 2 skoler godkjent etter privatskoleloven § 6-a. Avsluttende prosedyrer i januar/februar 2009.
- Opplæringsloven §8-2 om gruppestørrelse: Gjennomføring i henhold til oppdrag fra Udir. Gitt et pålegg.
- Nasjonalt tilsyn vedr timetall i vg skoler.
- Pilotert kommende nasjonalt tilsyn (2009) i to kommuner vedr opplæringsloven § 8-2 (gruppestørrelse, inndeling av elevene i grupper)
- Hendelsesbaserte tilsyn

Nasjonale tilsyn med tilpasset opplæring/spesialundervisning og gjennomført i henhold til foreskrevet oppdrag. Det vises til tidligere innsendte særrapporter. I tillegg til at tilsynet er fulgt opp overfor de kommunene som deltok etter vanlig prosedyre, har det også vært tema på Fylkesmannens utdanningsmøter for fylket, møte for alle pp-ledere i fylket med mer.

Vi ser behovet for en sterkere oppfølging i etterkant av et tilsyn, og ønsker å kunne prioritere dette sterkere ved kapasitetsøkningen som følge av tildelt årsbudsjett 2009. Samarbeid og dialog med skoleeiere i forbindelse med tilsyn er godt. Vi møter likevel de første tegn til en viss tilsynstrøtthet, jfr at fylket kun har 15 kommuner. Samtidig med at utdanningstilsynene økes, trappes også andre tilsyn opp (Arbeidstilsynet mfl).

Erfaringer fra bruk av systemrevisjon viser metodens sterke sider samtidig som den aktualiserer bruk av supplerende metoder som gir innblikk i de deler av faglig tjenestekvalitet som perspektivet 'lovlig/ulovlig' ikke fanger opp. Både i vårt eget embete og også nasjonalt ser vi derfor behovet for en løpende diskusjon om tilsyn, kvalitetsforbedring og metodebruk.

Flere gjennomførte tilsyn har aktualisert spenningen mellom skolen som **system** og skolen som **organisasjon**. Skolens tradisjon ligger primært i det sistnevnte, mens systemperspektivet som tilsynet har som tema og innretning er svakere i skoler og skoleeieres bevissthet og tradisjon. De siste års utvikling mht to - nivåkommuner og økt selvstendighet/selvstyre for den enkelte skole førte i en del kommuner til en svekkelse (kapasitet, kompetanse) av rådmannsnivået, dvs kommunen som skoleeier og systemansvarlig. Det var flere grunner til at dette skjedde. En av dem kan ha vært oppfattede signaler fra for eksempel "Kultur for læring" om økt handlingsrom og selvstyre for kommunene, skolen som "lærende organisasjon" mv., dvs større fokus på og ansvar for den enkelte skole, og reduksjon i statlig styring. Dermed kom eier- og systemperspektivet en del steder noe i bakgrunnen. I så måte har fokus på systemkravet i oppl § 13-10, økt tilsyn gjennom systemrevisjon og andre tiltak vært nødvendige. Det er likevel ikke til å komme fra det flere kommuner har trukket frem for oss, - nemlig at forventninger basert på signaler om økt selvstyre og handlingsrom og mindre statlig styring av sektoren gradvis er blitt erstattet av en statlig styring minst like sterk som før.

Vi registrerer også en glidende overgang mellom klagebehandling og hendelsesbasert tilsyn. Det forekommer at vi ved behandling av klagesak ser behovet for å gå bakenfor den aktuelle saken og reise tilsyn på angj saksområde. Antagelig bør vi som tilsynsmyndighet åpne tilsynssak overfor skoleeiere oftere enn det som vanligvis skjer når vi ser at klagesaker primært avdekker system/prosedyresvikt. Det kan forekomme at manglende intern personalmessig kapasitet gjør dette vanskelig.

Et annet forhold bør også trekkes frem: Det er krevende å utøve tilsyn i etter opplæringsloven. En av grunnene er at den i kommuner/fylkeskommuner ofte ses på som en "myk" lov, dvs mer som et ideal som tradisjon og praksis i lang, lang tid har utviklet en forståelse av og en kultur der en ikke tar alt bokstavelig. Dette skyldes nok på en del punkter loven selv, som ikke sjelden tar i bruk formuleringer og lovkrav som mer har idealets og intensjonens form.

Skjemaet gir uttrykk for den samlede ressursbruk for tilsynsvirksomheten. Tid til forberedelse og etterarbeid herunder analyse/områdeovervåking etc, kompetanseutvikling m.m. er tatt med.

Ved budsjettbehandlingen i embetet for 2008 ble antall årsverk i avdelingen redusert med ett årsverk, ved at stilling ledig som følge av oppsigelse ikke er tillatt erstattet. Dette gjaldt den ene av de to juristene vi har hatt i avdelingen. Samlet årsverksmengde på **utdanningsområdet** eks stilling for landsdekkende oppgave men inkl avdelingsdirektør har i 2008 vært 4,65. Totalt har netto ukeverkstall inkl barnehageområdet i avdelingen vært 317 ukeverk.

Tilsynsoversikt utdanningsområdet

	Tilsynsobjekt	Tema/Myndighetskrav	Avvik	Merknad	Pålegg	Metode	Kommenter
FMVA	Troens Bevis Bibel og Misjonsinstitutt	Privatskoleloven § 5-2	Avvik 1 Skolestyret har ikke et forsvarlig system for vurdering av om krava i gjeldende lover og forskrifter og vilkårene i godkjenningen blir oppfylt. Avvik 2 Inntaksreglement og ordensreglement er ikke fullt ut i samsvar med lovens krav.	Merknad 1 Regnskapet må gi en presisering av elevbetalingen som er skolepenger og må for øvrig vise hva som er reelle driftskostnader for skoledriften. Merknad 2 Skolen må begrense opplysningene søkeren må gi søknadsskjemaet til hva som er nødvendige opplysninger for å kunne vurdere om søkeren er kvalifisert og til å foreta en rangering av søkerne. Informasjon ut over dette, sendes til skolen etter at søkeren er tatt inn og tar imot plassen.	■	Skriflig dokumentasjon og samtale med skolens ledelse og styreleder.	
FMVA	Ansgar Bibelskole	Privatskoleloven § 5-2	Avvik 1 Skolen krever inn penger av elevene til skoleturer og instrumentavgift. Avvik 2 Inntaksreglement og ordensreglement er ikke fullt ut i samsvar med lovens krav. Avvik 3 Det foreligger ingen kommunale	Merknad 1 Fylkesmannen har påpekt noen uklare forhold i årsregnskapene.	■	Skriflig dokumentasjon og samtale med skolens ledelse og styreleder	

			godkjenninger av skolelokalene i forhold til brannvern og arbeidsmiljø for elevene på bibelskolen.				
FMVA	Samfundets skoler	Privatskoleloven § 5-2	Avvik 1 Skolestyret har ikke et forsvarlig system for vurdering av om krava i gjeldende lover og forskrifter og vilkårene i godkjenningen blir oppfylt. Avvik 2 Inntaksreglement og ordensreglement er ikke endret i forhold til ny privatskolelov. Avvik 3 Det er ikke lagt fram kommunale godkjenninger i forhold til miljørettet helsevern for alle skolebyggene.		■	Skrifflig dokumentasjon og etterfølgende samtale med skolens ledelse og styreledelse.	
FMVA	Tånevig grendeskole	Privatskoleloven § 5-2		Merknad 1 Organiseringen og begrepsbruken med aksjestyre og driftsstyre kan være egnet til å skape misforståelser i forhold til ansvarsfordelingen mellom eierstyre og skolestyre. Merknad 2 Inntaksreglement og ordensreglement har ikke oppdaterte henvisninger i forhold til siste lovendring.		■	Skrifflig dokumentasjon og etterfølgende samtale med skolens ledelse og styreleder.
FMVA	Noroff videregående skole	Privatskoleloven § 5-2	Avvik 1 Skolestyret har ikke et forsvarlig system for vurdering og oppfølging av om krava i gjeldende lover og forskrifter og vilkårene i godkjenningen blir oppfylt. Avvik 2 Skolens styre har ikke sørget for å gjennomføre Elevundersøkelsen. Avvik 3 Skolen har tatt egenandel på inntil 500 kr ved skoleturer.	Merknad 1 Ordensreglement er ikke helt oppdatert med henvisninger til de siste lov- og forskriftsendringene. Merknad 2 Skolen har ikke lagt fram ny godkjenning fra kommunen som viser at nye lokaler som er tatt i bruk, også er godkjent i henhold til forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler.		■	Skrifflig dokumentasjon og etterfølgende samtale med skolens ledelse og styrereleder.
FMVA	Øvrebø videregående skole	Privatskoleloven § 5-2	Avvik 1 Skolen har systematisk ført overskudd til egenkapital gjennom flere år. Dette innebærer at driftstilskudd fra staten har gått til investeringer i bygg og en reserve i form av bankinnskudd. Avvik 2 Inntaksreglement og ordensreglement er ikke fullt ut i samsvar med lovens krav.			■	Skrifflig dokumentasjon og etterfølgende samtale med skolens ledelse og styreledelse.
				Merknad 1 Slik skolens ledelse beskriver situasjonen på skolen, kan systemet være forsvarlig. Det ligger imidlertid et stort ansvar på rektor alene, noe som gjør dette veldig sårbart. Det forutsetter at rektor løfter opp problemer og innspill fra elevene til drøfting i styret. Dersom elevrådet fungerer etter hensikten og saker kommer derfra, vil også elevrepresentanten i styret kunne følge opp sakene fra elevene. Merknad 2			

FMVA	Norsk fotterapeutskole	Privatskoleloven § 5-2	Avvik 1 Inntaksreglement og ordensreglement er ikke fullt ut i samsvar med lovens krav.	Fylkesmannen presiserer at skolen bør motivere elevene til å bruke de demokratiske prosessene gjennom elevrådet. Merknad 3 Norsk Fotterapeutskole har overført overskudd til egenkapitalen. Dette kan være i strid med privatskoleloven med mindre det oppsparte beløp har sitt utspring i andre inntekter enn statstilskudd og skolepenger fra elevene. Vi ønsker at skolen sannsynliggjør dette ved å legge fram regnskapstall som viser virksomheten de tre siste årene. Samtidig må det vises at overskuddet ikke har vært brukt til andre utgifter, for eksempel til turer for elevene. Skolen må også sørge for at kravene til spesifiseringer i økonomiforskriften følges opp.	■	Skriflig dokumentasjon og etterfølgende samtale med skolens ledelse og styreleder.	
------	------------------------	------------------------	--	---	---	--	--

31.2 Klagesaksbehandling

Mengden klagesaker har vært relativt stabil de siste årene. Det er med en viss bekymring vi ofte kan konstatere et for dårlig sakkyndig utredningsarbeid ved kap 5-klager. Det er et generelt trekk at kap-5-klagene blir mer kompliserte og mer faglig krevende. Mens klagegrunnen tidligere i alt hovedsak var uenighet om timetall, ligger nå ikke sjeldent faglig uenighet mellom hjem og vedtaksinstans til grunn, - med ulike konsekvenser for hjelpebehov/ressurser. Dette forholdet har vi tatt opp i forbindelse med nasjonale tilsyn på kap 5-området de siste to årene.

Et gjennomgående trekk ved sakkyndige utredninger vedr spesialundervisning er også at de har hovedfokus på utredning av vansker/tilkortkomning og i langt mindre grad på mestring i forhold til ordinær læreplan.

Tabellen viser saker som har vært til behandling herunder utfall for 2008.

Klage i grunnskolen

Klagesaksmønsteret (tema/problemstillinger) i 2008 har i hovedsak vært som i 2007. Vest-Agder har i en del år hatt en del klagesaker på skyss. Ønske om økonomisk innsparing i skyssstilbudet fra fylkeskommunens side har blant annet resultert i henvendelser og klager vedr avstand mellom hjem og busstopp/opsamlingssted. En antar dette også er bakgrunn for at Fylkesmannen har meglet mellom Vest-Agder fylkeskommune/Agder kollektivtrafikk og to kommuner (Vennesla, Kristiansand) etter tvister om organisering og finansiering av skoleskyssen i deler av de to kommunene. Fylkesmannen har etter megling foreskrevet løsninger.

Av 29 klager på karakterer ble 24 sendt tilbake til ny behandling med henvisning til prosedyre mv. Det uroer oss at av disse ble kun en endret til gunst for klager, og vi spør oss om klageretten i forhold til karakterer er reell.

Klager i videregående opplæring

I tillegg til en klage vedr rett til vg opplæring gjelder klagen i hovedsak spesialundervisning etter kap 5 i opplæringsloven. Disse er imidlertid få. Vi stiller oss nok noen spørsmål om årsaken til fravær av klager i vg opplæring skyldes uklart lovgrunnlag, utilstrekkelig informasjon – eller rett og slett at ordningene er tilstrekkelige og gode. Vi gjør os en løpende vurdering av dette, som blant annet tas opp ved gjennomføring av tilsyn.

Vi har under avslutning to saker vedr vedtak i Vest-Agder fylkesting. Den ene gjelder kravet om forsvarlig ledelse (rektorkravet), der fylkeskommunen har gjort vedtak om at de videregående skolene i vestre del av fylket organiseres under felles rektor. Det andre gjelder inntak av elever på vg skoler i deler av østre del av fylket, der fylkestingsvedtaket pålegger elever fra to kommuner /Søgne og Songdalen) samt en ungdomsskole i Kristiansand å søke inntak på en bestemt vg skole i Kristiansand. Den første er reist av Utdanningsforbundet i fylket, mens den andre er fremmet av en gruppe foreldre. Avgjørelser vil bli tatt i 2009. Avdelingen har også fått en del henvendelser vedr skyssretten i vg opplæring. Dette gjelder områder det er innvilget fritak for fylkeskommunens plikt til fri skyss – og skyss mellom hjem og busstopp. Ut fra disse og andre henvendelser mener vi det er grunnlag for å stille spørsmål ved om skyssretten for elever i vg opplæring fullt ut imøtekommes i alle tilfeller.

Klager i private skoler

Dette gjelder klager på spesialundervisning.

		Type klage	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Sum
FMVA	Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder	Skyss til barnehage	1	0	1
FMVA	Klage i grunnskolen	Standpunkt karakterer	24	5	29
FMVA					
FMVA	Klage i grunnskolen	Spesialundervisning	14	2	16
FMVA	Klage i grunnskolen	Skyss	3	5	8
FMVA	Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder	Spesialpedagogisk hjelp	2	0	2
FMVA	Klage i videregående opplæring	Inntak til særskilt prioritert Vg1	0	1	1

31.3 Grunnskolen informasjonssystem, GSI

Fylkesmannen har som tidligere år sett til at GSI-rapporteringen fra kommuner/skoler foregår i tråd med de rapporteringskrav som gjelder. Dette gjøres gjennom veiledning etc i forkant av rapporteringen, veiledning underveis og oppfølging av feilmeldinger. Kvalitetssikrede data er overlevert Utdanningsdirektoratet innen oppgitt frist.

Skoler som ut fra Utdanningsdirektoratets lister så ut til å bryte Stortingets forutsetning om pedagogisk forsvarlig opplæring (gruppestørrelse), jf. opplæringsloven § 8-2, ble fulgt særlig opp. Det ble funnet grunnlag for brudd i henh til Stortingets krav i et tilfelle (Kristiansand kommune). Kommunen ble pålagt å rette dette opp, noe som også ble gjort. Flere andre skoler var likevel i grenseområdet for avvik. For disse ble det ikke funnet reduksjoner for å spare ressurser. Trangere økonomiske kommunale kår i 2009 gjør imidlertid at vi vil følge nøye med på resultatet av årets rapportering.

Det må være lov å si at vi konstaterer et betydelig behov for vår hjelp og veiledning i den samlede rapporteringsprosessen, - mer enn vi kanskje hadde tenkt oss, tatt i betraktning at GSI-rapporteringen har pågått i en del år.

GSI-data blir brukt aktivt av oss blant annet som del av dokumentasjonsgrunnlaget for tilsyn, overvåking og veiledning/kontakt med skoleeiere.

31.4 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen har lagt stor vekt på en god og løpende dialog med skoleeiere i fylket. Ordningen med såkalte "utdanningsmøter" er videreført og omfatter representanter for kommunenivået/skole i alle kommuner, fylkeskommunen, KS, Universitetet i Agder, Sørlandet kompetansesenter, Utdanningsforbundet i Vest-Agder og Kulturskolerådet i fylket. Møtet gjennomføres som fem - seks dagsmøter per år og er arena for informasjon, drøfting og annen samhandling (innlagte kurstema), og må anses som fylkets viktigste og mest allsidig sammensatte møteplass vedr skole og utdanning. Fylkesmannen og de nevnte gjennomførte i 2007 en studietur til London med fokus på engelsk skole/skoleutvikling og i særlig grad statlig kvalitets- og inspeksjonsarbeid i regi av det statlige inspektoratet OFSTED. Det foreligger rapport fra turen. I mars 2009 planlegges det en tilsvarende tur til Stockholm med blant annet besøk i Stockholm kommune og i den nye Skolinspeksjonen.

Fylkesmannen i Vest-Agder sammen med Fylkesmannen i Aust-Agder og KS Agder tok i juni 2008 initiativ til et såkalt 'Skoleeierforum Agder' med regionale representanter for kommunene og begge fylkeskommunene. Universitetet i Agder, KS og begge fylkesmennene deltar også. Eierforum Agder er en drøftings-, koordinerings- og informasjonsarena med sikte på å styrke eierdimensjonen i grunnopplæringen på Agder. Hovedsaksområde er kompetanseutvikling og kvalitetsarbeid, men også andre tema kan tas opp av de ulike deltakerne. Blant annet vedr forholdet mellom skoleeiere og Universitetet i Agder ser Skoleeierforum Agder ut til å bli et nyttig redskap både mht kompetanseutviklingstiltak, rekruttering og to-veis bistand og informasjon.

Sammen med fylkeskommunen og kommunene har Fylkesmannen medansvar for et løpende opplæringsprogram for rådgivere i grunnskole og vg. opplæring. Sentrale tema er rådgiving og yrkesvalg, tilbudsstrukturen i vg. opplæring, situasjonen på arbeidsmarkedet, høyere utdanning og karriereveiledning. I tilknytning til dette er det også etablert et eget prosjekt i fylkeskommunal regi og med kommunene og Fylkesmannen som samarbeidspart vedr karriereveiledning. En utprøving (nasjonal) av digitale karriereveiledningsmapper (Mandal vg skole) er en del av dette. Vi ser at Fylkesmannen har en viktig pådriver- og koordineringsrolle i dette arbeidet.

Avdelingen har også på forespørsel gjennomført orienteringer/foredrag om nasjonal skolepolitikk generelt og "Kunnskapsløftet" spesielt i flere kommuner med politikere, foreldre, ledere o.a. som målgruppe. Etter nedslående resultater i nasjonale prøver 2007 har det i de fleste kommuner pågått et løft-preget arbeid med sikte på å bedre resultatene i 2008. Både utdanningsdirektør og andre tilsatte i avdelingen har deltatt på en rekke seminar, lokale konferanser etc i den sammenheng. Både disse og deltakelse på Fylkesmannens ordinære såkalte kommunemøter med politisk og administrativ ledelse i et antall enkeltkommuner hvert år gir oss god anledning til å foredra og understreke gjeldende nasjonale, politiske satsinger og føringer, blant annet ved understreking av kommunens ansvar som barnehage- og skoleeier. Utdanningskontoret er også representert i det såkalte Arbeidsmarkedsrådet i Vest-Agder, en møteplass for informasjonsdeling og drøfting i tilknytning til situasjonen for sysselsetting, utdanning, trygdeområdet etc.

Særlig på det juridiske feltet har Utdanningskontoret mange henvendelser fra foreldre, lærere og rektorer. Disse har økt etter overgang fra ordning med egne kommunale skoleetater til redusert skolefaglig kompetanse på kommunenivået som konsekvens av tonivåorganisering.

I tillegg til veiledning mv overfor skoleeiere (offentlige, private) mottar Fylkesmannen daglig spørsmål fra foreldre, elever og andre vedr rettigheter, prosedyrer og informasjon av annen art på opplæringsområdet. Til tider kan denne virksomheten på det nærmeste sysselsette til sammen en person. Vi merker et visst oppsving i slike henvendelser etter medieoppslag for eksempel om mobbing der representant for Fylkesmannen har uttalt seg. Forskjellen i mengde foreldrehenvendelser på skoleområdet vs barnehageområdet er stor og betydelig. På sistnevnte mottar vi svært sjeldent henvendelser fra foreldre.

Avdelingen har god kontakt med IMDIR ang flyktninger og innvandrere i fylket, jfr også introduksjonsloven. En ordning med en kontaktgruppe valgt av og blant ledere for kommunale og fylkeskommunale voksenopplæringsenheter som samarbeidspart for oss er videreført. Gruppen er informasjons- og drøftingsarena blant annet om etterutdanning, jfr økonomisk tildeling til embetet til slike tiltak. Rapportering på resultatområde 78.

31.5 Eksamen og nasjonale prøver

Oppgavene er utført i henhold til oppdrag. Erfaringer fra arbeid på feltet brukes direkte og indirekte inn mot tilsyns- og områdeovervåkingsarbeidet mot kommuner og private skoler. Etter oppsummerte erfaringer mv har vi også i 2008 prioritert en runde i fylkets fire samarbeidsregioner der vi møtte skolefaglige rådgivere og alle rektorer på ungdomstrinnet. Den tette kontakten er svært nyttig mht resultater og erfaringer, gjennomgang av prosedyrer etc vedr klage mv. – og som mulighet for oss til å innhente skolens egne erfaringer fra gjennomføringen. Eksamen 2008 var av samme grunner som i alle andre fylker særdeles arbeidskrevende. Vi opplevde likevel at vi klarte oppgaven for vår del.

Dårlige resultater på nasjonale prøver 2007 gav generelt dårlige resultater på Agder. Situasjonen resulterte i en ganske massiv mobilisering til beste for skolekvalitet og resultater. Langt klarere enn før markerte rådmennene seg i bresjen for kommunen som skoleeier. At disse fremstod tydeligere enn før var nok også påvirket av at kun et par av kommunene har en "gammeldags" skolesjef, og at det var nødvendig for rådmannen å fronte kommunen som skoleeier. Likevel er det ingen tvil om at nasjonale prøver 2007 var en vekker som skapte sterk mobilisering, jfr også pkt 31.4. Et initiativ benevnt som "Skoledugnaden" gav oppmerksomhet og motivasjon, og var resultatet av et "agder-møte" om skolekvalitet på Universitet i Agder i januar 2008. Det ble nedsatt en arbeidsgruppe hvor blant annet utdanningsdirektørene på Agder har deltatt sammen med representanter for Utdanningsforbundet, kommunene, KS og UiA. Et konkret resultat var blant annet et seminar om skolekvalitet for rådmenn, politikere mfl i forbindelse med Sørlandsk lærerstevne i oktober 2008.

31.7 Tilskuddsforvaltning

Det vises til egen rapportering. Aktuelle tilskuddsordninger for Vest-Agder er fulgt opp med informasjon om vilkår etc.

Vedrørende kap 225 post 73 Tilskudd til studieopphold i utlandet

Vest-Agder har siden 1994 hatt ansvar for div internasjonale oppgaver. Dette gjelder drift mv av ordning med at et antall norske elever tas inn på treårige, ordinære tilbud på franske lyceer (Rouen, Bayeux, Lyon), inntak av norske elever ved united world colleges over hele verden, det europeiske ungdomsparlament (EUP), TROLL-stipend og en ordning med stipend for elever som ønsker å ha opphold i Tyskland. I tillegg er Vest-Agder tildelt oppgaven med å behandle søknader om å ta ny/utsatt eksamen på vg skolenivå i utlandet. Selv om vi ikke har noe rapporteringskrav hjemlet spesifikt i embetsoppdraget, tas nedenfor inn en årsbeskrivelse for 2008. Det gjøres for øvrig oppmerksom på foruten en løpende rapportering til KD, blant annet gjennom forarbeidet til forslag til statsbudsjett hvert år, praktiseres også en ordning med årlige kontaktmøter med Utdanningsdirektoratet vedr oppdraget.

Generelt

Tildelingsbrev nr. 1, og tildelingsbrev nr. 2 for 1994 har ligget til grunn for arbeidet. Det gode samarbeidet med UWC Norge og "Les Anciens" har fortsatt, og i begge organisasjonene har man lagt ned mye arbeid i å få til gode hjemmesider med fylldig informasjon, som supplement til våre egne sider. Bevilgningene er brukt i samsvar med retningslinjene. Vår hjemmeside (FIVAI.NO) med informasjon om de internasjonale tilbudene har fått helt ny utforming, laget i samarbeid med et reklamebyrå i Kristiansand. Vi er godt fornøyd med denne nå, og mengden treff har økt betydelig.

United World Colleges

Også dette året var søkertallene svært gode. 95 jenter og 37 gutter søkte opptak, og etter vanlig søknadsbehandling og intervjuer ble 40 tilbudt plass. De norske elevene er høyt verdsatt ved skolene, og gjør det stort sett meget godt faglig.

Franske lyceer – treårig tilbud

Som vanlig var søkertallene brukbare for jenter, totalt 35 til 12 plasser. Men bare 8 gutter meldte seg, og av disse ble kun 5 tilbudt plass. Når nytt internat tas i bruk i Rouen, hvor også jenter kan inkvarteres, bør en konkret vurdere om også jenter skal tas inn ved Pierre Corneille. I Lyon og Rouen ble det tilsatt nye seksjonsledere. Ordningen med assistent i Bayeux synes å være i et godt spor, og ser nå ut til å være på plass på permanent basis. Egenandelen for elevene er fortsatt kr. 5000 per år. Kontoret hadde som vanlig ansvaret for det fire-ukers forberedelseskurset som ble holdt på Centre Culturel i Oslo og også omfattet elever som skulle til 1-årig og 2-årig opphold i Frankrike, til sammen 38.

"Trollmidler"

Gruppereiser: Av totalt 17 søknader fra ungdomsskoler ble 12 imøtekommet og av 29 søkere fra videregående skoler ble 21 gitt stipend i løpet av 2008. Disse stipendene innebærer at 175 elever fra ungdomsskoler fikk reise, og 361 elever fra vid. skoler, til sammen 536. Dessuten ble det gitt 18 individuelle stipend til lærere i vid. skoler, og 10 til lærere i ungdomsskoler til studiereiser i løpet av året.

Europeisk ungdomsparlament

Som vanlig var det to internasjonale sesjoner i løpet av året. Til Praha i april reiste ei gruppe på 8 elever og en lærer fra Drammen vg skole og Lillehammer vg skole. Denne delegasjonen ble valgt ut etter en nasjonal uttakssesjon som ble gjennomført i Tromsø i 2007. I september 2008 ble en ny nasjonal sesjon med over 100 deltakere fra 24 norske og en svensk skole gjennomført i Tromsø. Der valgte en jury ut Kristelig Gymnas og Nesbru vg skole, hver med 4 elever og en lærer, til å delta i sesjonen som fant sted i Rennes i november. Den nasjonale sesjonen ble arrangert av Veteranorganisasjonen som består av tidligere deltakere. De gjorde en utmerket innsats og gjennomførte et meget godt arrangement.

Leder i Nasjonalkomiteen er nå Kristine Ekeberg..

Andre oppgaver

Stipendtilbud via den tyske ambassade kom også i 2008, og 12 delstipend (hvor deltakerne betaler reise tur-retur Tyskland) og 5 helstipend (med alle utgifter dekket) ble delt ut. Alle plassene ble fordelt i samarbeid med fylkeskommunene. Som vanlig viser rapportene at oppholdene er godt organisert og innholdsrike.

31.8 Koordinering av sensur for sentralt gitt eksamen i videregående opplæring

31.9 Forvaltning av private skoler i utlandet

31.10 Pedagogisk-psykologisk tjeneste for elever ved norske private skoler i utlandet

Resultatområde 32 Oppgaver tilknyttet Kunnskapsløftet og annet utviklingsarbeid

32.2 Kompetanseutvikling

Statlige kompetansemidler for 2008 er fordelt i henhold til innholdskriterier og beregning for den enkelte skoleeier, og ut fra vilkår etc som fremgår av nasjonal strategiplan. Fylket har kun 15 kommuner foruten fylkeskommunen. Dette gjør at vi har god kontakt med den enkelte skoleeier og sentrale personer der.

I tillegg til aktiv bruk av regulære Fylkesmannens utdanningsmøter har agderfylkene et felles kontaktutvalg for kompetanseutvikling (KKA), som har fungert hele strategiperioden. I dette deltar representanter for kommunale skoleeiere, begge fylkeskommunene, Høgskolen i Agder, KS og Utdanningsforbundet. Fylkesmennene har sekretariatsfunksjonen. Organet er drøftings- og informasjonsorgan for arbeidet herunder disponering av fellesmidler til fremmedspråk mv. Vi har gjennom kontaktutvalget etablert en arena (med eget nettsted www.kkagder.no som har fungert bra og virket samlende og avlastende. I samarbeid med fylkeskommunene og kommunene på Agder har KKA koordinert utlysning og framforhandling felles videreutdanningstilbud. I løpet av 2008 er kontaktutvalget omgjort til Skoleeierforum Agder, som er redegjort for under pkt 31.4.

Fylkesmannen har bistått kommuner og veiledet/kvalitetssikret den årlige rapporteringen. Vi opplever denne rapporteringen ganske arbeidskrevende, til tross for at vi tidlig i rapporteringsprosessen gir påminning og veiledning om rett rapportering etc. Et iøynefallende og positivt trekk ved kompetanseutviklingen i grunnopplæringen i Vest-Agder er utviklingen av flere regionale pedagogiske sentra. Fra før har Kristiansand hatt et aktivt og dyktig senter. I løpet av "eplehefteperioden" er det etablert et tilsvarende senter i Lindesnesregionen for 6 kommuner der, og i Listerregionen for 5 kommuner der. Fylkesmannen har aktivt støttet opp under dette arbeidet blant annet med prosjektskjønnsmidler, veiledning og annen aktiv støtte. Disse senterne dekker nå hele fylket, og bidrar betydelig til koordinering, samarbeid og styrking av kvalitets- og kompetansearbeidet på en måte som ikke minst kommer de minste kommunene til gode. I tillegg er de gode samarbeidsparter for Fylkesmannen ved at de utgjør en effektiv struktur i samspillet med kommunene.

Vi har et svært godt samarbeid med KS Agder både generelt, i arbeidet med kompetanseutvikling og i enkeltprosjekter (veiledning av nyutdannede lærere, "Skoledugnaden på Agder" o.a.)

Hele 8 kommuner i fylket inngikk i kategorien "svake lesekommuner" ved mulighet for tildeling av midler vedr dette. Alle 8 deltar i satsingen dette året, og er representert med to lærere fra hver skole (5. – 10. trinn). I tillegg til seminar og veiledning/oppfølging for hver skole fra Universitetet i Agder planlegges også et oppfølgingsseminar for alle kommunene (sammen med Aust-Agder) våren 2009 der erfaringer og resultat skal i fokus. Vi har opplevd stor velvilje og interesse fra UiA for å ta ansvar for veiledningsdelen av satsingen, selv om vi nok synes de tok seg ganske godt betalt for arbeidet. Satsingen ledes av en rådgiver hos Fylkesmannen sammen med en kontaktperson i hver av de 8 kommunene.

Der er i satsingen etablert rutiner for tilbakemelding og rapportering – i tillegg til god, løpende kontakt med kontaktpersonene i de 8 kommunene.

32.3 Skoleporten

Nettstedet **Skoleporten.no** har vært gjenstad for informasjon på utdanningsmøter for hele fylket. Ved gjennomføring av tilsyn mv. er nettstedet og bruken av det tatt opp og blant annet anvendt direkte og praktisk som en del av forberedelsen til selve tilsynsmøtet. Ved Fylkesmannens (embetsledelse og avdelingsdirektører) møter med kommuner i 2008 er det kort informert om skoleporten.no for kommuneledelse mfl. Det er et gjennomgående trekk at Skoleporten i takt med et større, generelt fokus på resultater brukes mer og mer. I vårt arbeid med dokumentasjon og analyse (ramme- og resultatindikatorer) inngår skoleporten som en av flere viktige kilder. For å understreke dette utarbeider Fylkesmannen en gang i året publikasjonen "Skolevinduet", en samling relevant statistikk fra utdanning og barnehage. En del av dataene der hentes fra Skoleporten, som det henvises til. Fylkesmannen har en person som har Skoleporten som en av sine særlige arbeidsområder.

Tilbakemeldingene fra sektoren omtaler Skoleporten positivt, men påpeker gjentagende nødvendigheten av rask utlegging av aktuelle resultater (karakterer mv), tilsvarende det en maktet ved offentliggjøringen av nasjonale prøver 2008.

32.4 Nasjonale strategiplaner, program og utviklingsoppgaver

Fylkesmannen har i samarbeid med Universitetet i Agder etablert et av nettverkene i prosjektordningen. Nettverket består av til sammen 11 skoler fra Aust - og Vest-Agder. Nettverket vurderes til å fungere etter sin hensikt. Både som strategi og i omfang utgjør neppe prosjektet et tiltak med utviklingskraft nok til å endre grunnopplæringen i de to fylkene. Uten tvil er det likevel et nyttig prosjekt blant annet mht at prosjektansvarsdriften fra en høyskole.

UiA har etter vår vurdering gjort et tilfredsstillende og godt arbeid som prosjektansvarlig. Vi tillater oss likevel å peke på at rollen som lojal operativ leder av nasjonalt prosjekt ikke alltid faller like lett for en høyskole/universitet med akademisk frihetstradisjon.

"Likeverdige utdanning i praksis"

Vi har fortsatt å legge stor vekt på å gjøre planen kjent i fylket.

Samarbeidet med NAFO/Høgskolen i Oslo og Akershus er godt. Følgende institusjoner i fylket har funksjon som særlige ressursmiljøer i tilknytning til

strategiplanen: Kristiansand voksenopplæringscenter, Kvadraturen skolesenter, Vågsbygd skole, Karls Johans Minne skole og Øvre Slettheia barnehage, alle beliggende i Kristiansand. Det har også vært lagt vekt på samarbeid med UDIs regionsenhet. Årlig såkalt "hjulmøte" for ressursenhetene er arrangert.

Gjennom ordningen med regelmessige møter med fylkets pp-ledere har plan og tema vært til informasjon og drøfting. I samarbeid med NAFO og med dem som forelesere har det vært gjennomført en kursrekke for ansatte i ppt.

Fylkesmannen har deltatt i forberedelse og gjennomføring av den nasjonale konferansen om "Likeverdig utdanning i praksis", som var lagt til Kristiansand høsten 2008. I dette arbeidet (også) har vi hatt et nært samarbeid med UiA foruten med NAFO og Utdanningsdirektoratet.

Vi finner det rett å peke på det utvilsomt er NAFO som er det nasjonale senteret vi har best og mest omfattende samarbeid med av samtlige nasjonale sentra.

Flere av de andre markerer seg svært lite i regionen vår.

Tiltak i lesesvake kommuner

Dette er gjort rede for under 32.2. Oppgavene er utført i henhold til plan og oppdrag. Det er også etablert et samarbeid med Fylkesmannen i Aust-Agder vedr oppfølging (avslutningskonferanse) våren 2009.

"Barn og unges psykiske helse"

Satsingen er forankret i Helse- og omsorgsavdelingen for Fylkesmannen, men en rådgiver i vår avdelingen deltar aktivt. På grunn av vakanse i nevnte avdeling overtok vår avdeling ansvaret for aktiviteten mot skoler mv. høsten hvori inngikk blant annet to seminar for henh. vis småskoletrinnet og ungdomstrinnet.

Fylkesmannen legger vekt på å holde "barn og unge" som et felles fokus i organisasjonen og ikke splitte arbeidet opp på ulike områder som for eksempel barnehage, skole, barnevern og barn og unge i plansammenheng. Det er bl.a etablert en kontakt- og koordineringsgruppe (KOBU) på tvers av tre avdelinger (helse, samfunn og utdanning) for tiltak knyttet til barn og unge. I tillegg er det etablert en egen "§ 9-A-gruppe" (opplæringslovens krav til elevenes fysiske og psykososiale skolemiljø) som skal bistå ved behandlingen av enkeltsaker (klage) med hjemmel i § 9-A.

Kulturskolene

Fylkesmannen har rimelig god kontakt med kulturskolene i fylket. Lederen for kulturskolerådet i Vest-Agder har møterett på Fylkesmannens utdanningsmøter, og avdelingen holder kontor plass en dag i uken for områdekonsulenten for Norsk Kulturskoleråd. Utdanningsdirektøren deltok på et arrangement i regi av kulturskolerådet i fylket. Fra kulturskolerektorene formidles ofte bekymring over at kulturskolene er en av de mer glemte kommunale virksomheter. Vi har uavhengig av hverandre mottatt anmodninger om at kommunale kulturskoler bør underlegges et felles nasjonalt tilsyn.

Bortsett fra at Fylkesmannens utdanningskontor generelt skal se hen til lovpålagte virksomheter etter opplæringsloven, har vi ingen pålagte oppgaver overfor kulturskolene. Vi har likevel engasjert oss en smule i etableringen av et 3-årig prosjekt innen kulturskole- og lederutvikling i regi av Norsk kulturskoleråd, der vi har klart å få alle kommunene til å delta. Utover det har vi ikke påtatt oss noen oppgaver i prosjektet, men etableringen. At alle kommuner deltar, er et godt eksempel på den unike posisjonen vi har når det gjelder å påvirke og samle. Prosjektet starter høsten 2009.

Annet

Det er gjennomført et seminar vedr EU-programmer i samarbeid med Agder-kontoret i Brussel og SiU. Avdelingen medvirket direkte med opplegg og planlegging av en studietur til Berlin i februar 2008 i regi av SiU for fylkesmennenes kontakter vedr EU-programmene.

Fylkesmannen har deltatt i spredningen av informasjon om Kunnskapsløftet – fra ord til handling samt utvalgelse av skoler til veiledet runde – i henhold til oppdrag.

Avdelingen har deltatt i Fylkesmannens gjennomføring av Handlingsplan for økt tilgjengelighet gjennom universell utforming 2005-2009, blant annet ved deltagelse i utarbeidelse av en fylkestrategi (Miljøvern avdelingen, fylkeskommunen). Dette arbeidet følges opp videre. Prosjektledelse er tillagt Miljøvern avdelingen hos Fylkesmannen med deltagelse av andre avdelinger mfl.

Veiledning av nyutdannede lærere, i Agder og under UiAs prosjektledelse kjent som **MentorA**: Deltaking i styringsgruppe, utarbeidning av søknad om statlig tilskudd, informasjon om programmet overfor skole- og barnehageeiere, KS (rådmannsutvalg) med mer.

Prosjekt "Samarbeid mellom universitet/høyskoler og kommunene som skole- og barnehageeiere": Deltaking i styringsgruppe, søknadsdrøfting og bistående oppfølging med UiA som prosjektansvarlig blant annet overfor 4 utvalgte pilotkommuner.

Som **Fylkesmannens** utdanningsavdeling pålegges vi ganske ofte deltagelse i satsinger og prosjekter som ikke er å finne i embetsoppdraget fra KD. Dette kan være "Omsorgsplan 2015 (kompetanse/rekruttering), Psykisk helse for barn og unge, deltagelse i utarbeidning av kompetansedelen i Regionplan Agder i regi av Agderrådet, ulike folkehelsesatsinger, "Inn på tunet", Agderrådets likestillingsprosjekt, "Matematikk i Agder" (UiA/Sørlandet kompetansesenter) mfl. I så måte minnes vi på at vi ikke lenger er "statens utdanningskontor", men en fylkesmannsavdeling for barnehage- og utdanningsområdet, men det skal ikke underslås at forholdet mellom embetsoppdrag fra KD og fylkesmannsrolle innebærer spenninger og dilemma.

32.5 Tiltak innen tilpasset opplæring og spesialundervisning - kap. 230.01

Avdelingen har tilsatt rådgiver finansiert fra kap 230 med særlig ansvar for å følge opp de nevnte oppgavene, samtidig som disse også ses inn mot helheten av det totale opplæringstilbudet som skal gis (tilpasset opplæring som generell rett etc). I 2008 har vedkommende hatt en del av stillingen sin innenfor avdelingens tilsynsprogram. Det samme vil skje i 2009. Til stillingen er også lagt klagebehandling etter kap 5 i opplæringsloven. Klagebehandling er i tillegg til rettssikkerhetsaspektet for den enkelte også en anledning for innsyn, veiledning og informasjon overfor enkeltskoler (rektorer, spesialpedagogiske koordinatører, ppt, mfl)

I arbeidet har vi regelmessig kontakt med Sørlandet kompetansesenter (Statped), som vedkommende rådgiver har hatt hovedansvaret for.

I tillegg til utdanningsmøtene (se egen omtale) har vi fast kontakt med fylkets nettverk av PPT-ledere i form av regelmessige møter og løpende kontakt. Midlene fra kap 230 er særlig viktige blant annet fordi de gjør det mulig for oss å ha et faglig fokus som del av tilsyn og klagebehandling etter kap 5 i opplæringsloven (spesialundervisning, spesialpedagogisk hjelp) herunder veiledning etc i forhold til system etc i den enkelte kommune. Vedkommende har også hatt ansvar for organisering av en kursrekke ang flerkulturelle utfordringer for ansatte i ppt, jfr omtale ovenfor.

Utfordringene for skoleeiere innenfor området "tilpasset opplæring/spesialundervisning" er store både med hensyn til jus og kompetanse. PPTs spesielle stilling innefor den kommunale organisasjon som sakkyndig tjeneste med stor myndighet, jfr oppl kap 5, er under sterkt press. I noen kommuner ønskes den gå i retning av å bli en integrert del av en heller generell "barn-og-unge"-tjeneste i organisatorisk samrøre med andre faglige instanser. Andre kommuner ser gjerne at ppt stykkes opp og legges ut til enkeltskolene. Kontakten med pp-lederne gir oss også et bilde av ppt som en instans med opplevd uklar organisatorisk plassering på det kommunale organisasjonskartet. Med en egen rådgiver på området settes Fylkesmannen langt bedre i stand til å tydeliggjøre og markere ppts

sterke mandat og oppgave i henh til opplæringsloven, og på den måten sikre elevenes rettigheter. I så måte er stillingen helt nødvendig for å beholde fokus og nivå.

Det er ikke trukket overhead av bevilgningen.

32.6 Utviklingsarbeid – Urfolk og nasjonale minoriteter

32.7 Opplæring innenfor kriminalomsorgen

Resultatområde 38 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet

38.1 Tilskuddsforvaltning

De ulike tilskuddsordningene er fulgt opp i tråd med bestemmelser mv. Det vises til egne rapporteringer, jfr Embetsoppdraget samme punkt. En stilling på 0,6 årsverk (med tilskuddsforvaltning som hovedoppgave) var vakant de tre første månedene i 2008.

38.2 Klagesaksbehandling

Vi har hatt 2 klagesaker vedr likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd. I tillegg har vi hatt en klagesak etter barnehageloven § 10 (påklaging av kommunalt godkjenningsvedtak). Klagerer vil få endelig svar i februar 2009.

Klagesaksbehandling barnehageloven med forskrifter

		Type klage	Medhold/delvis medhold	Avslag
FMVA	Klage etter barnehageloven med forskrifter	Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd, § 6		
FMVA	Klage etter barnehageloven med forskrifter	Barnehageloven § 10		

38.3 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen arrangerer 4 – 5 barnehagemøter for kommunene i året. I disse deltar alle barnehagefaglig ansvarlige i kommunene, Universitetet i Agder (repr for førskolelærerutdanningen) og Utdanningsforbundet. I tillegg har vi de siste årene arrangert en egen studietur for de barnehagefaglig ansvarlige i kommunene. Høsten 2008 gikk denne til Helsinki, med blant annet besøk i barnehage og forelesninger om barnehager, overgang barnehage - skole og barnehagekvalitet i Finland.

Barnehagemøtene brukes til aktuell statlig informasjon. Temaet "likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd" har vært til drøfting, der blant annet våre vurderinger i tilknytning til klagesaker har vært framme.

Fylkesmannen mottar en relativt stor mengde ulike juridiske spørsmål (kommunens håndtering av regelverket om pedagogisk bemanning, herunder pedagognorm, dispensasjoner og organisering av styrerressurser med mer) samt vedrørende regelverk på alle de syv tilskuddene vi forvalter - fra kommuner og private barnehageeiere. I tillegg til rådgiver som har vært ansatt hos Fylkesmannen siden 1992, benyttes også juridisk kompetanse fra egen rådgiver. Denne kombinasjonen av fag og jus utgjør en god og nødvendig synergi som sikrer kvalitet.

Likeverdig økonomisk behandling kommunale – private barnehager har vært fremme som saker fra i alt 4 kommuner. Dette er vanskelige saker. I tillegg til veiledning mv planlegger Fylkesmannen et arbeidsseminar for kommunene våren 2009, blant annet med bakgrunn i seminar vedr det samme i regi av KD januar 2009.

38.4 Tilsyn

Fylkesmannen har foretatt tilsyn overfor tre kommuner i 2008 (Mandal, Lyngdal, Hægebostad).

Områdene var:

- Kommunen som tilsynsmyndighet
- Kommunens håndtering av regelverket om utdanningskrav, dispensasjon fra utdanningskrav
- Politiattest
- Taushetsplikten
- Forskrift om foreldrebetaling i barnehage

Alle tilsynene ble foretatt med systemrevisjon som metode.

Alle tre kommuner har gitt skriftlig tilbakemelding om retting av avvik. En kommune ønsker å prøve ett avvik gitt av Fylkesmannens overfor Kunnskapsdepartementet

Fylkesmannen ser behovet for en sterkere oppfølging i etterkant av et tilsyn, og ønsker å kunne prioritere dette sterkere.

Tilsynsoversikt barnehageområdet

	Tilsynsobjekt	Tema/Myndighetskrav	Avvik/Funn	Frist for lukking av avvik	Pålegg	Merknad	Ressursbruk	Kommentar
FMVA	Mandal kommune	Kommunens plikt til tilsyn §16. Hvorledes kommunen utøver myndighetskrav i henhold til: §§ 15, 17, 18, 19 og 20.	2 avvik. Mandal kommune praktiserer ikke moderasjonsordningen i tråd med intensjonen i forskriften. 2. Mandal kommune har ikke en ordning som sikrer at arbeidsgiver i utlysningsteksten gjør søker oppmerksom på at det vil bli krevd politiattest ved ansettelse. mandal kommune sikrer ikke at det foreligger tilfredsstillende politiattest for eier ved godkjenning av private barnehager. mandal kommune har ikke en ordning som sikrer at politiattesten blir makulert umiddelbart etter å ha vært benyttet i ansettelsessaker eller ved godkjenning.	01.09.2008	■	I henhold til lov om barnehager § 16 skal kommunen føre tilsyn med virksomheter etter denne lov. mandal kommune har utarbeidet prosedyrer for hvordan og hvor ofte de skal føre tilsyn. Mandal kommune har påbegynt ordningen, men foreløpig ikke gjennomført ordningen i tråd med egne intensjoner. 2. Alle kommuner skal ha ordninger som kan tilby barnefamilier med lavest betalingsevne en reduksjon i eller fritak for foreldrebetaling. For at de foresatte skal kunne vite om kommunens ordning, forutsettes det at informasjonen gis i skriftlig form.	3,3 ukeverk	
FMVA	Lyngdal kommune	Hvorledes kommunen organiserer sin tilsynsoppgave etter § 16. Hvorledes kommunen utøver myndighetskravene i henhold til: §§ 15, 17, 18, 19 og 20.	2 avvik. 1: Lyngdal kommune fører ikke tilsyn med barnehagene i tråd med barnehageloven. 2: Lyngdal kommune har ikke en ordning som sikrer at arbeidsgiver i utlysningsteksten gjør søker oppmerksom på at det vil bli krevd politiattest ved ansettelse.	01.09.2008	■	2 merknader. 1: I henhold til forskrift om foreldrebetaling skal alle kommuner ha ordninger som kan tilbys barnefamilier med lavest betalingsevne en reduksjon eller fritak for foreldrebetaling. For at foreldrene skal kunne vite om kommunens ordning, forutsettes det at informasjon om ordning er i skriftlig form. 2: Lyngdal kommune praktiserer ikke moderasjonsordningen i tråd med intensjonen i forskriften.	3,3 ukeverk	
FMVA	Hægebostad kommune	Hvorledes kommunen organiserer sin tilsynsoppgave etter § 16§ Hvorledes kommunen utøver myndighetskravene i henhold til: §§ 15, 17, 18, 19, og 20. Hvorledes	3 avvik. 1: Hægebostad fører ikke tilsyn med barnehagene i tråd med barnehageloven. 2: Hægebostad kommune har ikke en kjent ordning som sikrer barnefamilier emd lavest betalingsevne en reduksjon eller fritak for foreldrebetaling. 3; Det er gitt dispensasjon fra utdanningskrav uten å fatte	15.12.2008	■	1; I henhold til forskrift om foreldrebetaling § 3 praktiserer Hægebostad kommune moderasjonsordningen i tråd med intensjonen i forskriften, men den skriftlige informasjonen er ikke i samsvar med praksis.	3,4 ukeverk	Kommunen har gitt tilbakemelding om lukking av avvik.

Resultatområde 39 Oppgaver tilknyttet Barnehageløftet og annet utvikling

39.1 Utbygging

Barnehageutbygging har vært gjenstand for informasjon, påtrykk, press og påminning overfor kommunene de siste årene. Vi opplever uten unntak en sterk vilje i alle kommuner til å nå målet om full barnehagedekning. Behov/etterspørsel varierer, og kommuner vi har vært bekymret for ikke skal nå målet, erstattes av andre hvor situasjonen tidligere ikke har vært sett på som kritisk. Slik situasjonen nå ser ut, vil kun en kommune etter all sannsynlighet ikke nå målet om full barnehagedekning innen fristen. I et par andre følger vi nøye med i utviklingen. I tillegg til avdelingens egen kontakt med kommunene om temaet, har full barnehagedekning vært prioritert tema på Fylkesmannens (embetsledelse og avdelingsdirektører) kommunemøter med enkeltkommuner i hele 2008. På disse møtene deltar foruten kommunens politiske og administrative ledelse også formannskap, kommunalsjefer og andre innkalte ansatte. Vi opplever å ha god kontakt og kontinuerlig innsyn i situasjonen for den enkelte kommune. Kommunene ser helt klart på oss som en "kritisk venn" mer enn en statlig kontrollør som deler ut røde kort. Det legger et godt grunnlag for samarbeid og resultat.

39.2 Kvalitetsutvikling

12 av 15 kommuner og ett nettverk søkte om statlige kompetansemidler i 2008. Fylkesmannen følger opp kommuner som ikke søker for å få kunnskap om hvorledes kompetanseheving foregår i kommunen, samt hvorfor det ikke ble søkt om statlige midler.

Det er både objektive og kvalitative kriterier som ligger til grunn for Fylkesmannens tildeling. Fylkesmannen er klart av den oppfatning at det foregår mye godt, målrettet kompetansehevingsarbeid i kommunene i fylket. I denne sammenheng er kommunene barnehagemyndighet og kjenner godt til Fylkesmannens krav om at både kommunale og private barnehager skal dra nytte av de statlige midlene.

Hovedtema og deltagelse i kvalitets- og kompetanseutvikling i kommunal regi, samlet for fylket:

Tema	Antall deltakere
Overgang og samarbeid mellom barnehage og skole	1600
Bruk av digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet	200
Bedre språkforståelse	2600
Tall- og romforståelse	1500
Barns medvirkning	600
Pedagogisk ledelse/andre tema	2000

Denne form for rapportering vil på langt nær være presis og gi et sant svar. Mange kommuner driver langsiktige prosesser hvor kompetanseheving innen ulike tema skjer over flere år. Eks språkstimulering, IKT som pedagogisk verktøy, barns medvirkning, overgang og sammenheng barnehage – skole, flerkulturell forståelse m.m. Noen kommuner har avtaler med UiA hvor enkelte barnehager er med i utvikling og forskning som strekker seg over år som "de minste barna" matematikk i barnehage o.s.v. Ved dette oppsettet ønsker vi å gi et lite bilde for å vise at det er stor aktivitet i sektoren, finansiert at både statlige og ikke minst kommunale midler.

I 2008 ble det satt i gang studiet IKT i barnehage. (30 studiepoeng, med avslutning i 2009) Dette som et resultat av et godt samarbeid mellom UiA. Fylkesmannen i Aust-Agder og Fylkesmannen i Vest-Agder. 14 studenter er fra Vest-Agder.

Fylkesmannen i Vest-Agder sitter i styret til stiftelsen Sørlandsk lærerstevne. Ca 2600 ansatte i barnehage og skole i begge Agderfylkene kan på stevnedagen velge mellom ca 45 aktuelle dagskurs. Vi velger å tro at vår tilstedeværelse i dette styret er med og bidrar til at stevnet har et høyt faglig nivå med aktuelle og kompetente kursholdere.

Fylkesmannen arrangerte høsten 2008 en studietur for kommunalt barnehageansvarlige mfl til Helsinki, jfr pkt 38.3. Temaet var kvalitet/kvalitetsutvikling i barnehagen med vekt på overgang barnehage – skole. Et samarbeid med prosjektet "Skal – skal ikke –" har resultert i deltagelse i prosjektet for alle barnehagene i Vennesla kommune – og et samarbeidsprosjekt på fire barnehager i Mandals-området om det flerkulturelle i barnehagen. Sistnevnte har skjedd med ressursperson fra NAFO som mentor.

Vi har sett det som strategisk viktig å invitere barnehagefolk til store møteplasser som gir inspirasjon, identitet, profesjonelt løft – og bekreftelse og opplevelse av at "tanteperioden" i barnehagen er definitivt over. I løpet av året er det gjennomført to store konferanser i Kristiansand der dette har vært hensikten. Våren 2008 møttes over 300 barnehageansatte, i hovedsak fra Vest-Agder, til dagskonferanse om barnehagen som dannelsessted. Presentasjon av prosjekter gjennomført av barnehager var en viktig del av programmet. Tilsvarende var tilfellet for avslutningskonferansen for "Skal/skal ikke"-prosjektet i Kristiansand november 2008, gjennomført i samarbeid med fylkesmennene i Aust- og Vest-Agder.

Samarbeidet med UiA og førskolelærerutdanningen der er godt. Leder for førskolelærerutdanningen deltar blant annet på Fylkesmannens saksbehandlersamlinger for barnehagefeltet i fylket. UiA tilbyr kurs mv for ansatte i sektoren, konkretisert gjennom en såkalt "kunnskapsmeny" for Kunnskapsløftet og Barnehageløftet, som sendes blant annet alle barnehager og skoler. Fylkesmannen legger stor vekt på samarbeidet med UiA på feltet. Barnehagefaglig kapasitet i kommuneleddet varierer mye fra kommune til kommune. Foruten Kristiansand som i kraft av sin størrelse har en egen, sterk barnehageetat, bør nevnes Vennesla kommune. Der er også kommuner i fylket hvor den barnehagefaglige ledelsen er lagt til en styrerstilling – eller en kommunalsjef som kun har barnehagefeltet som en del av sitt ansvarsområde.

Overgang til rammefinansiering herunder egen forskriftsmessig håndtering av tilsudd til private barnehager vil stille store krav til kommunene.

39.3 Nasjonale strategiplaner og særskilte satsingsområder

Fylkesmannen følger opp de nasjonale satsingene etter beste evne gjennom bla informasjon på saksbehandlersamlinger og i skriftlige oversendelser der det gjøres spesielt oppmerksom på strategiplaner etc.

I arbeidet mot skole og barnehage inngår en tett kontakt med de kommunale pp-tjenestene i form av regelmessige møter. Tverrfaglig/tverretattlig arbeid i tilknytning til barn og unge med spesielle behov har vært fremmet som tema i denne sammenhengen. Ved klagebehandling og veiledning vedr barn i førskolealder som har rett på spesialpedagogisk hjelp (opplæringsloven § 5-7) vil normalt det samme være i fokus. Disse sakene involverer også kommunen som opplæringsansvarlig herunder ansvar for tverrfaglig samarbeid.

"Manifest mot mobbing" har ikke vært gjenstand for spesielle tiltak (informasjon, prosjekt, kurs e.a.) rettet mot barnehagen. Vi har heller ikke hatt enkeltsaker som har aktualisert problemstillingen for denne aldersgruppen. Temaet vil normalt være sterkt inne i alle barnehagers liv og virke, blant annet også forsterket av generell samfunnsoppmerksomhet, skolefokusering og flerkulturelt fokus.

Vedr universell utforming har avdelingen deltatt i et arbeid med utforming av en fylkesstrategi om emnet i samarbeid med blant annet Vest - Agder fylkeskommune og Miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen. Arbeidet har resultert i en veileder som spres rundt om i fylket. Dette videreføres og følges opp i 2009. Prosjektledelse er lagt til Miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen.

"Likeverdig opplæring i praksis!": 12 barnehager fra Vest-Agder deltar i et kompetansehevningsnettverk innen språklig og kulturelt mangfold i barnehager 2008- 2009. Fylkesmannen samarbeider i denne sammenheng med Nafo, Universitetet i Agder og Fylkesmannen i Aust-Agder.

En barnehage deltar også i Nafo sitt hjulmøte.

"Handlingsplan for likestilling i barnehage og grunnopplæring 2008 – 2010": Fylkesmannen

har vært aktiv i sitt veiledings- og informasjonsarbeid vedr. målene i denne strategien. Også i denne sammenheng er det et nært samarbeid mellom UiA, MiB-fylkeskontakt (Menn i Barnehager)i Vest-Agder og spesielt utvalgte barnehagestyrere.

I 2008 deltok Fylkesmannen på stand i to dager på utdanningsmesse da vi har tro på å møte ungdom der hvor ungdom er for å komme i dialog om yrkesvalg. Dette var et samarbeid mellom Fylkesmannen i Vest-Agder og MiB –kontaktene i begge Agderfylkene. Mai 2008 ble det arrangert egen fagdag med stor deltakelse hvor menn var særlig invitert, og hvor tema hadde ulike likestillings/likeverdsperspektiv.

Fylkesmannen har tildelt prosjektmidler til tre kommuner som ønsker å arbeide mer aktivt for å få flere mannlige ansatte i barnehagene.

Ressursrapportering

Samlet, netto ukeverkstall for 2008 for oppgaveløsning for 31, 32, 38 og 39 utgjør 307 ukeverk etter fradrag for vakanser i en del av året i to stillinger samt overføring av beregnet 10 ukeverk knyttet til tilskuddsforvaltning ved norskopplæring for flyktninger og innvandrere (AID, resultatområde 78.4)

Resultatområde	FMVA		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 31	110	22	110	22
31.1 Tilsyn	44	18	0	0
31.2 Klagesaksbeha	16	2	0	0
31.5 Eksamen og na	15	1	0	0
31.7 Tilskuddsførv	9		0	0
Resultatområde 32	40	15	40	15
32.2 Kompetanseutv	20	4	0	0
32.3 Skoleporten	4	1	0	0
Resultatområde 38	40	2	40	2
38.1 Tilskuddsførv	26		0	0
38.4 Tilsyn	10		0	0
Resultatområde 39	20	10	20	10
Landsdekkende oppgaver – Kunnskapsdepartementet	48		48	0
Sum:	258	49	258	49

Barne- og likestillingsdepartementet

Resultatområde 42 Familierett

42.1 Ekteskapsloven og lov om registrert partnerskap

Fylkesmannen i Vest-Agder har gitt bevillinger om separasjon og skilsmisser som følger i 2008:

Separasjoner: 444 (2007: 456)

Skilsmisser: 398 (2007: 349)

De aller fleste sakene blir ferdig behandlet i løpet av 2-3 uker. Det er imidlertid noen saker som tar lengre tid. Det er ulike årsaker til det: En del søknader er mangelfullt utfylt eller det mangler dokumentasjon og opplysninger i saken. I noen tilfeller er det vanskelig å få tak i en av partene.

Lang saksbehandlingstid kan i mange tilfeller være belastende for den parten som søker. Samtidig må Fylkesmannen sikre at de formelle kravene i disse sakene er oppfylt og at begge parter rettigheter ivaretas.

42.2 Anerkjennelsesloven

Det er registrert 32 saker etter anerkjennelsesloven i 2008.

42.3 Barneloven

Fylkesmannen får flere spørsmål i grenselandet barnelov/barnevernlov. Konfliktnivået mellom foreldre i samværskonflikter kan til tider være høyt. Flere henvendelser henvises til familiekontoret eller Bufetat (mekling).

42.5 Veiledning og informasjon

Etter at Bufetat har overtatt ansvaret for meklere og meklinger har Fylkesmannen fått færre henvendelser om familierett. Fylkesmannen prøver imidlertid å henvise publikum til rett etat og i noen tilfeller gis også veiledning om saksbehandling mv.

Resultatområde 43 EØS-avtalens finansielle ordninger

Ingen spesielle tiltak.

Resultatområde 44 Familievern

Fylkesmannen har ikke hatt tilsynsbeøk ved familiekontoret i 2008. Det har vært et drøftingsmøte hvor forholdet mellom familievern og barnevern var temaet. Ellers telefonkontakt ved behov.

Resultatområde 45 Barnevern

45.1 Tilsyn med barneverninstitusjoner og oppfølging av og tilsyn med den kommunale barneverntjenesten

Det vises til egen rapport om tilsyn mv.

Fylkesmannen oppnevnte i slutten av 2007 etter anmodning fra Kristiansand kommune et nytt Gransikingsutvalg (G-II) med et utvidet mandat: Barnehjem og skolehjem i Agder granskes uten begrensning tilbake i tid og fram til 31.12.03. Utvalget består av sorenskriver Jørn Ree (leder), psykolog Helle Fabrin Eide og sosionom Knut Hagen. Alle kommuner i Agder unntatt Froland og Arendal er med i granskingsordningen. Fylkesmannen ivaretar arbeidsgiveransvar for utvalget og en del administrative oppgaver i samarbeid med Kristiansand kommune.

45.2 Fritak for taushetsplikt

Fylkesmannen i Vest-Agder har behandlet 14 saker om fritak for taushetsplikt. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for disse sakene har vært 7-10 dager.

En utfordring for Fylkesmannen i Vest-Agder har vært å få sakene inn til behandling i rimelig tid. Rundt regnet halvparten av saken kom inn til Fylkesmannen mindre enn en uke før saken var berammet i retten.

45.3 Kompetansetiltak/Informasjonsvirksomhet

Det vises til egen rapport om barnevern hvor saksområdet omtales. Det er også egen rapportering på tilskuddsmidler.

45.4 Biologisk opphav

Det er registrert behandlet 16 forespørsler om biologisk opphav.

45.5 Eidsvoll omsorgssenter for barn - tilsyn og klagebehandling

45.6 Handlingsplan mot kjønnslemlesting

Det vises til årsrapporten res.omr. 84.10.

Resultatområde 46 Universell utforming

Fylkesmannen har drevet veiledning av kommuner ved gjennomføring av en større konferanse om **universell utforming i kommunale plan- og byggesaksbehandlers hverdag**. Vi har også gitt råd og veiledning til kommunene gjennom uttalelser til planer som er utlagt til offentlig ettersyn.

Fylkesmannen har fulgt opp regjeringens handlingsplan gjennom å tildele midler fra BU 34 til opparbeidelse av friluftslivområder med universell utforming.

Fylkesmannen har informert kommuner, organsiasjoner og foreninger om finansieringsordninger knyttet til handlingsplanen. Dette har blitt gjort gjennom nettartikler og på konferanser/samlinger.

Sommeren 2008 ble det vedtatt en fylkesstrategi for universell utforming i Vest-Agder 2008-2011. Strategien har som mål å heve kompetansen om universell utforming internt hos Fylkesmannen, og samtidig innarbeide temaet i alle våre ansvarsområder. Det er også opprettet en kompetansegruppe som har ansvar for dette arbeidet i de ulike avdelingene.

Fylkesmannen har ikke et godt system for å ivareta prinsippene om universell utforming ved kjøp av varer og tjenester. Dette vil trolig bli tatt inn i handlingsprogram for Fylkesmannen (2009-2011), som er under utarbeidelse.

Resultatområde 48 Likestilling

Fylkesmannen arbeider for at likestillingsarbeidet i fylket i samsvar med Agderrådets handlingsplan, skal være målrettet, kunnskapsbasert og koordinert. På grunn av at Vest-Agder fortsatt ligger lavest på SSBs likestillingsbarometer er likestillingsarbeidet prioritert fra Fylkesmannens side i all kontakt med kommunene, fylkeskommunen, statlige regionale etater, Universitetet i Agder og i formelle og utformelle nettverk. Fylkesmannen anser dette som en langsiktig satsning og understreker alltid aktivitetsplikten i Likestillingsloven. Det samarbeides på Sørlandet om likestillingsarbeidet på tvers av fylkesgrensene. Agderrådet er en sentral instans som koordinerer arbeidet gjennom Likestillingsrådet hvor fylkesmann Ann-Kristin Olsen deltar sammen med fylkesvaraordføreren og to ordførere. Også NHO, LO, KS og UiA deltar, sammen med NAV-direktøren i Aust-Agder. Rådet er et sentralt, koordinerende organ som blant annet har tatt initiativ til at Universitetet nå har etablert et eget Senter for Likestilling. Senteret vil være sekretariat for Likestillingsrådet i tida som kommer. Samarbeidsklimaet i Rådet er godt, og det spiller en avgjørende rolle for å nå de målsettingene som Agderrådet har satt opp for likestillingsarbeidet på Sørlandet.

Fylkesmannens strategi er blant annet å arbeide for at likestillingsperspektivet inkluderes i planer og prosesser i regionen, for eksempel i Regionplanen for Agder som nå er under utarbeidelse. Overfor kommunene fremhever fylkesmannen at det er viktig å belyse sammenhengen mellom levekår, flyttemønstre og likestilling. Ett av Fylkesmannens tiltak, sammen med andre involverte, er å holde oversikt over likestillingsprosjekter og tiltak i regionen og delta i ulike fora for å stimulere kvinners deltakelse i yrkes- og samfunnsliv. Et langsiktig mål er å sikre god kjønnsbalanse i yrkeslivet på Agder, herunder bidra til at både menn og kvinner får utfolde seg og bruke sine talenter, bidra til at flere menn involverer seg i forhold til barn, samt påvirke kommunene som arbeidsgivere til at ingen jobber uønsker deltid.

I sin **kommunekontakt** betoner Fylkesmannen, der hvor det er relevant, at Agder også har utfordringer mht lønnsnivået, idet for eksempel Mandal kommune kom dårligst ut i en undersøkelse blant 64 kommuner som viste at menn i Mandal tjener 15 prosent mer enn kvinner. Fylkesmann Ann-Kristin Olsen er foreslått til Likestillingsprisen i 2009 av Agderrådets sekretariat.

Fylkesmannsembetene, fylkeskommunene og Innovasjon Norge i begge Agderfylkene, er norske partnere i Interregprosjektet "Women in Business" (WiB) 2009 - 2011, som skal bidra til vekst og utvikling i bedrifter drevet og eiet av kvinner rundt Skagerrak. Det offisielle Agders 8.mars-markeringen ble i 2008 arrangert på Lindesnes fyr hvor varaordføreren i Lindesnes kommune fikk Likestillingsprisen og fylkesmannen holdt appell.

Fylkesmannen kunne bidra til at Universitetet i Agder fikk økonomisk støtte til den årlige likestillingskonferansen, som i 2008 hadde tittelen "Likestilling og mangfold – ild og vann?" og fant sted den 10.november

Organisasjonen Jenter i Skogbruket (JiS) er utfordret til å samle faglagene i landbruket til en oppfølging av LMDs handlingsplan for likestilling fra 2007.

Gjennom Likestillingsrådet bidrar Fylkesmannen til Prosjekt "**Fritt Valg**", en storstilt 10- års satsning for likestilling på Sørlandet som integrerer flere tidligere satsninger og initiativ fra ulike hold. Agderrådet er oppdragsgiver og Likestillingsrådet styringsgruppe i prosjektet. Hovedmålgruppen er ungdom i alderen 13 til 19 år og det satses på å få modigere ungdom som i større grad enn nå tar kjønnsuavhengige utdannings- og yrkesvalg. Ønskede langsiktige effekter av prosjektet er redusert frafall i videregående skole, redusert antall unge på uføretrygd og økt sysselsettingsprosent for begge kjønn. Prosjektet skal evalueres ved følgeforskning.

På **utdanningsområdet** er likestilling og utdannings- og yrkesvalg et tverrgående tema i et fast, årlig program for etterutdanning rettet mot rådgivere i grunnskole og videregående opplæring i fylket. Programmet innholder også egne arrangement rettet mot elever ("Jenter og teknologi") for å stimulere og oppfordre til å velge yrke og utdanning i mer utradisjonell lei. Årlig yrkesvalgsmesse er et annet virkemiddel der likestilling og utdanningsvalg er synlig tema. En videregående skole i fylket er plukket ut til utvikling og utprøving av individuelle, elektroniske karriereplaner.

Prosjektet "**Menn i Barnehagen**" (MiB) som fylket deltar i, er en arena hvor det oppfordres til at flere gutter skal velge førskolelærerutdanning. Ved nominering av kandidater til nasjonale demonstrasjonsbarnehager der likestilling og antall mannlige ansatte er en kjernemåling, ble to barnehager i Vest -Agder nominert og begge fikk slik status.

Gjennom generell del og planer for fag i Læreplan for Kunnskapsløftet (LK06) for hele grunnopplæringen er likestilling et tverrgående tema i alle fag. Det nasjonale prosjektet "Ungt entreprenørskap" (UE) i regi av Stiftelsen "Norske ungdomsbedrifter", og som i Vest-Agder har kontorfellesskap med Fylkesmannens utdanningsavdeling, bidrar på en aktiv måte i likestillingsarbeidet gjennom elevbedrifter (grunnskolen), ungdomsbedrifter (videregående opplæring) og studentbedrifter (u/h-sektoren). Antall elevbedrifter mv i Vest-Agder i UE-regi plasserer Vest-Agder helt i fremste rekke blant landets fylker. I så måte bidrar UE på en svært viktig og verdifull måte i likestillingsammenheng.

"Rammeplan for barnehagen" har også likestilling på en alderstilpasset måte som et tverrgående tema i fylkets ca 250 barnehager.

Internt i fylkesmannsembetet har man blant annet oppmerksomheten henvendt på likestilling i ansettelsesprosesser, lønnsforhandlinger og i interne utviklingstiltak.

Embetet ligger relativt godt an mht lønnsforskjeller mellom kjønnene, men har for svak kvinnerepresentasjon i ledelsen. Embetet er klar over forpliktelsen til å søke etter personer med annen etnisk bakgrunn enn den norske og søker også å rekruttere funksjonshemmede uten at man foreløpig har lyktes med dette.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMVA	Sum
----------------	------	-----

1510 Fagdep. 1510 Fagdep.

Resultatområde 42	45	45	0
Resultatområde 44	1	1	0
Resultatområde 45	134	134	0
45.1 Tilsyn med ba	65	0	0
Resultatområde 46		0	0
Resultatområde 48		0	0
Sum:	180	0	180

Justis- og politidepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.1 Stiftelser

Henvendelser om stiftelsesloven vises til Lotteri- og stiftelsestilsynet.

51.2 Vergemålsloven

Klagesaker er behandlet fortløpende, det er i løpet av 2008 behandlet 15 saker etter vergemålsloven. Det er gjennomført besøk til overformynderiene i 2 kommuner. Fylkesmannen har avholdt kurs for nyvalgte overformyndere i kommunen, hvor temaene var oppnevning av hjelpeverger, samt utvalgte emner innen forvaltningsretten. Videre er det holdt felles kurs/foredrag for hjelpeverger tilknyttet 5 av kommunene i fylket. Overformynderiernes regnskaper er desisert, med unntak av et som ikke var mottatt ved årsskiftet.

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMVA	15	2
Sum	15	2

51.3 Forliksrådene

Fylkesmannen har for 12 kommuner oppnevnt medlemmer og varamedlemmer av forliksråd for perioden 01.05.08 - 01.01.13. Tilsvarende oppnevning for 3 kommuner ble gjennomført i 2007. Videre har Fylkesmannen i enkelte tilfeller oppnevnt settedommer i forliksrådet. I en kommune er det gjennomført nytt valgt og oppnevning av medlemmer og varamedlemmer, da noen av medlemmene ønsket å fratre sitt verv pga for dårlig økonomisk kompensasjon for obligatoriske kurs o.l. For øvrig noe veiledning i forbindelse med telefonhenvendelser fra hovedsakelig kommunene. Det har ellers ikke vært noen særskilte tiltak i løpet av 2008.

51.4 Tilsynsråd for fengslene

Det er sendt forslag til departementet på medlem og varamedlem til tilsynsrådet, region sørvest. Oppnevningen vil gjelde for perioden 01.01. 2009 - 31.12. 2010.

Lokalt skal tilsynet dekke Kristiansand fengsel (inkl. overgangsbolig i Kristiansand), samt Kriminalomsorgen Agder friomsorgskontor.

51.5 Tomtefestelov

Ingen enkeltsaker. Få henvendelser om loven.

51.7 Kommunale politivedtekter

Ingen saker.

51.8 Hundeloven

Ingen saker.

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

I forbindelse med elektronisk innsending av salærkrav og søknader har Fylkesmannen gjort en ekstrainsats mht å få så mange advokater som mulig til å sende inn elektronisk. Mot slutten av året har dette vist seg å gi resultater.

Det er rapportert kvartalsvis, både på antall saker (herunder fordelt på sakstyper) og anviste utgifter. I 2008 er det anvist totalt kr 6.737.223,-. Til sammenligning var det i 2007 kr. 6 664 881,87,-. Det har totalt vært behandlet 1200 saker mot 984 saker i 2007.

52.3 Navneloven

Det er i 2008 behandlet 1 klage etter navneloven.

Dette vedtaket innebærer stadfestelse av folkeregisterets vedtak, og er ikke ansett å være av prinsipiell betydning.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnssikkerhet

53.1 Oversikt over regionale samfunnssikkerhetsutfordringer

Fylkesmannen har tilfredsstillende oversikt over samfunnssikkerhets- og beredskapsmessige utfordringer i fylket. En rekke aktiviteter i 2008 bidro til å bedre denne oversikten. Embetet arrangerte seminar om klimatilpasning for kommunene og startet planlegging av skogbrannseminar i 2009. Embetet er med i Post- og teletilsynets prosjekt for kartlegging av innehavere av samfunnskritiske funksjoner og deres forhold til teleleverandørene. NVE har arrangert seminar om ras og forberedene seminar til øvelse i håndtering av svikt i kraftforsyningen. Fylkesmannen ser det som en utfordring å vedlikeholde god oversikt over samfunnssikkerhets- og beredskapsmessige utfordringer. Vi har til hensikt å bedre og systematisere vår oversikt over kritiske samfunnsfunksjoner og kritisk infrastruktur i fylket.

Skogbrannen i Froland var tema på årets møte i Fylkesberedskapsrådet.

53.2 Risiko- og sårbarhetsanalyser

Fylkesmannens risiko- og sårbarhetsanalyse er fra 2004 og skal revideres i løpet av 2010. Analysen trenger en grundig oppdatering, og det er ikke ressurser til å gjennomføre dette i inneværende år.

Det er ikke gjort konkrete tiltak rettet spesifikt mot samordning av ROS-analyser i fylket. Fylkesmannen har imidlertid innhentet ROS-analyser fra statsetater og sentrale virksomheter i fylket og innarbeidet disse som eget vedlegg i fylkes-ROS.

Det er gjennomført klimaseminar og fareforum relatert til flom, og Fylkesmannen forutsetter at kommunene benytter erfaringer herfra i arbeidet med de kommunale ROS-analysene. Tilsyn vil fange opp hvorvidt dette er gjort.

Fylkesmannen har i siste halvdel av 2008 rettet fokus mot smittevern og skogbrann og dette har bidratt til å øke embetets krisehåndteringskompetanse på området. Det har også vært gjennomført seminar om svikt i kraftforsyningen i regi av NVE for bl a embetets krisestab.

53.3 Arealplanlegging

Fylkesmannens beredskapsenhet behandlet 135 plansaker i 2008 (101 i 2007). Det ble reist innsigelse i 5 av disse (11 i 2007), hovedsaklig grunnet manglende ROS-vurderinger.

Beredskapsenheten deltar i fylkeskommunens planforum når relevante saker er oppe. BIS (Beredskapsmessige hensyn i samfunnsplanleggingen) er tema på alle tilsyn, herunder også om kommunene har temakart eller en systematisering av data som gir god helhetsoversikt.

Utover å påse at skred- og flomfare er vurdert i arealplanarbeidet, har Fylkesmannen ikke initiert spesielle tiltak rettet mot dette i 2008. Fylkesmannen registrerer at det er forskjell mellom det ansvaret NVE er gitt i forhold til skred fra 1 jan 09 og den kapasitet direktoratet pr i dag har til å fylle dette ansvaret. Dette misforholdet påvirker Fylkesmannens kontroll av arealplaner.

NVE har gjennomført flomseminar for kommunene, hvor også Fylkesmannen deltok. Fylkesmannen har gjennomført seminar om klimatilpasning som bidrag til at kommunene ivaretar dette i arealplanleggingen.

53.4 Veiledning og systematisk gjennomgang og vurdering av kommunene

Fylkesmannen er aktiv med hensyn til å påse at beredskapsmessige hensyn er tatt i samfunnsplanleggingen og bruker innsigelsesverktøyet ved behov. Det tilstrebes dialog med kommunale planmyndigheter forut for innsigelse.

Fylkesmannen gjennomførte veiledning og systematisk gjennomgang og vurdering i fire kommuner i 2008. Beredskapsenheten og Helsetilsynet gjennomførte felles tilsyn/gjennomgang i tre av disse. Fylkesmannen opplever dette som svært nyttig og det bidrar til en mer helhetlig forståelse av beredskap i kommunene.

Fylkesmannen hadde ingen gjennomganger rettet mot fylkeskommunen i 2008.

Fylkesmannen gjennomførte seminar om klimatilpasning for kommunene i 2008.

Det var ingen sammenfallende tilsyn med kommuner og brannvesen i 2008

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

54.1 Beredskapsplaner innen samfunnssikkerhet

Fylkesmannen og Helsetilsynet kontrollerer intern samordning av kommunenes kriseplanverk i forbindelse med tilsyn. Dette vektlegges også når planarbeid er tema på kommunesamlinger og i forbindelse med løpende rådgivning av kommunene.

Fylkesmannen har, med virkning fra 2008 iverksatt årlig oppdatering av strømrasjoneringsplanverket. Fylkesmannen har hatt et tett og godt samarbeid med KDS i forbindelse med reelle hendelser, seminarer, øvelser og befaringer i 2008. Nye dambruddsbølgeberegninger for Otra ble overlevert berørte kommuner i 2008.

Atomberedskapsplanen ble rutinemessig oppdatert og øvet i 2008. Helsetilsynet kontrollerer status på planverk for helsemessig og sosial beredskap gjennom tilsyn i kommunene og tett oppfølging i etterkant.

Eget kriseplanverk ble oppdatert gjennom utarbeidelse av handlingsbeskrivelser i forbindelse med forrige sentral oppdatering av SBS. Fylkesmennene i Vest- og Aust-Agder i samarbeid med Agder politidistrikt, Telenor og Agder Energi, har levert inn liste over sivile nøkkelpunkt og distriktsobjekter i 2008. Dette arbeidet tar tid, og vi finner det frustrerende å registrere at dette tilsynelatende ikke bearbeides videre i Forsvarets operative ledelse. Motivasjonen for arbeidet er derfor dalende

54.2 Kommuneøvelser

Fylkesmannen initierte og gjennomførte en øvelse for kommunal kriseledelse i 2008. Scenario var brann i et atomkraftverk. I tillegg planla og gjennomførte Fylkesmannen en fullskala smittevernøvelse etter anmodning fra Kristiansand kommune. Aktiviteten innen resultatområdet er mindre enn forventet. Embetets personellressurssituasjon på beredskapsområdet er den primære årsaken til dette.

54.3 Regional samordning – øvelse

Fylkesmannen i samarbeid med NVE gjennomførte i 2008 kompetanseoppbyggingsseminar vedrørende svikt i kraftforsyningen. Hele krise- og samordningsstaben deltok

54.4 Havneberedskap – øvelse

Fylkesmannen i Vest- og Aust-Agder arrangerte øvelse for fylkenes havnekomiteer i samarbeid med Kystverket i oktober 2008.

54.5 Samarbeid med Forsvaret – øvelse

Det vises til resultatområde 54.1 vedrørende arbeidet med sivile nøkkelpunkt og distriktsobjekter. Det har ellers ikke vært noen aktivitet på området. Dette skyldes dels egen ressursituasjon og dels flytting av HV-07.

54.6 Regional samordning

Fylkesmannen har i 2008 gjennomført møte/øvelse i Fylkesberedskapsrådet og i Atomberedskapsutvalget.

Fylkesmannen har deltatt på kontaktmøte for Sør- og Vestlandet (tidl. Totalforsvarsforum).

Fylkesmannen har inkludert skogbrannovervåking med småfly i eget planverk.

Fylkesmannen har rutinemessig oppdatert fritaksordningen for 2009

54.7 Utvikling av nasjonalt ressursregister for redning og beredskap (NARRE)

54.8 Felles digitalt nødnett

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Organisering for krisehåndtering

Planverket for Fylkesmannens krise- og samordningsstab ble rutinemessig oppdatert i 2008. Komplettering av personelloppsetningen ble iverksatt i januar 2009.

Kommunenes kriseorganisering og -planverk er tema ved alle tilsyn og ved alle kommunesamlinger. Fylkesmannen har laget og distribuert ny kriseplanmal for kommunene.

Fylkesmannens sambandsutstyr benyttes ukentlig og det rulleres på hvem som kopler det opp. Fylkesmannens kryptoforvaltning skjer iht bestemmelsene.

Fylkesmannen opplever at forventningene om tilstedeværelse ikke er i samsvar med de ressursene som settes av til at personell kan være tilgjengelig på 365/24/7-basis. I dag oppfylles forventningen om tilstedeværelse på dagnadsbasis av beredskapssjefene og i den erkjennelse at manglende oppfyllelse vil være belastende for Fylkesmannens krisehåndteringsevne og omdømme når en hendelse inntreffer. Fylkesmannen i Vest-Agder anser at det er et ansvar for DSB og ikke for det enkelte embete at dette bringes inn i formaliserte former.

55.2 Krisehåndtering

Det har ikke vært hendelser av betydning i Vest-Agder i 2008 som har nødvendiggjort koordinering eller samordning utover gjensidig varslings. Fylkesmannen vektlegger å forvise seg om at alle sentrale aktører er informert om forhold som kan medføre krisehåndtering utover det daglige.

55.3 Evaluering

Det har ikke vært hendelser som medført evaluering i Vest-Agder i 2008. Fylkesmannen bruker aktivt erfaringer fra hendelser i andre fylker til bedring av egen krisehåndteringsevne

Ressursrapportering

Resultatområde	FMVA		Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 51	22	22	0
51.2 Vergemålslove	18	0	0
Resultatområde 52	33	33	0
52.1 Fri rettsshjel	33	0	0
Resultatområde 53	49	49	0
Resultatområde 54	48	48	0
Resultatområde 55	16	16	0
Sum:	168	0	168

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Som en del av styringsdialogen med kommunene er det gjennomført syv kommunebesøk der Fylkesmannens ledergruppe har møtt kommunens politiske - og administrative ledelse. Kristiansand, Sirdal, Songdalen, Åseral, Mandal, Lyngdal og Lindesnes har vært besøkt. Sentrale temaer har vært kommuneøkonomi, miljø- og arealforvaltning, landbrukspolitiske spørsmål, utdanningspolitikk og helse- og omsorgstjenester.

Avdelingen har siden 1999 utarbeidet et forventningsbrev for å styrke samordningen mellom statlige etater og kommunene. Formålet med forventningsbrevet har vært å sikre en effektiv formidling av styringssignaler fra stat til kommune og bidra til avklaring av kommunalt ansvar og handlingsrom. Utfordringen har vært å tydeliggjøre hvilke oppgaver som er lovpålagte for kommunene og hvilke oppgaver som er av veiledende art. Det har vært en utfordring å finne en hensiktsmessig detaljeringsgrad og struktur på forventningsbrevet. På dette grunnlaget valgte avdelingen i 2008 å erstatte forventningsbrevet med en tilstandsrapport. Siktemålet er med rapporten er å gi et riss av nåsituasjonen for kommunene i Vest-Agder med utgangspunkt i tilgjengelig offentlig statistikk, først og fremst KOSTRA-data. I tillegg inneholder rapporten en oversikt over nye og endrede statlige styringssignaler rettet mot kommunene bygget på vedtak i 2007. Fylkesmannen har i oppdrag å løse flere oppgaver på vegne av nasjonale myndigheter. Mye av oppdraget som er gitt, innebærer tilsyn, kontroll, rådgivning og veiledning. For å løse oppgavene best mulig forutsettes det at Fylkesmannen har oversikt over den helhetlige situasjonen i den enkelte kommune. Tilstandsrapporten er ment å bidra til en slik oversikt og være et av flere utgangspunkt for styringsdialogen mellom fylkets kommuner og regional stat.

Rapporten har foreløpig kun vært til intern bruk, men vil fom 2009 også bli lagt ut på våre hjemmesider.

Avdelingen har også hatt ansvaret for å utarbeide embetets felles-VP for 2008 som er et strategisk styringsredskap for ledelsen i embetet. Ved utvelgelsen av resultatmål er det i tillegg til administrative føringer fra våre oppdragsgivende departementer lagt vekt på resultatmål som krever særlig oppmerksomhet fra ledelsen. Dette omfatter oppgaver som representerer strategiske satsninger fra våre oppdragsgivende departementer, samt oppgaver som krever samarbeid og samordning mellom avdelingene og nye oppgaver. I 2008 var sentrale resultatmål: samordning av statlige tilsyn, GIS-satsingen, regionale nettverk (FAD), Grønn stat, kommunal omsorgspolitikk, folkehelseetening på tvers, opptrapping av rustiltak, kulturlandskapsområder, Inn på tunet, EUs rammedirektiv for vann, Livskraftige kommuner, kommunale helse-, sosial- og barneverntjenester for unge, fattigdomsbekjempelse, økt krisehåndteringskompetanse med spesiell vekt på informasjon, kvalitetsutvikling i grunnopplæringen, full barnehagedekning, innvandrere og flyktninger: inkludering i samfunn og arbeidsmarked.

Embetsinterne oppgaver: embetskolen, informasjonssikkerhet, livsfasepolitikk, lokal lønnspolitikk, kommunedialogen og implementering av "ny" offentlighetslov i embetet.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Etter at omstillings- fornyingsprosjekt ble avsluttet i 2005 har det ikke vært mulighet å prioritere dette arbeidet like høyt innenfor embetets eksisterende rammer. Fylkesmannen har av den grunn valgt å prioritere bruken av skjønnsmidler i fornyingsarbeidet, og begrenset veiledningsarbeidet, erfaringskonferanser og nettverkbygging.

Det er et potensial for omstilling og fornying i alle kommunene i fylket. Vi vil særlig peke på de utfordringer flere små kommuner har i forhold til å sikre rekruttering, kompetanse og beholde et levende lokalsamfunn. Mange av disse utfordringer kan etter Fylkesmannens syn vanskelig løses uten et tettere interkommunalt samarbeid. Strategien for tildeling av skjønnsmidler er derfor å

- støtte interkommunale prosjekter, organisering og tjenesteproduksjon står i fokus.
- redusere skjønnsmiddelbruken til enkeltkommuner for effektivisering/ kvalitetsutvikling av kommunens egen tjenesteproduksjon.
- redusere støtten til "smale" fagrelaterte utviklingstiltak til et minimum
- gi ROBEK-kommuner omstillingshjelp gjennom skjønnsmidlene.

For å sikre en god faglig vurdering av prosjektene er avdelingene involvert i tildelingsprosessen. Avdelingene følger også opp prosjekter som har fått støtte. For alle prosjekter leveres sluttrapport der bruken av midlene er spesifisert.

I 2008 mottok Fylkesmannen 37 søknader om støtte på til sammen 13,4 mill. kroner, hvorav 19 prosjekter fikk støtte. I 2007 mottok embedet 35 søknader om støtte til prosjekter, hvorav 17 prosjekter fikk støtte.

For kommunene er prosjektskjønnet et viktig (og i mange tilfeller avgjørende) hjelpemiddel for å finansiere nye prosjekt. Embedet blir, ved å sette av en såpass stor pott til fordeling, en viktig ressurskanal.

De tre regionsamarbeidene i fylket (og Lillesand, Iveland, samt Birkenes i Aust-Agder) jobber målrettet med økt interkommunalt samarbeid på et vidt spekter av kommunale tjenester. Fylkesmannens spissing av bruken av midlene til dette formålet tror vi har stor betydning for dette arbeidet.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Fylkesmannen gjennomførte tilsynskonferanse i februar 08 med deltakelse fra Fylkesmannen, Arbeidstilsynet, Statsarkivet og Mattilsynet.

Fylkesmannen har prioritert å holde oversikt over planlagte tilsyn mot kommunene.

Kommunene har ikke meldt inn behov for å diskutere oppfyllelse av pålegg fra tilsynsetatene. Fylkesmannen har til hensikt å benytte meklingsinstituttet hvis dette blir aktuelt.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

Alle kommunene har sendt inn årsbudsjett og økonomiplan innen 1. februar 2008. Avdelingen har også gjennomgått kommuneregnskapene for 2007. Gjennom disse kontrollene ble det ikke avdekket forhold som tilsa registrering i ROBEK. Etter at Vennesla kommune ble utmeldt av ROBEK-registeret i juni 2007, har Vest-Agder ingen kommuner i ROBEK-registeret.

Avdelingen har behandlet og godkjent 2 garantisaker i 2008. Videre har avdelingen lovlighetskontrollert Kvinesdal kommunes finansielle plasseringer gjennom Terra Securities.

62.2 Økonomiforvaltning – veiledning

Avdelingen gir fortløpende veiledning muntlig og skriftlig om kommunaløkonomiske spørsmål. Avdelingen har vært representert på orientering om kommuneproposisjonen og statsbudsjettet i regi av KRD, samt kontaktkonferanse mellom KRD og fylkesmannsembetene. Det er også arrangert informasjonsmøter for kommunene i mai og oktober i forbindelse med fremleggelse av kommuneproposisjonen og statsbudsjettet for 2009. Disse møtene er avviklet i samarbeid med Fylkesmannen i Aust-Agder og KS Agder. Avdelingen har også informert om konsekvensene av nytt inntektssystem for kommunene på Agder i forbindelse med besøk av Stortingets kommunalkomiteé og gjennomgått nytt inntektssystem for styret i KS-Agder.

Avdelingen har ikke kontrollert at alle kommunene har foretatt en gjennomgang av finansforvaltningen.

Det har ikke vært gjennomført særskilte tiltak i forbindelse med KOSTRA-rapporteringen utover å svare på spørsmål knyttet til utfylling av skjemaer og regnskapsføring, samt påminne kommunene om fristen for rapportering. Samtlige kommuner i fylket kom med i publiseringen pr. 15.03.2008.

Avdelingen har fordelt 32,7 mill kroner i ordinære skjønnsmidler for 2009, hvorav 4,5 mill. kroner er avsatt til kommunale fornyings- og utviklingstiltak og fordeles våren 2009. I tillegg ble det fordelt 5 millioner i ekstra skjønnsmidler til inntektssvake kommuner.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov

63.1 Kommunalrett

Av de tre sakene hvor 3 medl. av kommunestyret har krevde lovlighetskontroll ble et krav avvist, jf. tabelldata.

Terrasaken ble initiert av KRD/Fylkesmannen og var svært arbeidskrevdende. Vedtaket ble kjent ulovlig.

På grunnlag av henvendelse fra KRD ble det innhentet opplysninger om sammesetningen av kontrollutvalgene i kommunene. Reglene om valg og sammensetning var fulgt i Vest-Agder.

Fylkesmannen får flere henvendelser fra publikum om å foreta lovlighetskontroll av eget tiltak. Det gjøres som regel noen forundersøkelser i forhold til kommunene før man beslutter at saken ikke tas opp til lovlighetskontroll. Det gis også en del skriftlig og muntlig veiledning om regelverket.

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMVA	3	1	1	2	1	1	0	0
Sum	3	1	1	2	1	1		

63.2 Valg

Ingen tiltak i 2008.

Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentlighetsloven i forhold til kommunesektoren

Fylkesmannen får en del henvendelser vedrørende forståelsen av forvaltningsloven. Det ber både private og kommuner som henvender seg. Fylkesmannen behandlet også flere klager over avvisningsvedtak i kommunene. Grunnlaget for avvisning kan være at kommunen mener at det ikke foreligger klage, at en klage er innkommet for sent eller at vedkommende ikke har rettslig klageingeresse.

Fylkesmannen har i 2008 behandlet 2 klagesaker vedrørende avslag på innsyn.

Antall klager på avslag om begjæringer om innsyn, jf. offentlighetsloven § 9 tredje ledd og forvaltningsloven § 21 annet ledd

Embeter	Antall
FMVA	2
Sum	2

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

Fylkesmannen har ikke hatt enkeltsaker knyttet til endring av kommune- eller fylkesgrenser.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Fylkesmannen oppfordrer kommunene til å vurdere interkommunale løsninger der dette er naturlig. Særlig gjennom invitasjon til å søke skjønnsmidler blir dette fremhevet som et viktig kriterium.

Fylkesmannen har ikke kartlagt omfanget av kommunenes bruk av den nye vertskommunemodellen.

Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

Fylkesmannen avgjorde 271 klagesaker etter plan- og bygningsloven i 2008 mot 321 i 2007. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for alle plan- og byggesaksklagene var 2,3 måneder mot 4,1 måneder i 2007.

Når det gjelder resultatet av klagebehandlingen ble 145 saker (53 %) stadfestet, 61 saker ble opphevet (23 %), 54 saker ble omgjort (20 %) og 11 saker (4%) ble avvist.

Det ble fattet vedtak i 63 settefylkesmannssaker fra Rogaland mot 53 i 2007, en økning på 19 %. Av de 63 settefylkesmannssakene ble 45 omgjort, 14 stadfestet, 3 opphevet og 1 sak avvist. FMVA fikk tilbake 44 avgjørelser der FMRO var settefylkesmann. Av disse ble 25 saker omgjort, 9 saker stadfestet, 8 saker opphevet og 2 saker delvis omgjort/stadfestet.

Som vanlig ble noen klageavgjørelser i 2008 bragt inn for Sivilombudsmannen. Det foreligger ikke noen statistikk over resultatene av ombudsmannens behandling.

På informasjonssiden har plan- og bygningsloven vært tema i møter med enkelte kommuner. Slike møter holdes i hovedsak sammen med medarbeidere i miljøvernavdelingen og/eller landbruksavdelingen. Ellers har utadrettet virksomhet blitt begrenset på grunn av prioriteringen av klagesaksbehandlingen

66.2 Saker om ekspropriasjon

I 2008 avgjorde KRD en klage på et vedtak i sak om forhåndstiltredelse. KRD opprettholdt Fylkesmannens vedtak.

Vi fikk en ny søknad om forhåndstiltredelse, men da partene kom til en frivillig løsning mens saksbehandlingen pågikk, ble søknaden trukket.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Det er behandlet en klagesak. Kommunens vedtak om avslag på søknad om oppdeling av bygning ble opphevet. Saken ble sendt tilbake til kommunen for ny behandling.

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMVA	1	1		§ 6 og § 8.
Sum	1	1		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Ingen saker.

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMVA	0			
Sum	0	0		

Ressursrapportering

Resultatområde	FMVA	Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 61	13	13	0
Resultatområde 62	34	34	0
Resultatområde 63	7	7	0
Resultatområde 64	11	11	0
Resultatområde 65	2	2	0

Resultatområde 66	104		104	0
66.1 Byggesaker	93		0	0
Sum:	171	0	171	0

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 73 Sosialtjeneste

73.1 Lov om sosiale tjenester

Det er rapportert på eget skjema til Statens helsetilsyn.

95 % av sakene er behandlet innenfor 3 mnd.

73.2 Arbeids- og velferdsforvaltningen og sosiale tjenester – formidlingstiltak og kompetanseutvikling

Det vises til egen rapportering på NAV-kontorenes arbeid med Kvalifiseringsprogrammet i 2008 sendt via NAV Vest-Agder (3. tertialrapport).

Det vises også til Fylkesmannens rapportering i henhold til embetsoppdraget for 2008 på resultatområdene 73 sosialtjeneste og 74 Levekår (jfr. brev til AID datert 29.01. 2009 - vår ref. 2008/7844 - merket 09/847).

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Det rapporteres tertialvis fra NAV fylke om kvalifiseringsprogrammet.

Arbeidet med kvalifiseringsprogrammet er organisert som et felles prosjekt mellom NAV Vest-Agder og Fylkesmannen. Det er etablert en egen styringsgruppe for prosjektet:

Elisabeth Blørstad, NAV Vest-Agder, leder
Tom Egerhei, ass. Fylkesmann i Vest-Agder
Harry Møller, avd.direktør NAV Vest-Agder
Magnhild Thoresen, leder av fylkesprosjektet, NAV Vest-Agder.

Assisterende fylkesmann har presentert kvalifiseringsprogrammet i kommunemøter og møter med rådmenn/ordførere. En rådgiver hos fylkesmannen er i tillegg dedikert arbeidet med kvalifiseringsprogrammet, men ikke i full stilling.

Fylkesmannen i Vest-Agder og NAV Vest-Agder har i samarbeid gjennomført aktiviteter i forbindelse med planlegging av kvalifiseringsprogrammet i Vest-Agder:

- Heldagssamlinger med alle NAV-kontorene for å komme raskt i gang.
- Kommunemøter/møter med rådmenn og ordførere
- Besøk på NAV-kontor, drøfting av lokale utfordringer, herunder sette fokus på å finne deltakere til programmet.

Kompetanseveilederne har hatt egne opplæringsdager etter avtale med NAV-kontorene.

Måltallet for Vest-Agder var 112. Ved årets slutt var det 95 på programmet. Antall registrerte søknader til kvalifiseringsprogrammet var 117.

73.4 Gjeldsrådgivning

I samarbeid med Universitetet i Agder v/Trygve Bjerkås, ble det i januar 2008 avholdt et to-dagers kurs i økonomisk rådgivning. Det er videre etablert nettverk for personer som arbeider med gjeldsrådgivning i kommunene/NAV-kontorene. Trygve Bjerkås fra Universitetet deltar også på disse samlingene.

Planen er å holde nettverkssamling to ganger pr. år, vår og høst. Siste samling ble holdt i oktober 2008.

Når det gjelder kurstilbudene gjennom det sentrale prosjektet i regi av Direktoratet, avholdt vi grunnkurs og videregående kurs i 2006. Nytt grunnkurs holdes 23.02. og 24. 02. 2009.

Det bør også nevnes at i regi av ”Knutepunkt Sørlandet”, et samarbeidsforum mellom kommuner i Vest-Agder og Aust-Agder (Kommunene: Kristiansand, Søgne, Songdalen, Vennesla, Iveland, Birkenes og Lillesand) ble det høsten 2008 etablert et prosjekt vedr. gjeldsrådgivning. Arbeids- og velferdsdirektoratet er kjent med prosjektet gjennom deltakelse i referansegruppen. Det er påbegynt et arbeid hvor vi ser på måter å samarbeide på. Dette er tenkt å bli et delprosjekt under HUSK-Agder.

73.5 Kartlegging av funksjons- og arbeidsevne

I 2008 har bruken av KIS vært tema i samlinger med NAV-kontorene. NAV Vest-Agder har egen opplæring angående arbeidsevnevurdring som kommer i stedet for KIS.

Resultatområde 74 Levekår

74.1 Handlingsplan mot fattigdom

I et samarbeid mellom Fylkesmannens helse- og omsorgsavdelingen og samfunnsavdelingen, ble det i januar 2008 arrangert en lokal ”formidlingskonferanse” for kommunene i Vest-Agder hvor følgende tema ble berørt: rus, opptrappingsplanen psykisk helse, NAV og boligsosialt arbeid, jfr. rundskriv IS-1/2008.

Ut over det har vi hatt begrenset kapasitet til å stimulere til at flere kommuner vektlegger det boligsosiale arbeidet, men orienterer bl.a. om statstilskuddsordningen til boligsosialt arbeid på de arenaer hvor det er naturlig.

Resultatområde 78 Innvandring og integrering

78.1 Statsborgersaker

Det ble sendt ut 341 invitasjoner til statsborgerseremonien i 2008. Av disse møtte 65, dvs. 19 % .

Det ble avholdt en seremoni i 2008. Erfaring fra tidligere år tilsier at oppslutningen ikke er større enn at behovet dekkes med ett arrangement.

Arrangementet holdes på Vågsbygd videregående skole som dekker behovet for aula/seremonisted, kantine og elever som står for musikk/kunstneriske innslag.

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMVA	1	19
Sum	1	

78.2 Bosetting av flyktninger

Bosetting av flyktninger er et tema også i det boligsosiale arbeidet, herunder satsingen ”På vei til egen bolig” hvor også Husbanken spiller en sentral rolle. UDI og KS er mer sentrale aktører på dette feltet enn Fylkesmannen.

Når det gjelder enslige mindreårige i 2008, er 19 barn bosatt i barneverninstitusjoner i Vest-Agder.

78.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere(introduksjonsloven)

Fylkesmannen har ikke fått noen klagesaker på dette saksområdet i 2008.

Vi har deltatt på 2 møter i 2008 i regi av IMDi Sør, sammen med FM Aust-Agder og FM Telemark.

78.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Tilskuddsordningene, tilsammen 6, er forvaltet i henhold til forutsetninger og bestemmelser. Det er gjennomført tilsyn i tre kommuner vedr dette. I tillegg har en gjennom året hatt løpende kontakt og samarbeid med kommunene både når det gjelder tilskuddsforvaltningen og andre informasjons- og veiledningsoppgaver. I dette arbeidet har vi et tett samarbeid med et nettverk av kommunale voksenopplæringsledere. Vedr kompetanseutvikling har vi arrangert en studietur for ledernetverket, gjennomført et større metodekurs for ansatte i kommunale voksenopplæringsenheter og hatt et nært samarbeid med NAFO.

Vi har ikke hatt klagesaker på området.

Resultatområde 79 konsultasjonsprosedyrer mellom statlige myndigheter og sametinget

Ingen saker.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMVA		Sum	
	1510 Fagdep.		1510 Fagdep.	
Resultatområde 73	143	29	143	29
Resultatområde 74	8		8	0
Resultatområde 78	13		13	0
Resultatområde 79			0	0
Sum:	164	29	164	29

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 75 Habilitering og rehabilitering

75.1 Habilitering og rehabilitering

Det er sendt ut til kommunene ny brosjyre fra Helsedirektoratet om koordinerende enhet for habilitering og rehabilitering. Adresseliste for koordinerende enhet i kommunene er oppdatert og videresendt til Helsedirektoratet.

75.2 Barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier

Det er gjennomført opplæring tidligere år. Det ble sendt ut ny invitasjon i 2008, men ny opplæringsrunde ble avlyst da det var for få påmeldte.

75.3 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders- og sykehjem

Har fulgt opp kommuner som har personer under 50 bosatt i sykehjem og rapportert til Helsedirektoratet.

I Vest-Agder var det 6 personer under 50 år som oppholder seg i sykehjem i tre ulike kommuner. Det var bare i ett tilfelle opplyst at beboer/pårørende har uttrykt ønske om annen boform.

Resultatområde 76 Kvalitet og samhandling

76.1 Samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten

Psykisk helse: I Vest-Agder har alle 15 kommuner underskrevet samarbeidsavtaler i 2007 som også var ett av vilkårene for utbetaling av øremerka tilskudd. Helseforetaket innkaller til jevnlig dialogmøter minimum 1 gang pr.år for å evaluere og forbedre avtalene med kommunene.

I Lister- regionen med 6 kommuner og tilhørende DPS Lister er det etablert samarbeidsmøter 2 ganger årlig med tema: status i kommunene og i DPS, samhandling og utvikling av tjenester. Informasjonsutveksling. I møtet i oktober 2008 kom det tydelig fram at verken kommunene eller DPS var fornøyd med samarbeidsavtalen med SSHF fordi den ikke fungerte ved utskrivelser. Derfor en påminnelse å sende avviksmeldinger til SSHF som er adressaten. Felles prosjekt siste par år med disse kommunene og DPS Lister har vært en felles informasjonsbrosjyre.

Samarbeidsprosjekt mellom EBT –Kristiansand kommune og Sørlandet sykehus avdeling Kristiansand om samarbeidsorganet ”Felles ansvar for felles pasienter”.

Ad hoc-dialogmøte med Ambulerende team ved DPS Solvang og Kristiansand kommune, brukerorganisasjoner om akuttstasjonen for brukere med psykiske problemer.

Samarbeid om søknad til forprosjekt på ACT team sammen med DPS Solvang og Kristiansand kommune.

76.2 Individuell plan

Det er ikke gjennomført spesielle lokale tiltak på dette feltet i år. Fylkesmannen har hatt kontakt med enkeltkommuner og informert om regionale konferanser arrangert av Helsedirektoratet; og har deltatt på konferanse sammen med noen representanter fra kommuner i Vest-Agder.

76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

Det ble arrangert samling for rus-/psykiatritjenestene i kommunene i fylket 15.02.08, samling med kommunale pleie- og omsorgsledere i fylket 09.04 og 02.12.

Temaet kvalitetsarbeid i helse- og sosialtjenestene ble omtalt på Internasjonal sommerskole (ISS) ved Universitetet i Oslo sin felttur til Vest-Agder.

Det ble arrangert samling på Lesvos for nøkkelpersonell i kommunene 28.08.-04.09. Opplegget er presentert på hjemmesiden til Fylkesmannen og nettsidene til Helsedirektoratet.

Kvalitetsrådgiver har besøkt Farsund kommune 21.08. og 30.09, Kvinesdal kommune 30.09.

Det er ikke etablert eget nettverk for kvalitet i fylket. det satses i stedet på å implementere strategien i de allerede etablerte nettverkene for psykisk helse,

76.5 Felles digitalt nødnett

Helsedirektoratets prosjektplan er ikke ferdigstilt. Det har ikke vært grunnlag for å drive påvirkningsarbeid i kommunene i Vest-Agder uten Direktoratets prosjektplan.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

77.1 Helsemessig og sosial beredskap

Det er gjennomført tilsyn med helsemessig og sosial beredskap i tre kommuner i Vest-Agder. Tilsynene er gjennomført i samarbeid med beredskapsseksjonen hos Fylkesmannen (se resultatmål 81.1.3), som hadde generell beredskap som tema.

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Fylkesmannen i Vest-Agder behandlet 6 saker om fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt i 2008.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid har vært 7-10 dager.

En utfordring har vært å få sakene til behandling i rimelig god tid. Fylkesmannen har i de fleste sakene måttet innhente tilleggsopplysninger i saken, da de har vært mangelfullt utredet.

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMVA	6	10
Sum	6	

77.3 Særfradrag

I tillegg er det innkommet to klager som er behandlet og sendt til Helsedirektoratet for avgjørelse.

Ved utgangen av 2008 var det to saker i restanse.

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMVA	11	45
Sum	11	

77.4 Førerkortsaker

Begge spørsmålene i tabelldata er uklart stilt. Som svar på det første har vi valgt å oppgi antall saker (793) som er innkommet i 2008, og som er ferdigbehandlet samme år. Vi har altså ikke tatt med saker som er innkommet i 2007, men behandlet i 2008; eller saker som er innkommet i 2008, men

behandlet i 2009.

På det andre spørsmålet har vi valgt å oppgi gjennomsnittlig saksbehandlingstid for det samme utvalget av saker (se ovenfor), når tid til å innhente tilleggsinformasjon også er tatt med (venting på spesialisterklæringer o.a.). Hvis ventetid ikke tas med, er gjennomsnittlig saksbehandlingstid ca. 14 dager (tabelldata = 32). Fylkesmannens serviceerklæring sier at førerkortsakene skal behandles innen 6 uker /45 dager.

Det er en klar økning i registrerte saker i f.h.t. 2007.

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMVA	793	32
Sum	793	

77.5 Pasientjournaler

Ingen rapporteringskrav utover antallet.

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMVA	1
Sum	1

77.6 Rett til trygderefusjon

Ingen saker i 2008

77.7 Helse- og sosialmelding

Helse- og omsorgsmelding (Medisinalmelding) for 2007 ble fremlagt innen fristen 01.03.2008.

77.8 Rettssikkerhet ved ytelse av helsehjelp med hjemmel i Pasientrettighetsloven kap. 4A

Det er gjennomført opplæring for kommunene i Vest-Agder, fylkeskommunen og helseforetaket i løpet av oktober 2008.

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

83.1 Folkehelsearbeid generelt

Fylkesmannen har en egen intern gruppe **Folkehelse på tvers** med deltakelse fra alle fagavdelingene.

Det er gitt innspill til flere kommuneplaner, kommunedelplan og folkehelseplan i 2008. Generelt påpekes ivaretagelsen av et overordnet, tverrsektorielt folkehelseperspektiv; og å få frem at virksomheten i nesten alle sektorer har betydning for helse og levekår hos innbyggerne. Videre etterspørres det om de sektorer som har betydning for fordeling av helse- og levekår, er inkludert i utarbeidelsen av planen. Det påpekes viktigheten av at helsefaglig kompetanse er involvert i planarbeidet. Bruk av kommunehelseprofiler etterspørres der det ikke fremkommer i arbeidet. Det vises til aktuelle sjekkpunkter for ivaretagelse av folkehelseperspektivet i planarbeid dersom det er behov for det, særlig i samband med oppstartsmøte.

Tilbakemelding så langt viser at 11 kommuner har tatt i bruk kommunehelseprofiler i den lokale planleggingen, derav i to regionplaner (for til sammen ni kommuner).

Fylkesmannen deltar som medlem av styringsgruppen for **Partnerskap for folkehelse i Agder**. Fylkesmannens folkehelserådgiver er medlem i partnerskapssekretariatet, Fylkesmannen i styringsgruppen.

Gjennom partnerskapet blir kommunenes folkehelsearbeid fulgt opp ved regelmessige nettverksmøter og kompetanseoppbygging ca. fire ganger per år. De fire medlemmene i sekretariatet har fordelt øvrig kontakt- og oppfølgingsansvar for kommunene mellom seg. Samtlige kommuner i fylket med unntak av én deltar i partnerskapet.

Årlig arrangeres Folkehelsedager i Agder. "Mangfold – en utfordring i et aktivitets- og folkehelseperspektiv?" var tema under dagene i 2008.

Det ble arrangert temadager for kompetanseoppbygging med god oppslutning innen ernæring, fysisk aktivitet og tobakk:

- Tobakksfrie barn og unge
- Skolen som arena for lærelystne og aktive elever – effekt av fysisk aktivitet, ernæring og utemiljø i skolen
- Bra mat i barnehagen

Det er blitt gjennomført 40 timers opplæring for ”treningskontakter”; et utvidet støttekontakttilbud med vekt på fysisk aktivitet, hovedsakelig for mennesker som har rus- og /eller psykiske problemer. Treningskontaktordningen er til nå etablert i flere kommuner og en rusinstitusjon. Ny opplæring vil bli igangsatt i 2009 (i samarbeid mellom rus, psykisk helse og folkehelse).

Folkehelsearbeid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittelig saksbehandlingstid
FMVA	33	
Sum	33	

83.2 Miljørettet helsevern

Avdelingen har ikke hatt kapasitet til å iverksette særskilte tiltak for å bistå kommunene med å implementere nytt regelverk.

Fra 2007 hadde vi én sak i restanse. I 2008 kom det inn fem nye saker. Det er behandlet fem saker; gjennomsnittlig saksbehandlingstid er 78 dager, median 97 dager. For tre av de fem sakene har vi ikke overholdt kravet til saksbehandlingstid.

83.3 Ernæring, fysisk aktivitet og tobakk

Det videreføres et stadig fokus på disse tre satsingsområdene i kommunene. Særlig innen ernæring og fysisk aktivitet er det etablert flere faste tiltak.

Flere kommuner arrangerer nå røykesluttkurs for første gang. Én kommune har gjort politisk vedtak om **røykfri kommune**.

Samtlige ungdomsskoler i hadde skolefruktordning høsten 2008 (to skoler også våren 2008)

- 26 barneskoler hadde gratis skolefruktordning i 2008
- Tolv grunnskoler hadde fem timer fysisk aktivitet daglig

Andelen ungdomsskoleklasser som deltar i FRI-programmet, var på 95 % for skoleåret 2007-08.

Samtlige ungdomsskoler i Vest-Agder deltar i FRI, om enn ikke på alle trinn. Det arbeides for at programmet skal få en kvalitativ god forankring i skolene. Å hindre rekruttering av nye røykere er et viktig bidrag mot et røykfritt samfunn.

I prinsippet praktiserer alle **videregående skoler** røykfritt miljø i Vest-Agder. Én byskole har søkt unntak for tre røykeplasser på grunn av naboforhold. Alle skolene har en handlingsplan for røykfrihet, ulike tiltak gjennomføres hvert år. Alle skolene skal også ha rutiner for tiltak dersom elevene røyker på skolens område.

83.4 Forebygging av osteoporose og osteoporotiske brudd

Ingen rapporteringskrav.

83.5 Forebygging av uønsket svangerskap og abort

Fylkesmannen har stimulert kommunene til å sette i verk tiltak etter handlingsplanen for forebygging av uønsket svangerskap og abort. Det er tildelt tilskudd for å styrke helsetjenestens innsats i det lokale folkehelsearbeidet innen dette feltet.

83.6 Smittevern

Smittevernplaner og infeksjonskontrollprogram følges opp og kontrolleres kvalitetsmessig for de kommunene som har hatt tilsyn med helsemessig og sosial beredskap. Det skjer en vesentlig bedring med planene etter tilsyn.

Fylkesmannen har ikke mottatt saker vedrørende smittevern i 2008, men har drevet rådgivning i forhold til smittevernsarbeid generelt og i forhold til enkeltsaker .

Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

De to Agder-fylkene har i mange år hatt ett felles årlig møte for kommunelegene over to dager. Oppslutningen er god. Blant tema på møtet i 2008 nevnes: Næringsmiddelbårne infeksjoner, aktuelle helsejuridiske tema, utviklingen innen Sørlandet sykehus HF, Helsebiblioteket, samt pågående arbeid i Helsedirektoratet om kommunelegefunksjonen og miljørettet helsevern. Siste del av møtet ble arrangert sammen med KS og med deltagelse fra sentraladministrasjon og politikere i kommunene; tema var "kommunen og dens helsetjeneste".

Det har ikke vært avholdt møte med samarbeidsutvalgene.

Vest-Agder har i landssammenheng god og stabil fastlegedekning og relativt god tilgang på ledige listeplasser. Ingen kommuner har tatt opp spørsmålet om midlertidig dispensasjon for ordningen.

I åtte av fylkets 15 kommuner er all legetjeneste samlet i ett legesenter. Gjennomsnittsalderen for legene er stigende, en stor andel er fritatt for legevakt. Legevakten i Kristiansand dekker på kveld/natt/helg åtte kommuner, derav tre i Aust-Agder. Legevakten i Flekkefjord dekker tre kommuner og har samarbeid med to til. Mandal legevakt dekker to kommuner.

LSU er aktivt i noen kommuner (som kristiansand, Søgne og Mandal), men ikke i alle.

Alle kommuner i fylket unntatt en er medlemmer av Partnerskap for folkehelse i Agder. Tilgang til røykesluttkurs og annen hjelp for røykeavvenning vektlegges. Retningslinjer for røykeavvenning synes å være kjent.

Den opprinnelige ordningen med "grønn resept" har fått liten oppslutning. Alternativt opplegg med "Aktivitet på resept" er etablert i Kristiansand, Kvinesdal og Flekkefjord. Det har videre opptakskriterier, framstår som mindre byråkratisk, og blir i langt større grad benyttet av legene.

84.2 Turnustjeneste

Basert på våre erfaringer ved valg av turnus på internett høsten 2008 har vi sendt brev til SAFH med forslag til forbedringer. Vi var tildelt 15 turnusleger til 13 plasser, men bare 10 turnusleger startet opp 15.02.09. Vi har derfor tre ubesatte turnusplasser i kommunen nå.

Avdelingen har oppgaver i forhold til turnustjeneste for fysioterapeutkandidater og kiropraktorer. Det er ikke rapportkrav i forhold til dette.

84.3 Lov om helsetjenesten i kommunene, klager og godkjenninger

Vi har behandlet seks slike saker i 2008. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for alle rettighetsklager innenfor helsetjenesten er i 2008 på 68 dager. Se resultatmål 82.4.

Lov om helsetjenesten i kommunene med tilhørende forskrifter. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMVA	6	68
Sum	6	

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Fylkesmannen i Vest-Agder har i 2008 ikke mottatt klager eller henvendelser fra fengselshelsetjenesten (FHT) ved Kristiansand kretsfengsel. Vi er kjent med at det er en velfungerende helsetjeneste. Dette fremkommer blant annet gjennom tilbakemeldinger fra samarbeidende tjenester.

Allerede når de innsatte ankommer fengselet, er det fokus på forberedelse av løslatelsen. Det etableres kontakt med kommunal rustjeneste/sosialtjeneste og andre relevante instanser. Også fastlegene inviteres til ansvarsgruppemøter.

Fengslet har etablert en tverrfaglig gruppe, som møtes regelmessig. Denne består av representanter fra fengselsledelsen, fengselshelsetjenesten, EBT-avdelingen i Kristiansand kommune (= bestillerenheten), sosialtjenesten, rustjenesten og ung-etat i Kristiansand kommune. Møtene blir brukt til å informere hverandre om endringer, til å drøfte samhandling og for drøfting av forhold som kan fungere bedre. Gjennom de øremerkede midlene som fulgte opptrappingsplan psykisk helse, fikk FHT i Kristiansand midler til 20 % styrking av stilling for psykiatrisk sykepleier. Nå når opptrappingsplan er avsluttet ,har Kristiansand kommune besluttet å videreføre stillingen. Bemanningen er nå 1,4 sykepleiestilling, og seks timer legetjeneste i uka.

Legetjenesten er fordelt mellom to leger, som ukentlig arbeider tre timer hver. Det betyr i praksis at det er lege to ganger i uka, og disse to går inn for hverandre ved ferie og annet fravær. Det er stor tilfredshet med denne ordningen.

Fengselshelsetjenesten formidler at samarbeidet med fengselet er godt. De opplever også at samarbeidet med sykehuset/distriktpsykiatrisk senter fungerer tilfredsstillende. Tilsvarende gjelder for kommunale tjenester. For de innsatte kan det virke uforståelig at fylkene har ulik praksis i forhold til håndtering av behov for tannhelsetjeneste.

84.5 Helsetjenestetilbud til asylsøkere og flyktninger

Fylkesmannen har bidratt til oppfølging og videreutvikling av helsetjenestetilbudet til asylsøkere og flyktninger, og til at veileder om helsetjenestetilbudet til asylsøkere og flyktninger brukes i kommunene.

84.6 Helse- og sosialtjenester i et flerkulturelt samfunn

Det har ikke vært noen planlagt, målrettet aktivitet fra Fylkesmannen på dette feltet i 2008. Det er gitt råd og veiledning ved henvendelser. Hovedinntrykket er at tjenestetilbudet er blitt godt innarbeidet i kommunene. Kommunene har egne stillinger/stillingsandel til tjenestene.

84.7 Helsetjenestetilbud til personer utsatt for seksuelle overgrep eller vold i nære relasjoner

Samtlige 15 kommuner i Vest-Agder deltar i den felles interkommunale ordningen med overgrepsmottak ved Kristiansand legevakt. Fylkesmannen har bidratt til at aktuelle personellgrupper fikk gjennomført kompetanseheving i **Vold i nære relasjoner** våren 2008.

84.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Fylkesmannen deltok på to samlinger for ledende helsesøstre og hadde innlegg på en fagdag for helsesøstre. Aktuelle handlingsplaner og veiledere inngår alltid som en del av fag-/oppdatering under disse samlingene. Det ble arrangert to workshops om "Zippys venner" for personell i første klasse og i skolehelsetjenesten.

84.9 Svangerskapsomsorgen

Fylkesmannen gjennomførte våren 2008 en kartlegging av jordmorstillinger i svangerskapsomsorgen og andelen fødsler i kommunene (2007). I Vest-Agder var det 2151 fødsler fordelt på 10,4 årsverk jordmorstilling. Det ble registrert utilstrekkelig jordmordekning i én kommune. Dette er blitt fulgt opp overfor kommunen.

84.10 Kjønnsllestelse

Fylkesmannen utlyste på ettersommeren midler til informasjonsarbeid og kompetanseheving om kjønnsllestelse. Det var dessverre ingen respons i form av søknad om midler.

Fylkesmannen videreformidlet invitasjon til temadag om kjønnsllestelse i Farsund Rådhus, arrangert i samarbeid mellom Cocon ressurscenter og Farsund kommune.

Flyktninghelsetjenesten i Kristiansand kommune gjennomførte seminar for alle kommunene om ***Kvinnelig omskjæring, spesielt med tanke på svangerskap og fødsel***

84.11 Tannhelse

I regi av fylkestannhelsetjenesten har alle sykehjemmene fått utstyr til munnstell etter plan for hver beboer. Det er inngått samarbeidskontrakt med tannkontakt ved sykehjemmene og egne samarbeidsmøter.

Det er etablert en egen ordning med tannlege for rusmisbrukere i fylkestannhelsetjenesten for fire kommuner, derunder Kristiansand. Det arbeides kontinuerlig gjennom partnerskapet for folkehelse for at tannhelsetjenesten skal inngå som en sentral samarbeidspartner i kommunenes folkehelsearbeid.

Resultatområde 85 Spesialhelsetjenesten

85.1 Abortloven

Det er ingen rapporteringskrav på dette område.

85.2 Sterilisering

Det har ikke vært behandlet noen søknader om sterilisering inneværende år.

85.3 Lov om transplantasjon

Det har ikke vært noen slike saker i 2008.

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

Fylkesmannen har behandlet 249 slike saker i 2008. Det er et krav at saksbehandlingstiden skal være under fire uker. I 2008 brukte vi tre uker gjennomsnittlig.

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMVA	249	21
Sum	249	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Det er ikke behandlet slik saker i 2008.

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMVA	0	0
Sum	0	

85.6 Godkjenning av private sykehus, privat medisinsk laboratorie- og røntgenvirksomhet*

Dette temaet har ikke vært aktuelt i 2008.

85.7 Funksjonsprogram for nye offentlige sykehusbygg

Det har ikke vært noen slike saker i 2008.

Resultatområde 86 Omsorgstjenester

86.1 Omsorgsplan 2015

Det er etablert en organisasjon hos Fylkesmannen som ivaretar arbeidet med å gjennomføre Omsorgsplan 2015 i årene framover. Det er en styringsgruppe med fylkesmannen, fylkeslegen og utdanningsdirektøren samt en prosjektgruppe som ivaretar det konkrete arbeidet med planen. I arbeidet med Kompetanseløftet er det etablert en resursgruppe med deltakere fra fylkeskommunens utdanningsavdeling, universitetet i Agder og KS-Agder.

Det er etablert kontakt med kommunene for å bistå dem i deres arbeid med å nå målsettingene i Omsorgsplan 2015, og det er gjennomført to møter med kommunens ledere innenfor pleie- og omsorgssektoren.

I Fylkesmannens styringsdialog med kommunene (kommunemøter) har Omsorgsplan 2015 vært tema i 2008.

86.2 Demensplan 2015

Fylkesmannen har i møter med kommunene fokusert på satsingsområder i demensplanen. Det har vært lagt vekt på tilrettelegging av boliger, opprettelse av dagsenter samt kompetanseheving ved bruk av materiell fra Nasjonalt kompetansesenter for demens.

Ved kartlegging høsten 2008 fremkom at 13 av 15 kommuner har tilrettelagte plasser for demente i sykehjem (i alt 443 plasser). Dette utgjør 34 % av sykehjemsplassene i Vest-Agder. Fire kommuner har tilrettelagte botilbud for demente i omsorgsboliger. Dette utgjør tilsammen 49 enheter. Én kommune har ikke tilrettelagte plasser for demente.

Åtte kommuner har dagtilbud for demente.

Sju kommuner har organisert pårønderarbeid.

Det er 14 kommuner som har tilbud om avlastning til pårørende, men samtlige gir uttrykk for at tilbudet må styrkes.

86.3 Kompetanseløftet 2015

Fylkesmannen har samarbeidet med ulike utdanningsinstitusjoner for etablering av etter- og videreutdanning. Fagskoleutdanning innen eldreomsorg, rehabilitering og rusomsorg er etablert med økonomisk støtte fra Kompetanseløftet. Det er videre et nært samarbeid med hovedundervisningssykehjemmet for region sør. Gjennom dette er det i 2008 avsluttet fagskoleutdanning i rehabilitering.

Tolv kommuner melder at de har ansatte i fagskoleutdanning i 2008.

8 kommuner arbeider med undervisningsopplegget fra Nasjonal kompetansesenter for aldring og helse; eldreomsorgens ABC og /eller Demensomsorgens ABC.

Fylkesmannen følger utviklingen i antall årsverk og kompetansesituasjonen i kommunene. Det vises til rapportering i henhold til frister i oppdragsbrevet.

86.4 Investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger

Fylkesmannen har bistått Husbanken med behovsvurdering ved deres behandling av søknader om investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger. Gjennom møter med kommunene, gjennomgang av kommunenes plandokumenter og konkrete byggeprosjekt følger Fylkesmannen utviklingen når det gjelder utbygging og fornying av omsorgsplasser i kommunene.

Det var i 2008 søknad om investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger fra fire kommuner på til sammen 224 enheter. Vest-Agder har i perioden 2008-2015 en ramme på 420 enheter. Det ble gitt tilrådning om å innvilge 59 enheter innenfor 2008-rammen, mens 104 enheter ble anbefalt overført til senere budsjettår. Det var tolv enheter som ikke ble prioritert. Ved utgangen av 2008 var det 49 enheter som Fylkesmannen ikke hadde gitt uttalelse til.

Det forventes ytterligere søknader om investeringstilskudd i løpet av 2009.

86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

Seks kommuner i fylket er nå med i Kvalitetskommuneprogrammet. Vi deltok på deres samling i Oslo 25.-27.11.

Kvalitet på tjenestene har vært tema på begge våre samlinger for pleie- og omsorgsledere, 09.04. og 02.12.

På bakgrunn av hendelser har det vært gitt egen opplæring om kvalitetsforskriften i praksis for Farsund kommune 21.08. og 30.09. og i Kvinesdal kommune 30.09.

Våren 2008 kartla vi status for internkontroll og kvalitetsutvikling i fylkets kommuner. Egne kvalitetskriterier er politisk behandlet i seks

86.6 Legetjenester i sykehjem. Undervisningssykehjem

Fylkesmannen har bistått Direktoratet med å kartlegge og vurdere resultatene av kommunenes fastsettelse av en lokal norm for legedekning i sykehjemmene. Samtilge 15 kommuner i Vest-Agder har vedtatt lokal norm, 13 har politisk vedtak. Ved utgangen av 2008 har sju kommuner iverksatt lokal norm.

Undervisningssykehjem: Fylkesmannen deltar i styringsrådet for hovedundervisningssykehjemmet i Region sør, Songdalstunet.

86.7 Økt forvaltningskompetanse. Saksbehandling i helse- og sosialtjenesten

Det er avholdt et todagers saksbehandlingskurs, hvor målgruppen var saksbehandlere innen pleie- og omsorgssektoren i kommunene i Vest-Agder. Antall deltakere var ca. 60. Kurset tok utgangspunkt i saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven, men omhandlet også mer spesielt både sosialtjenesteloven og kommunehelsetjenesteloven.

86.9 Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming

Alle kommunene i Vest-Agder har deltatt på en dagskonferanse om sosialtjenesteloven kapittel 4A.

Alle saker etter sosialtjenesteloven kapittel 4A er behandlet innen kravet på tre måneder.

86.10 IPLOS – individbasert pleie- og omsorgsstatistikk

Helse- og omsorgsavdelingen har deltatt på opplæringssamling for fylkesmenene, arrangert av Helsedirektoratet. Det er informert om og vi har deltatt på konferanse om IPLOS for kommuneledelsen, arrangert av Helsedirektoratet.

Temaet er tatt opp på samlinger med pleie- og omsorgsledere. Det er informert om ny revidert veileder, muligheter for reservasjon og minnet om at IPLOS-registreringen skal legges ved klagesaker.

Resultatområde 87 Psykisk helse

87.1 Tvungen undersøkelse

Ingen rapporteringskrav.

87.2 Behandling uten eget samtykke

Ingen rapporteringskrav

87.3 Privat forpleining i det psykiske helsevernet

Ingen rapporteringskrav. Her i Vest-Agder er det ingen pasienter i privat forpleining i det psykisk helsevernet.

87.4 Godkjenning av institusjoner som skal ha ansvar for tvungent psykisk helsevern

Ingen rapporteringskrav. I år har vi ikke hatt noen slike saker til behandling.

87.5 Vedtak om overføring

Ingen rapporteringskrav. Vi har ikke hatt slike saker til behandling i 2008.

87.6 Forpleining, kontroll og tilsyn med pasienter i det psykiske helsevern

Dette rapporteres i økonomirapport.

87.7 Opptappingsplan for psykisk helse

Økonomirapportering: Fylkesmannen har avgitt rapporter både om statlige øremerkede midler og om egenfinansierte tiltak innen psykisk helsearbeid. Rapporteringen er kvalitetssikret av Sintef Helse opp mot kommunenes KOSTRA-tall, og man fant få avvik i Vest-Agder. Fem kommuner oppfylte ikke vilkårene, eller de hadde ubrukte midler på fond fra 2007, slik at Fylkesmannen har holdt tilbake kr 4 188 749,- av det øremerkede tilskuddet. Flere kommuner leverte sine politiske vedtak om bruk langt etter fristen, noe som medførte forsinkelse i arbeidet med andre termins utbetaling.

Stimulere til økt vektlegging av kvalitet, innhold, kompetanse og organisasjon i utviklingen av kommunens tilbud: I et samarbeid mellom Helse- og omsorgsavdelingen og Samfunnsavdelingen hos Fylkesmannen ble det i februar gjennomført en såkalt "formidlingskonferanse"; en kommunesamling hvor følgende tema ble berørt: rus, opptappingsplanen psykisk helse, NAV og boligsosialt arbeid; jf. rundskriv IS-1/2008.

I samarbeid mellom Universitet i Agder (UIA), kommuner, brukerorganisasjoner, samt rådgiverne for rusomsorg, psykisk helse og kvalitet hos Fylkesmannen ble det gjennomført en studieuke på Lesvos med vekt på kvalitetsforbedring for ledere og fagfolk innenfor rusomsorg og psykisk helsefeltet. Oppfølging av studieuken fortsetter i 2009. 14 kommuner deltok med i alt 47 deltakere.

Fylkesmannen har stimulert og informert kommunene om Helsedirektoratets lønnstilskudd for ansatte som tar videreutdanning i psykisk helsearbeid. I alt 40 studenter fikk innvilget lønnstilskudd fra Vest-Agder i 2008. Fylkesmannen fikk lønnstilskudd i retur fra seks kommuner og sju studenter på grunn av at studenten ikke kom inn på studiet eller ikke var vurdert som relevant for praksisstedet.

Rådgiverne for rusomsorg og psykisk helse har samarbeidet vedrørende lokale etterutdanningstiltak. Det er få kommuner som søker om midlene. Tillitsvalgte blant brukere på dagsenter gjennomførte brukeroppfølging høsten 2008 med 25 deltakere.

Det er deltatt på dialogmøter mellom kommunene og Sørlandet sykehus HF og på samarbeidsmøter mellom seks kommuner og DPS Lister. Det er sluttført samarbeidsprosjekt om informasjonsbrosjyre for Lister-kommunene og DPS Lister.

Det er samarbeidet med DPS Solvang og Kristiansand kommune om søknad knyttet til forprosjekt ACT-team, som ble innvilget i november 2008.

Det er deltatt i samarbeidsforum for rus/psykisk helse mellom fem fylkesmannsembeter og Borgestadklinikken om kompetansehevede tiltak. Fylkesmannen gjennomførte fem kursdager med til sammen 180 deltakere. Nye opplæringstiltak planlegges gjennomført i 2009.

Rådgiverne for rusomsorg, psykisk helse og folkehelsearbeid hos Fylkesmannen har samarbeidet med fylkeskommunene i Vest- og Aust-Agder, som har forankringen av folkehelsepartnerskapet. Treningskontaktkurs med 23 deltakere ble gjennomført. Det ble nedsatt en komité som sikrer at samarbeidet videreføres i 2009.

Stimulere til økt rekruttering på helsestasjonstjenesten og med særlig vekt på skolehelsetjenesten: Mange kommuner i Vest-Agder organiserer de forebyggende psykososiale tjenester i ett familiesenter sammen med helsestasjonen.

Det har vært vanskelig å rekruttere psykologer, og det er få stillingshjemler opprettet. Én kommune har endret stillingshjemmelen for psykolog til miljøterapeut.

I samarbeid mellom rådgiverne for rusomsorg, folkehelsearbeid og psykisk helse ble det avholdt en todagers konferanse i september med temaet "samarbeid om barn og unge med foreldre med psykiske problemer eller rusavhengighet". Konferansen ble avholdt i Kristiansand og Danmark med 28 deltakere. Det ble lagt vekt på samarbeid og regelverk for familiesenter.

Fylkesmannen arrangerte i samarbeid med Voksne for barn og Psykisk helse i skolen gruppelederkurs med 22 deltakere i skoleprogrammet for førsteklasinger "Zippys venner". I alt 12 kommuner og 30 skoler gjennomførte programmet i 2008 og skoledag i psykisk helse ble gjennomført for 500 elever.

I samarbeid med UIA, DPS, kommuner og brukerorganisasjoner ble det arrangert "åpen dialog i nettverksmøte" med 220 deltakere.

Brukermedvirkning: Alle kommunene rapporterte om brukermedvirkning på individ- og/eller systemnivå. Flere kommuner samarbeider med etablerte lokale brukerorganisasjoner. Flekkefjord kommune har etablert dialogmøter med brukerne, som gjennomføres én gang i året. De fleste kommuner har gjennomført brukerundersøkelser av ulik omfang de siste tre år.

Fylkesmannens rusrådgiver og rådgiver for psykisk helse etablerte brukerforum, hvor fire brukerorganisasjoner møtte på første møte i desember.

Individuell plan (IP) var tema på saksbehandlingskurs og i kompetanserådet NAV. Få kommuner i Vest-Agder deltok på Helsedirektoratets kurs i IP våren 2008. Det finnes ikke konkrete oversikter over hvem som har behov for IP, hvem som får tilbud, eller antall IP. Kommunene Kristiansand og Mandal har samarbeid med UIA og/eller Praxis-Sør om gjennomføring av opplæring av ansatte i IP og koordinatorrollen.

Tre brukerorganisasjoner deltok på studieuken på Lesvos (Voksne for barn, A-larm og Mental helse).

Alle kommuner markerer i ulik omfang små eller store arrangement i forbindelse med Verdensdagen for psykisk helse.

God informasjon til befolkningen: Fylkesmannen har vært pådriver for å at kommunene skal benytte seg av Helsedirektoratets "veiledningstjeneste" for opprettelse av en gode nettsider. Få kommuner i Vest-Agder har foreløpig benyttet seg av tilbudet. Fylkesmannens gjennomgang av nettsidene viser at brukeren fortsatt må lete seg fram gjennom kommunenes ulike organiseringer. Kvinesdal kommune har en lett tilgjengelig og god nettside for psykisk helsearbeid.

Helsedirektoratets informasjonskampanjer spres gjennom Fylkesmannens nettverk, nettside og media generelt.

Arbeid og psykisk helse: Det er opprettet kompetanseråd i samarbeid mellom NAV Vest-Agder, KS og Fylkesmannen om opplæring av tilsatte ved NAV-kontor. Det er videre samarbeidet om utvikling av kvalifiseringsprogrammet og deltakelse i NAV-kontor nettverk. Temaet arbeid og psykisk helse var oppe på studieuken på Lesvos, hvor to NAV-ansatte deltok.

Vedr. "Inn på tunet": Det er samarbeidet med Aust-Agder, og det er etablert en styringsgruppe blant fire fagavdelinger hos Fylkesmannen. En tredagers nasjonal konferanse ble gjennomført i Kristiansand med 150 deltakere.

87.8 Dispensasjon fra forskrift om faglig ansvarlig for vedtak i det psykiske helsevernet

Ingen rapporteringskrav.

87.9 Godkjenning av psykiatriske poliklinikker

Det var ingen slike saker i 2008.

87.10 Gjennomføring av tvungent psykisk helsevern for personer som ikke har bosted i riket

I Vest-Agder har ikke vært noen saker om hjemsendelse/hjemhenting til Norge i 2008.

Resultatområde 88 Rusområdet

88.1 Alkoholoven

Det er behandlet tre klagesaker i.h.t. alkoholoven i løpet av året. Det er videre arrangert en samling for representanter for Fylkesmennene i Vestfold, Oslo og Akershus, Telemark, Hordaland og Rogaland. På samlingen ble praksis vedrørende statlige skjenkebevillinger drøftet, samt spørsmål knyttet til inndragning av bevillinger. Det er etter henvendelse holdt foredrag i alkoholoven (og serveringsloven) på samling i Mandal kommune. Det er holdt foredrag om alkoholoven (og serveringsloven) på samling i Agder Politidistrikt.

88.2 Rusmiddelarbeid

Det er etablert samarbeid mellom rådgivere for rus, psykisk helse og folkehelsearbeid hos fylkesmennene i Vest- og Aust-Agder. Det er også samarbeid med de to fylkeskommunene, hvor folkehelsepartnerskapet er forankret. Det er arrangert kurs for treningskontakter to helger i mars og april. Kurset var rettet mot dem som skal jobbe mot målgruppa innen rus/psykisk helse, og ble gjennomført med god oppslutning fra 23 veldig fornøyde og entusiastiske deltakere. Vi følger opp dette arbeidet, da innspill fra kommunene viser at det er et fagområde det er stor interesse for. Det er holdt et erfaringsmøte i desember, hvor det ble lagt planer for arbeidet i 2009.

Det er etablert samarbeid mellom Helse- og omsorgsavdelingen og Samfunnsavdelingen hos Fylkesmannen om tilskudd til boligsosialt arbeid i kommunene, og det er holdt møte om dette i samarbeid med Helsedirektoratet.

Fylkesmannen har bidratt til utforming og gjennomføring av treårig forsøk med bruk av **koordinerende tillitspersoner for rusmiddelavhengige**. Tre kommuner (Kristiansand, Vennesla og Farsund) er kommet med i prosjektet. Rådgiver deltar i prosjektgruppe nedsatt av Helsedirektoratet for å følge forsøkskommunene.

Fylkesmannen har bidratt til utforming og gjennomføring av prosjekt knyttet til arbeid med ungdom i risikozonen. Det er gitt tilskudd til videreføring av prosjekt "Lindenes kulturbedrift".

Det er bidratt til etablering og videreføring av læringsnettverk, faglige fora og nettverkssamlinger for kommunene med vekt på samarbeid i kommunene innen rus, psykisk helse og tjenestekvalitet. Det er i den forbindelse arrangert studieuke på Lesvos med deltakere fra alle kommunene samt NAV/Vilje viser vei, Universitetet i Agder og brukerorganisasjonene. Resultat fra studieuka følges opp med videre fagutvikling for kommunene.

Det er deltatt på nettverksamling med kommunene knyttet til DPS Lister for informasjonsutveksling og nettverksbygging.

Det er tilrettelagt og iverksatt kompetanseutviklingstiltak overfor kommunene i tråd med målene i opptrappingsplanen om saksbehandling knyttet til lov og regelverk, herunder vedtak om tjenester. Saksbehandlingkurs for helse/sosial/pleie- og omsorg ble avholdt i februar.

Individuell plan (IP) var tema på saksbehandlingkurs i februar. tatt opp via kompetanserådet NAV. Helsedirektoratet arrangerte kurs om temaet, og noen fra Vest-Agder deltok. Alle 15 kommunene har tatt i bruk IP, men de har ikke konkret oversikt over hvem som har behov, hvem som har fått tilbud, og antall IP.

Vedr. brukermedvirkning på individ- og systemnivå: Fylkesmannen ved rådgiverne for rusomsorg og psykisk helse har etablert et brukerforum, som hadde første møte i desember, og hvor det vil arbeides videre i samarbeid med med brukerorganisasjoner.

Vedr. pårørende og barn av rusmiddelavhengige: Fylkesmannens rådgiver for rusomsorg var med i prosjektgruppe for TV-aksjonen, som i 2008 gikk til BLÅ KORS. Det ble gitt støtte til promotering av TV-aksjonen gjennom tilskuddsmidler for informasjon ut mot skolene.

Vedr. unge i risikozonen: Det har vært gjennomført samling med familiesentrene, både de som var tilknyttet nettverket gjennom Helsedirektoratet og andre helsestasjoner. Hos Fylkesmannen er dette et samarbeid mellom rådgiverne for rusomsorg, psykisk helse og folkehelsearbeid. Seminar ble arrangert 23.-24. september med 28 deltakere om temaet "Samhandling rundt barn av psykisk syke og/eller rusavhengige foreldre."

Vedr. kvalifiseringsprogrammet og NAV: Fylkesmannens rådgiver for rusomsorg deltar i kompetanserådet, et samarbeid mellom NAV Vest-Agder og Fylkesmannen om opplæring av ansatte i NAV-kontor, både etablerte og ikke-etablerte. Det er også gjennomført en femdagers konferanse om rus med grunnleggende informasjon og ferdypningstema, hvor ansatte i NAV deltok.

Det er samarbeid med regionalt kompetansesenter for rusmiddelspørsmål om utforming og tilretteleggelse av kontinuerlige opplæringstiltak som en integrert del av kommunenes arbeid med rusmiddelavhengige. Samarbeidet omfatter Borgestadklinikken og alle fylkesmenn i tidligere Helseregion Sør. Første del av opplæringen tok sikte på å gi en felles faglig plattform, andre del bestod av fordypning med vekt på handlingskompetanse. Første konferansedag var 10. september med ca 100 påmeldte fra fylket. Andre konferansedager var fire dager i november. Rådgiver for rusomsorgen er med i arbeidsgruppe nedsatt fra samordningsforumet, hvor vi utarbeider en langsiktig plan for opplæring for 2009-2010.

Det er bidratt til at kommunene forankrer rusmiddelarbeidet i rusmiddelpolitiske handlingsplaner. Alle kommuner har fått muntlig og skriftlig henvendelse om tilbud fra Borgestadklinikken om bistand til å utarbeide slike planer. Farsund og Lyngdal har fått bistand i 2008. Fylkesmannen har samlet inn de rusmiddelpolitiske handlingsplanene som foreligger per i dag, i alt er det ni stykker. Dette feltet følges videre opp, og interessen i kommunene er økende.

Ressursrapportering

I embetsoppdragene fra Statens helsetilsyn og Helsedirektoratet er det slik vi oppfatter det, noe overlappende beskrivelser av oppgaver. Dette gjelder følgende resultatmål:

- Helsedirektoratets resultatområde 86,8 hvor noe av ressursbruken er ført på Statens helsetilsyns resultatområde 81.3
- Helsedirektoratets resultatområde 84,3 hvor noe av ressursbruken er ført på Statens helsetilsyns resultatområde 82,4.

Resultatområde	FMVA		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.		
Resultatområde 75	6		6	0
Resultatområde 76	16		16	0
Resultatområde 77	70		70	0
77.4 Førerkortsake	47		0	0
Resultatområde 83	51		51	0
Resultatområde 84	20		20	0
Resultatområde 85	4		4	0
Resultatområde 86		43	0	43
Resultatområde 87	11	45	11	45
Resultatområde 88	0	28	0	28
Sum:	178	116	178	116

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 81 Tilsyn og klagesaksbehandling etter sosialtjenesteloven

Det er ingen spesielle rapporteringskrav i forhold til dette temaet.

81.1 Planlagte tilsyn

Vår interne tilsynsgruppe utarbeider tilsynsplan for helse-og sosialområdet. Denne følges opp på månedlige møter og rapporteres til Statens helsetilsyn i samsvar med spesifiserte krav.

81.2 Områdeovervåking

Rapporter er sendt til Statens helsetilsyn i samsvar med gitte krav.

81.3 Klager etter sosialtjenesteloven

Det er rapportert på eget skjema til Statens helsetilsyn.

Det er behandlet 144 saker i 2008, hvorav 93 er Kap. 5 saker. I alt 108 av sakene er stadfestet, 22 er opphevet og tilbakesendt, mens 13 er omgjort. Én sak ble avvist. Av de omgjorte sakene er 11 knyttet til Kap. 4 .

Totalt er 95% av sakene behandlet innenfor 3 mnd. Når det gjelder saker etter kap. 4, er 86 % av sakene behandlet innenfor 3 mnd, mens dette gjelder for 99% av sakene etter kap.5

81.4 Spesielle oppgaver etter sosialtjenesteloven kap. 4A

Fylkesmannen har gjennomgått innkomne meldinger om skadeavverging, i alt 471 meldinger. Ingen av disse har vært påklaget.

Det har vært overprøvet 45 vedtak, fordelt på 33 personer.

To søknader om dispensasjon fra utdanningskravet er behandlet.

Det har ikke vært noen klagesaker som er brakt inn for Fylkesnemnda.

Det ble gjennomført 13 stedlige tilsyn i 2008.

81.5 Andre oppdrag

Ingen rapporteringskrav.

81.6 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen har ikke behandlet hendelsesbaserte tilsynsaker etter sosialtjenesteloven i 2008.

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling etter helsetjenestelovgivningen

De er etablert en egen gruppe i Helsetilsynet i fylket for å ivareta slike saker. Gruppens oppgave er blant annet å overvåke saksbehandlingstid og sørge for flerfaglige drøftinger rundt saker.

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Det er rapportert til Statens helsetilsyn via RegRoT pr. 30.04, 31.08 og 31.12.

Det ble mottatt 80 hendelsesbaserte tilsynssaker, hvorav 69 ble behandlet i 2008. Seks saker ble avsluttet med lokal avklaring. Median saksbehandlingstid for 2008 var 98 dager (krav 150 dager). Restanser ved årsskiftet var 36 saker, median ventetid for disse var 103 dager.

Antal saker hvor politiet har henvendt seg: 5.

I én sak har Helsetilsynet i fylket bedt politiet starte etterforskning uten foregående henvendelse fra politiet.

82.2 Planlagte tilsyn

Vår interne tilsynsgruppe utarbeider tilsynsplan for helse-og sosialområdet. Denne følges opp på månedlige møter. Oppfølgingen av gjennomførte revisjoner har fungert godt i 2008.

Rapportering er skjedd til Statens helsetilsyn i samsvar med gitte krav.

82.3 Områdeovervåking

Rapportering er gitt til Helsetilsynet i samsvar med gitte krav.

Våre erfaringer med tilsyn på et sykehjem, som ikke fulgte prosedyren for systemrevisjon, er presentert på revisjonslederforum arrangert av Statens helsetilsyn.

82.4 Klager etter helsetjenestelovgivningen

Det er rapportert via RegRoT pr. 30.04, 31.08 og 31.12.

Det er behandlet 37 pasientrettighetsaker. I alt 77 % av sakene er behandlet innenfor 90 dager. Restanse ved årsskiftet var sju saker.

82.5 Andre oppdrag

Ingen rapporteringskrav i forhold til dette.

Informasjon er sendt Statens helsetilsyn i samsvar med gitt krav.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMVA		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 81	0	0	0	0
Resultatområde 81.1 og 81.2	22		0	0
Resultatområde 82	151	19	151	19
Resultatområde 82.2 og 82.3	47		0	0
Sum:	151	19	151	19

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Avkjørselssaker etter vegloven

Ingen nye klagesaker i 2008.

Resultatområde 92 Konesjon til anlegg og drift av taubaner

Ressursrapportering

Resultatområde	FMVA		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 91 og 92	1	0	1	0
Sum:	1	0	1	0

Utenriksdepartementet

Resultatområde 93 Apostiller

Det ble gitt apostiller på totalt 1073 dokumenter, en økning på 4,5% fra 2007.

Dokumentene fordeler seg slik: Spania 17 %, Bulgaria 14 %, Russland 13 %, Bosnia 6 %, USA 6 %, Ukraina 4 %, Romania 4 % og andre land 36 %.

Resultatområde 94 Forberedelse av saker om honorære konsuler

Ingen saker i 2008.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMVA	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 93 og 94	6	6 0
Sum:	6 0	6 0

Kultur- og kirkedepartementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Ett nytt trossamfunn er registrert. Ingen trossamfunn er slettet og ingen trossamfunn er avslått registrert. Totalt anvist statstilskudd er kr. 3.047.495,- mot kr. 2.907.122,- i 2007.

Ett trossamfunn er nektet statstilskudd for 2008 pga for sent innsendt krav. Fylkesmannens vedtak er sendt Kultur- og kirkedepartementet for klagebehandling. Videre har to trossamfunn klaget på at de ikke får statstilskudd for alle sine medlemmer pga påståtte feilføringer. Klagene er videresendt departementet for behandling.

Det er fortsatt mange dobbeltføringer, både mot andre trossamfunn og mot Den norske kirke som det arbeides med for å få rettet opp.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Det har ikke vært behandlet søknad om privat gravplass i 2008.

Det har vært 22 søknader om askespredning. 21 søknader er innvilget, i hovedsak med ønske om spredning på åpent hav. 1 søknad er avslått pga at spredningssted ikke er forenlig med gjeldende retningslinjer.

For Vest-Agders gjelder spesielt at KUF 08.12.98 har godkjent avtale mellom Vennesla kommune og Vennesla kirkelig fellesråd om overføring av ansvar og myndighet etter gravferdsloven fra fellesrådet til kommunen. Ingen saker i 2008.

Resultatområde 97 Lov om helligdager og helligdagsfred

Fylkesmannen behandlet to søknader om dispensasjon fra heilighdagsloven i løpet av 2008, hvorav en ble innvilget.

Det er også gitt muntlig veiledning om regelverket.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMVA	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 95	2	2 0
Resultatområde 96 og 97	3	3 0
Sum:	5 0	5 0

Fornyings- og administrasjonsdepartementet

Resultatområde 98 Administrative oppdrag

98.1 Rekruttere og beholde medarbeidere

Vi har generelt svært få **søkere med innvandrerbakgrunn** til utlyste stillinger. Søkere med slik bakgrunn har blitt tatt inn til intervju, men har ikke hatt de kvalifikasjoner som har blitt krevd i aktuelle stillinger.

Det jobbes aktivt med å oppfylle kravene som stilles til å være en **IA-bedrift**. Vi har løpende avtale om arbeidsplassvurderinger. Dette har gitt merkbart positive resultater. Ansatte med spesielle behov får tilpasset sin arbeidsplass etter disse. Vi benytter oss av ulike ordninger innenfor NAV-systemet, for eksempel har ordningen med tilretteleggingstilskudd virket svært positivt. Sykefraværet i 2008 var på 4,21%, men varierer noe fra avdeling til avdeling.

Vi har lokal avtale om ekstra feriedager for personer over 62 år. Dette skaper utfordringer i enheter med en stor andel eldre medarbeidere, spesielt i forbindelse med ferieavvikling

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2008	% 2008	Antall 2009	% 2009
FMVA	0	0	0	0
Sum	0	0	0	0

98.2 Kompetanseutvikling

Embetet gjennomførte i 2007 og 2008 "Embetskolen" og kompetansebyggende opplegg for alle ansatte i embetet. Det var et opplegg som gikk over fire moduler.

I de to første modulene var det en grundig gjennomgang av den enkelte avdelings fagområder. Modul tre hadde roller og omdømmebygging som tema mens modul fire omhandlet målstyring og rapportering.

Fordeling menn/kvinner i lederstillinger

Embete	Kunngjorte lederstillinger	% tilsatte kvinner	% tilsatte menn	% kvinnelige ledere	% mannlige ledere
FMVA	0	0	0	5	11

Fordeling av kompetansemidler

Embete	% kompetanse kvinner	% kompetanse menn	% under 50 år	% over 50 år
FMVA	47	53	42	58

98.3 Medvirkning

Fylkesmannen skal sikre medbestemmelse og medvirkning for de tilsatte og deres organisasjoner.

Fylkesmannen har i sin tilpasningsavtale vedtatt eget medbestemmelsesutvalg for hele virksomheten. Her gjennomføres informasjon, drøfting og forhandling jfr Hovedavtalens §11, 12 og 13.

Representasjon av tillitsvalgte i medbestemmelsesutvalget følger HA § 9.

Fylkesmannen gjennomfører møter i medbestemmelsesutvalget etter fast møteplan ca annenhver måned.

Fylkesmannen holder medarbeiderne orientert om fremdrift av ulike saker gjennom eget intranett i tillegg til ordinære møter i medbestemmelsesutvalget.

Det har vært gjennomført allmøte i forbindelse med fremdriften i forvaltningsreformen.

Fylkesmannens tillitsvalgte sammen med arbeidsgiver har hatt tilbud om opplæring i avtaleverket i staten (Hovedavtalen og Hovedtariffavtalen). Dette har vært gjennomført i regi av Regionalt nettverk for Sør Norge

98.5 Føringer på IKT-området

98.6 FRI (Fylkesmennenes regionale informasjonsnett)

98.7 Trippelnett

98.8 Sentral drift av Fri rettshjelp-ordningen

98.9 Drift av ePhorte helpdesk og ePhorte testsenter for fylkesmannsembetene

Resultatområde 99 Partistøtteordningen

Fra og med 2008 er det Fylkesmannen i Sogn og Fjordane som utbetaler partistøtte. Den respektive fylkesmann saksbehandler innkomne krav.

7 fylkesungdomsorganisasjoner søkte partistøtte i 2008. Samtlige ble godkjent. Anvist totalt 526.738,-.

11 fylkesorganisasjoner søkte om partistøtte og samtlige ble godkjent. Beløp totalt kr. 2.236.591,-.

111 kommuneorganisasjoner søkte partistøtte. 11 ble avslått pga Partilovnemndas vedtak om tilbakeholdelse og dobbel innsending elektronisk. Totalt ble utbetalt kr. 976.854,-.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMVA	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 99	1	1 0
Sum:	1 0	1 0